

ЛЕЗГИ ГАЗЕТ

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чIал хуьх!**

Алай йисан гатфариз ва зулуз республикада 900 гектардин майданра цийи уьзуьмлухар кутун фикирдиз къачуьна.

"Лезги газетдиз" Дагъустандин Минсельхозпроддин пресс-къуллугъди хабар гайивал, алай йисан гатфариз зегьметчийрин вилик 468 гектардин майданра уьзуьмлухар кутунин везифа акъвазнава. Идакайни 356 гектарда цийи уьзуьмлухар гъеле кутунва. "Зулуз мад 432 гектардин майданра "ракъинин кагърабайрин" чубукар кутада. Алай вахтунда Дагъустанда уьзуьмлухарин майданар 25 агъзур гектардив агакънава. Идакай 18 агъзур гектар бегъердал атанвай уьзуьмлухри къунва", - малумарна Дагъустандин Минсельхозда авай чешмеди.

Идалайни гъейри, цинин йисуз республикада 180 агъзур тонндив агакъна ципицIар къватI хъувун планламышнава.

1920 – йисалай акъатзава

N 15 (10868) хемис 11 – апрель, 2019 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 16 манат

Ярагъ Мегъамедан

тIварунихъ...

Шикир ягъяйдн - Юсиф САРИКАРОВ

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

7-апрелдиз Дагъустандин жемиятдин уьмуьрда лишанлу вакъиа хъана: Дагъустандин Огни шегъерда дагъвийрин руьгъдин буба, Дагъларин уьлкведин ва Чечнядин имамрин муаллим, Кавказда муьризмдин бине кутур чIехи алим Ярагъ Мегъамедан тIварунихъ галай медреса ачухна.

И мярекатдиз республикадин къуд патай мугъманар атанвай. Абурун арада Дагъустандин Муфтий, республикадин диндин алимрин Советдин председател, шейх Агъмад Афанди, РД-дин милли сиясатдин ва диндин крарин рекъий министр Энрик Муслимов, ЮТО-да РД-дин Кылин патай тамам ихтияр ганвай векил Фуад Шихиев, са жерге районрин администрацийрин къилер, диндин машгъур деятельлар, сиясатдин, жемиятдин векилар ва масабур авай.

Мярекат къиле тухузвай РД-дин Муфтиятдин образованидин ва илимдин департаментдин регъберди кардик акатза-

вай идарадикай фикирар лугъун патал сад-садан гъуьгъуьналлаз мугъманриз сегънедиз теклифна.

Вичин рахунра шейх Агъмад Афандиди къейдна:

- Ярагъ Мегъамед и дуньяда хъфейдалай инихъ 180 йис алатнава. Амма акI я хьби, чIехи шейх къени чи арада ава. Чаз, дагъустанвийриз, адакай рахун гъамиша гзаф хуш кар я.

Ватанпересвиликай рахадайла, заз лугъуз къанзава хьби, эгер вири уьлкведа тек 10 ватанперес аваз хъайитIа, абурукай сад зун жеда. За и кардал дамахзавач, анжах Аллагъдиз шукур ийизва.

Тарих чирзавай алимрин делилралди, Урусатдиз мусурманрин дин Дагъустандай атана. Дагъларин уьлкведиз лагъайтIа, Ислам Кыibleпатан Дагъустандай чIлана. За Аллагъдивай чи чилел берекатар артух ва тасавуф (Исламдин сахел) вири Урусатда машгъур хуьн тIалабзава... - лагъана Муфтииди, виридаз цийи медреса кардик акатун мубарак авуналди.

РД-дин милли сиясатдин ва диндин крарин рекъий министр Энрик Муслимо-

ва, Кыibleпатан Дагъустанда медреса ачухунихъ авай важибувал къейд авуналди, РД-дин Муфтиятдин векилри дагъустанвийрин арада садвал, абур руьгъдин жигъетдай медени, савадлу хуьн патал къиле тухузвай къвалахрикай суьгъбетна. Министрди гъакни гележегда медресада чирвилер къачудайбурун тIвар-цихъни хуш келимаяр лагъана.

Гуьгъуьнлай мярекатдал рахайбуру диндин образование вилик тухунихъ авай метлебдикай, ахлакъдикай, здебдикай чпин фикирар раижна, Кыibleпатан Дагъустандин агъалийриз цийи медреса мубаракна. Мегъарамдхуьруьн райондин имамрин советдин председател Агъмед Мегъамедова Ярагъ Мегъамедан уьмуьрдин рекъикай гегъеншдиз суьгъбетна.

Диндин межлисдал нашидар, пак Къуръан къелна. Эхирдай мугъманриз медресада сиягъат тешкилна.

"Лезги газетдиз" РД-дин Муфтиятдин пресс-къуллугъди хабар гайивал, Дагъустандин Огнида ахъайнавай Ярагъ Мегъамедан тIварунихъ галай медресадихъ государстводин лицензия ава ва ада алай аямдин вири истемешунриз жаваб гузва.

Нумрадай къела:

ЯШАЙИШ

Редакциядиз ачух чар

Луткунрин жемиятдилай атанвай чарче къарагъарнавай месэладай къил акъудун редакцияди Ахцегъ районда авай чи хуси мухбир Дашдемир Шерифалиевал тапшурмишна. Ада редакциядив и месэладиз талукъ пуд документ (чарар) агакъарнава. Абурай малум жезвайвал, Луткунрин хуьруьз талукъ месэла гъялун суддин хиве ава.

► 4

ЮБИЛЕЙ

Шаир - Азербайжанда

СтIал Сулейманаз, адан яратмишунриз, 1930-йисалай башламишна, Азербайжандин литературада къимет гунин кар къени баркаллудаказ давам жезва.

Эхиримжи йисара и кардал Исмаил Солтан, Гъебиб Бабаев, Гъидаят Эфендиев, Теймур Агъмедов, тIвар-ван авай шаир Наби Хазри машгъул хъана.

► 5

ЭКОНОМИКА

Гъахъсузвиллиз рехъ тагун

Эхиримжи вахтара райондин газдин идаради пул чпиз це лугъузва. Амма аниз фин-хтун - им хуьрерин агъалийрин нубатсуз рекъизвай вахт ва харжзавай пул жезва. Яргъал хуьрерай къевезвай агъалийриз вахт-вахтунда пул гуз атун иллаки четин кардиз элкъевеза...

► 7

ЧИАЛ

Еке къвалах - чIехи савкъат...

Сифтени-сифте къелзавайдан фикир и къвалахдин девлетлувили, вичел чIугунвай зегъметди желбзава - ам чIехи форматдин чарарин саки 600 чиникай ибарат я. Адетдин табриз элкъуьрайтIа, адакай 1200 чин, яни пуд ктаб хуьн мумкин я. Авторди гафар вири санал хуьн патал ихътин къалуб хкъанава.

► 10

ХАБАРАР

Гъар са рекъий чешмелу жегъил

Р.Шагъбанова 2017-йисалай Москвада РФ-дин УДП-дин ЦКБ-да (центральная клиническая больница по делам управления президента) аялрин хирургвиле къвалахзава. Гъа са вахтунда ада 2016-йисалай Москвадин 10-нумрадин аялрин поликлиникадани икърардалди зегъмет чIугвазва.

► 12

ХАБАРАР

Шадни хъана, пашманни...

Концерт башламиш хъайи чIавалай Р.Пирвердиева тамашачийривай капар ягъун тIалабзавай. Гъа и тIалабун ада са виш сеферда къван тикрарна жеди. А капар рикI шад хъайила, сегънедиз экъечIай мандарди халкъдин рикIив рикI агудайла, ахпа къведайди я, гъуьрметлу Руслан Пирвердиев.

► 15

Цавун бушлухриз - сифте яз

12-апрель лаганмазди, неинки Россиядин Федерациядин, гьак виликдай Советрин Союздик акатзавай республикайрин агьалийрин фикирдиз гьасятда Юрий Гагарин къведа. Чилин шардал сад лагъай сеферда цар илитйай баркаллу космонавт. СССР-дин Верховный Советдин Президиумди 1962-йисан 9-апрелдиз акъудай Указдалди 12-апрель Космонавтикадин югъ яз малумарна ва гьанлай инихъ и сувар вири уьлкведа къейдзава.

1961-йисан 12-апрелдиз Юрий Алексеевич Гагарин "Восток" твар алай гида аваз цавун бушлухриз экъечна. Гьа инлай ам, XX асирда космос муьтубъарай летчик-космонавт яз, дуньяда машгур хьана. Цавун гимиди бушлухриз акъудунал машгур конструктор Сергей Королева, адан амадагар Леонид Воскресенскийди ва Анатолий Кириллова гуьзчивалзавай. Юрий Гагарина дуньядилай 108 декъикада цар илитйна ва виликамаз тайинарнай чкадал (Саратовдин областдин Смеловко хур) эвчна.

Советрин Союздин алимин, конструкторин, летчикрин, космонавтрин ва

гзаф къадар инженерин, рабочийрин зегьметдин нетижата инсанятдиз космосдиз рехъ ачух хьана. Юрий Гагариналай гуьгъуниз цавун бушлухриз 565 кас экъечна. Санлай къачурла, абуру цава 10 агъзур югъ кечирмишна.

Космонавт Герман Титова вири дуньяда космонавтикадин югъ тайинарунин гьакъиндай теклиф ганай. Адаз тамашни авуна: 1968-йисан ноябрдиз Международной авиациядин Федерациядин Генеральный конференциядал 12-апрель Виридуньядин авиациядин ва космонавтикадин югъ яз малумарна.

Алай вахтундани цавун бушлухри Россиядин, США-дин, Япониядин космонавтри ахтармишунар киле тухузва. Космонавтикадин суварин юкьуз вири регионра авиациядихъ, космонавтикадихъ галаз алакьалу мярекатар киле тухузва, кинофильмаяр къалурзава. Карханайра гьакъисагъвилелди зегьмет чулгъазвай алимар, инженерар, конструкторар, летчикар-космонавтар риклел аламукьдай пишкешралди къейдзава. Бязи уьлквейра "Юрадин йиф" твар алаз акцияр тешкилзава. И мярекатра акьалтзавай несилдиз Юрий Гагаринакай ва адан лайихлу крарикай суьгьбетарзава.

Цин чешмеяр ахтармишда

9-апрелдиз, Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председатель Артем Здунов Роспотребнадзордин аппаратдин коммуналный гигиенадал гуьзчивал авун тешкилуни Управлениедин начальник Тимур Мурагьимовахъ галаз гуьрушмиш хьана. Къейд ийин, ам Роспотребнадзордин аппаратдин рабочий дестедин руководителни я. Идакай "Лезги газетдиз" РД-дин ва Кьилин Гьукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдай хабар гана.

Веревирд авур асул месэла республикадин цин майишатдин комплексди дурумлуздакъ кваллахун таъминарун, гьакъни и хиле кьетлен гьалариз рехъ тагунин ва абур арадал атай дуьшуьшра тади гьалда серенжемар къабулуни махьсаддалди авуна кланзавай гьерекатрин план туюкьурун патал теклифар газуруниз талукьди тир.

Санлай къачурла, Дагъустандиз цин

18 чешме ахтармишун патал Россиядин Роспотребнадзордин аппаратдай 6 пешекар атана. Абуру рабочий пуд дестедиз пай хьанва.

Абурун вилик хъвадай целди таъминардай чешме, адан патав гвай чкаяр авай гьалдин, адаз датлана авахъзавай ва я бязи дуьшуьшра гадарзавай чиркин ятарин, гьакъни яд гьикъ михьи ийизватла, гьадан гьакъиндай малуматар кватлуни месэла акъвазнава.

Гьалариз кьимет санлай вири терефар фикирда къуна гуда. И кардал илиминни ахтармишунардай институтрин ва маса пешекарар желбда, абуру лагъайтла, пайда хьанвай къайдасузвилер арадай акъуддай са шумуд жуьре теклифда ва кьилди къачур и ва я маса гьалда виридалайни хьсанди хьада.

Веревирдерин нетижаяр къуналди, саналди тир рабочий десте тешкилуни гьакъиндай кьарар къабулна. И дестедик РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай земеститель Анатолий Къарибов, вице-премьер Владимир Лемешко, республикадин са жерге министерствойрин руководителар, МВД-дин РД-да авай Управленидин, РД-дин Прокуратурадин, РД-да Роспотребнадзордин ва Росприроднадзордин управленийрин векилар кутунва. Идалайни гьейри, и кваллахдал муниципальный тешкилатрин килерни желбда.

Гуьзчивал артухарда

РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель - образованидин ва илимдин министр Уммупазил Омаровади РД-дин образованидин ва илимдин министерстводин Аттестациядин кьилин комиссиядин (ГАК) членрихъ галаз совещание тухвана. Анал пешекарвили сад лагъай (кьилин) категория гун патал педагогвилин работникрин аттестация тухунин нетижаяр веревирдна.

Тухвай кваллахдин нетижаяр къуналди, ГАК-дин членри министр конкурсдин документация (кьилди къачуртла, грамотаяр) къалпламишунин ва аттестациядин иштиракчийрин чирвилериз дуьзугьндакъаз кьимет тагунин дуьшуьшар ашкара хьанвайдан гьакъиндай хабардарна.

У.Омаровади ихътин нагъакъан крариз рехъ гана виже къвен тийидайди къейдна ва аттестациядин серенжемар дуьзугьндакъаз кьилиз акъудунал ийизвай гуьзчивал артухарун тапшурмишна.

Чирвилер гудай идарайрин руководителар педагогди аттестация киле тухун патал агакьарзавай документар керчекбур хьунив къайгъусузвилелди эгечзава. Им виже къведай кваллах туш. Категорияр абуруз лайихлу хьайи члавуз гун лазим я. Аттестациядин серенжемар киле тухунал желбнавай гьар са касди вичин хиве гьихътин жавабдарвал ава-

тла ва ийизвай вири гьерекатар, къабулзавай вири кьарарар дуьзугьнбур, керчекбур хьун лазим тирди аннамишун герек я.

РД-дин образованидин ва илимдин министрди къейд авурвал, алава яз экспертиза киле тухун патал пешекаррин махсус десте тешкилда. Ада мадни малумаривал, образованидин управленийрин начальникрин ва чирвилер гудай идарайрин киле авай ксарин хиве педагогди агакьарзавай документациядин керчеквилин патаяхъай жавабдарвал аваз жеда.

Идалайни гьейри, Уммупазил Омаровади кватл хьанвайбурун риклел муаллимриз комиссиядин заседанийра иштиракдай ихтияр авайди ва и кваллахдал общественникар желб авун лазим тирди хкана.

Педагогвилин работникрин аттестация пешекарвили кваллахдиз дуьзугьн кьимет гунин бинедаллаз пешекарвили сад лагъай (кьилин) категориядиз лайихлу тирди тешкилуни мурадларди киле тухузвайди я.

Документар РД-дин образованидин ва илимдин министерствода графикдал асаслу яз къабулзава. Агакьарнавай документариз пешекарвили кьимет гун патал экспертдин дестеяр желбзава. А дестеяр республикадин лап хьсан педагогар ква. Нетижаяр аттестациядин комиссиядин заседанийрал тешкиларзавайди я.

Кардик кутунва

ЧИ МУХБИР

Алатай ислен йикъалай (8-апрелдилай) Дагъустандин мулкунал шегьерин арада ракъун рекъай гьерекатдай алава жуьт поезд кардик кутунва. Республикадин транспортдин ва рекъерин майишатдин министерстводи хабар гузвайвал, алава поездри "Махачкъала-Хасавюрт-Махачкъала" ва "Дербент-Азербайджандихъ галаз сергъят - Дербент" маршрутра гьерекатда.

"Къе "Махачкъала-Хасавюрт" ва "Дербент-Азербайджандихъ галаз сергъят" терефрай шегьерин арада ракъун рекъай гьерекатдай алава жуьт поезд кардик кутунва. Шегьерин арада ракъун рекъин транспортдин кваллах гуьнгуьна тунин месэладиз, республикадин агъалийрин тлалабунар гьисаба къуна, Дагъустандин Кьил Владимир Васильева парламентдиз рекъе тур Чарче фикир ганай", - лагъана министерстводин векилди.

Адан гафаралди, шегьерин арада гьерекатдай алава поезд кардик кутунин месэла республикадин министрдин "Кеферпатан Кавказдин шегьерин арада пассажирар санай масанализ тухунал машгьул компа-

ния" АО-дихъ галаз санал гьиле къунай. Министрстводин векилди хабар гайивал, эхиримжи йисан вахтунда, республикадин ракъун рекъин транспорт ишлемишиз, санай масанализ физвай пассажирин къадар тахминан къве сеферда артух хьанва.

"Агъалийри шегьерин арада къекъезвай поездрикай менфят иллаки ял ядай йикъара къачузва. Мадни къулайбур тир алава поезд кардик кутунин нетижата пассажирин къадар генани гзаф жеда, вучиз лагъайтла поездрин расписанида, пассажирин теклифар фикирда къуна, дегишвилер твадай мумкинвал ава", - алава хъувуна ада.

Республикадин шегьерин арада гьар юкьуз гьерекатзавай поездрин расписание чна агъадихъ ганва:

"Махачкъала-Хасавюрт" - 9:10 ва 17:40
 "Хасавюрт-Махачкъала" - 8:01 ва 15:44
 "Махачкъала-Дербент" - 9:00, 17:30 ва 20:09
 "Дербент-Махачкъала" - 6:10, 8:58 ва 15:33
 "Дербент-Хасавюрт" - 13:30
 "Хасавюрт-Дербент" - 11:39
 "Дербент-Сергъят" - 6:00, 13:00 ва 18:17
 "Сергъят-Дербент" - 8:43, 15:46 ва 21:04

Расписанида къалурнавай вахтар дегиш хьун мумкин я.

Цийи рехъ тухуда

Дербентдин кьерехдай рехъ туюкьурун патал 40 миллиард манатдив агакьна пул герек къведа. Идан гьакъиндай саласа юкьуз республикадин Кьилин регьбервилик кваз хьайи совещанидал РД-дин транспортдин ва рекъерин майишатдин министр Ширухан Гьажимурадова малумарна.

"Дербентдиз гьахъ тавуна, кьерехдай рехъ туюкьурун патал проектдин кваллахар киле физва. Абуру 2020-йисуз куьтыгъ жеда. Ахпа 32 километрдин яргивал авай рехъ туюкьурда. Ам 35-40 миллиарддай акъвазда", - малумарна Ш.Гьажимурадова.

В.Васильева чиновникриз и кардив рикивай эгечлуниз звер гана ва къейдна хьи, и месэла лап кьетлен гуьзчивилик жеда. "Аллагъди яргъазрай, эгер са ни ятлани исятда и кардиз манийвал гуз ва вичиз хийир къедайвал ийиз хьайитла, вири крар къулухъ тун, чун анжах абурун месэлада машгьул жеда. Им лап багъа объект я ва чна ам фад туюкьурун лазим я", - лагъана региондин Кьили.

"Им бизнес, инсанриз хатасуз шартлар патал зурба мумкинвал я. За квевай и кардив рикивай эгечлу, депутатрини парламентдин гуьзчивал тешкилу тлалабзава", - алава хъувуна В.Васильева.

Виликрай Ш.Гьажимурадова малумаривал, шегьердиз гьахъ тавуна, кьерехдай фидай кве рехъ - Хасавюртдин ва Дербентдин - туюкьурун патал 50 миллиард манатдилай гзаф чара авун планламишнава, кваллахар 2025-йисуз куьтыгъун лазим я. Шегьердиз гьахъ тавуна, кьерехдай фидай кве рехъни, фикрзавайвал, сад лагъай категориядинбур ва къуд поласа авайбур жеда. И кардини суткада 25 агъзурдалай 30 агъзурдав агакьна автомобилар гьерекатдик жедай мумкинвал гуда.

Идалайни гьейри, хабар ганай хьи, Хасавюрт шегьердиз гьахъ тавуна, кьерехдай фидай рехъ кардик квай "Кавказ" Р-217 шегьере цийи кьилелай туюкьур хъувуниз хьиз килигзава. Дербентдин патаяхъ ядай рехъ цийи терефдай - и шегьердинни Дагогидин кьерехрай фида.

Цав саламатдиз

Хуьз

Нариман ИБРАГЪИМОВ

1975-йисан 20-февралдиз СССР-дин Верховный Советдин Президентимдин Указдалди гъавадай ийидай гъужумрикой хуьдай къушунрин югъ - апрелдин къвед лагъай гъафтедин гъад - суваряз тайинарнай. Россиядин Федерациядин Президентди 2006-йисан 31-май-диз и Указдиз къуват хгана ва гъар йисуз чи уьлкведа ПВО-дин къушунрин югъ къейдзава.

ПВО гаф ван хъайила, адан къушунрикой ихтилат кватайла, аз лап гъа жуван багъридак, жуваз лап танишдак, суьгъбет авур къван шад жеда, гъик хь, 1970-йисара зазни ПВО-дин частара Киевдин военный округда къуллугъ авун къисмет хъана.

Дербент шегъердай 5-май-диз атай чун гъа и юкьуз Махачкъаладин призывдин пунктунай рекъе тунай. Грозныйда чяхъ чеченвиар ва ингушарни агалт хъува. Киевдин областдин Васильков шегъерда авай военный гарнизондиз чун агакъайла, 9-Май тир - Гъалибвилин суварин югъ. Къуд пад шад инсар, военный, пайдахар, цуьквер, военный маршар, цава къатиз вандай ва йигиндиз лув гудай самолётар... Аскервилин партал алукина-вайтани, чун инихъ-анихъ ахъай-завачир. Ротагиз агакъайла, чаз суварин тунар гана ва гъа инлай чун аскервилин къуллугъгидив гатунна.

Чи рота алакъадинди тир. Вад вацра телеграфистдин пеше чирна, ахпа чаз чилин кваник квай центрада дежурство тухудай ихтияр гана. Пара къуватлу радиопередатчикрихъ ацукъна, чна цавай лув гузвай аппаратрин (самолетрин) сигналар къазвай ва абурукой дежурстводин чехидаз хабар гузвай.

Чи къвалав авиациядин эскадрильяни гвай. Саки гъар юкьуз цавуз самолётар экъечизавай. Чебни гъихътинбур - МИГ-ар. Гъа члавуз МИГ-рин са шумуд жуьре ахтармишзавай. Абуру лув гудай тегъердиз, самолётар гъиле-гъил аваз вилерикай цтрадай аламатдиз килигиз амуькдай чун. Гила МИГ-ар куьгъне хъанва. Абурун ериндал СУ-яр ва маса мадни йигин, зарб, къуватлу самолётар арадал гъанва ва абуру чи цавар саламатдиз хуьзва.

ПВО-дин къушунар арадал атайдалай инихъ 105 йис жезва. Дуньядин сад лагъай дяведа душмандин аэропланрихъ галаз женгера чпин менфятлувал ва масадалди звез ийиз тежедай яракъ тирди ашкара авунай. Советрин

гъукумдини и месэладиз къетлен фикир гана ва цавай ийидай гъужумрикой хуьдай къушунар тешкилна.

ПВО-дин къушунри чпин менфятлувал Ватандин Чехи дяведин йисара мадни успатна. Иллаки Москва - уьлкведин меркез фашистрин самолетрин бомбайрикой ва артиллериядин гуьллейрикой хуьдайла. Москвадин цава Люфтваффе самолетрин къадар са шумуд сеферда гзаф тиртани, абурулай шегъердин кар алай карханайриз, имаратриз гзаф зиян гуз хъаначир. Гъик лагъайтла, ПВО-дин къушунри чпин везифаяр лайихлувилелди къилиз акъудна.

Дяведилай гъугъуниз советрин халкъдин ислягъ уьмуьр ва уьлкведин сергъятар хуьн ПВО-дин частар вилик тухун патал гъукуматди къетлен серенжемар къабулна. Къушунар алай аямдин техникадалди, яракъралди таъминарна. Военный училищейра, академияра виниз тир дережадин пешекарар, офицерар гъазурна. И кар алай вахтундани давамарзава.

ПВО-дин къушунри гъар йисуз уьлкведин гагъ са, гагъ маса регионда ученияр тешкилзава. Офицеррин, аскеррин вердишвал, душмандин гъужумриз аксивалдай алакьунар, ахтармишзава. Мисал яз, 2018-йисуз ученийра 13 агъзурдав агакъна офицерри, аскерри иштиракна, 3,5 агъзур техника ва яракъар ишлемшна. Лишанар ягъиз, зениткайрин 10500 ракета серфна.

Алай вахтунда ПВО-дин къушунар автоматламинававай махсус "Поляна-Д4М1", "Барнаул-Т" комплексралди, радиолокационный "Нобий-СВ", "9С18М1-з" станцийралди, зениткайрин "Бук-М3", "Тор-М2", "Тор-М2ДТ", "Верба" комплексралди таъмин я. 2020-йисалди ПВО-дин къушунрин женгинин мумкинвилер 1,3 сеферда хаж жеда.

Къиблепатан военный округдин (ЮВО) хиве уьлкведин Къиблепатан сергъятар, цавар хуьнин везифа, адан ихтиярда Кеферпатан Кавказдин вири регионра кардик квай къушунар (стратегиядин метлебдин ракетайрин ва космический къушунар квачиз) ава. НАТО-ди вичин базаяр чи уьлкведин сергъятриз мукъва уьлквейра эцигунихъ, Украинада арадал атанвай гъалар ва международный террористрин мурадар фикирда къуна, эхиримжи йисара ЮВО мадни къуватлу авуна. Цийи 4 дивизия, 9 бригада, 22 полк тешкилна. Ракетайрин "Искандер-М" комплексралди таъминарнай кве бригадани. Абуруз кумек яз Каспийдин флотни мягъкемарзава, къуватлу ийизва.

ПВО-дин къушунри гъар юкьуз, гъар сятда государстводи чпин вилик эцигнавай везифаяр ян тагана къилиз акъудзава. Им чавай, къурху авачиз, келиз, зегъмет члугъваз, ял ягъиз яшамаш жеда лагъай чал я.

Важиблугъ везифаяр

ЧИ МУХБИР

Россиядин Федерациядин Конституциядин 59-статьядин 1-пунктуна ихтин важиблугъ гафар ава: "Ватан хуьн Россиядин Федерациядин гъар са агъалидин буржи ва везифа я". И карда военный комиссариатрин роль екеди я.

РФ-дин Президентди 2006-йисан 31-май-диз акъудай Указдин бинедаллаз гъар йисан 8-апрелдиз чи уьлкведа военный комиссариатрин къуллугъчийрин югъ къейдзава. Вучиз 8-апрелдиз? Идахъ вичин тарих ава.

1917-йисан Октябрдин инкъилабдилай гъугъуниз Россияда цийи гъукумдин къурулушар арадал атана. Цийи гъукуматдин аксина гъам уьлкведа, гъам къецепатани яракълу къуватар къарагъна. Советрин гъукум, чи чилера члулав къуватрикой хуьн патал къушунар, армияр канзавай. 1918-йисан 8-апрелдиз СНК-дин махсус Декретдин бинедаллаз волостра, уездра, губернияра военный рекъай округрин комиссариатри тешкилна. Ахпа военный комиссариатри элквей и идарайрин сифтегъан везифайрик акатзавай: агъалияр чпи армияда къуллугъ авун эвелимжи буржи тирдан гъавурда тун ва и кардиз гъазурна. Чкайрал къайда тун. Советрин властдин органар хуьн ва гъугъуьллубур Яру Армиядин жергейриз къабулун.

Советрин властдин сифте йисара уьлкведин округра - 7, губернияра - 39, уездра - 385 ва волостра 7000 военкомат тешкилна. Гъа гъисабдай яз Порт-Петровскдин, Дербентдин, Темир-Хан-Шурадин округарни. Оборонадин министерстводин делилралди, алай вахтунда РФ-дин 85 субъектда 84 военкомат, абурун къурулушра муниципальный тешкилатрин 1,5 агъзур отдел ава.

Дагъустандин военкоматдин тарихни фикир желбдайди я. Эгер сифтедай адаз Дагъевкомдин военный отдел лугъузвайтла, 1920-йисан 21-апрелдилай Дагъустандин военный комиссариат хъана. 1921-йисан 21-январдиз адаз Дагъустандин областдин военный крарин рекъай комиссариат лугъузвай. 1921-йисуз ДАССР тешкилайла, адан твар дегъшарна - ДАССР-дин крайдин военный комиссариат.

ДАССР-дин военкоматди республикадин мулкунал яшамаш жезвай агъалийрин учет, военный къуллугъдал желбдай инсанрин арада гъавурдик кутунин кваллах тухузвай. РСФСР-дин, ДАССР-дин СНК-рин, ДАССР-дин революцион-

ный военный Советдин, Кеферпатан Кавказдин военный округдин приказар, тапшуругъар къилиз акъудзавай. Чкайрал кардик кутунвай отделрин кваллах ахтармишзавай. Армияда къуллугъ авуникай къил къакъудзавайбурун сиягъар туйкуьрзавай, абурун месэла махсус комиссийрал гъяззавай. Армиядиз фидай яшдив агакъзавайбурун гъакъндай малуматар кватлзавай, Дагъвоенкоматдин къурулушдик акатзавай идарайрал, анра зегъмет члугъвазвайбурун кваллахдал гуьзчивалзавай.

1930-йисан эхирра ва Ватандин Чехи дяведин йисара военкоматрин къуллугъчийрин везифаяр мадни артух хъана. Яру Армия аскерралди таъминарунихъ галаз сад хъиз, абуру фронтдиз физвайбуруз военный пешеярни чирзавай, республикадин агъалийрихъ галаз гъавурдик кутунин кваллах тухузвай, фронтрин командирнихъ галаз датлана алакъа хуьзвай, Кавказ патал члугъвазвай женгерикай, фашистар барбатлзавай чи къегъалрикой, игитрикой талукъ идарайрив ва агъалийрив хабарар агакъарзавай.

Са рахунни алач, Ватандин Чехи дяведа къазанмишай зурба гъалибвилик военкоматрин къуллугъчийрин еке пайни ква.

1993-йисалай военкоматрин къуллугъчийри къилиз акъудзавай везифайрин къадар артух хъанва. Абуру чадин самоуправленидин органрихъ галаз санал уьлкведин Яракълу Къуватрин жергейриз жегъилар желб авун тешкилунихъ, аскерар, офицерар ва чкайрал алай техника учетда эцигунихъ галаз сад хъиз, социальный рекъайни хейлин везифаяр тамамарзава.

Вири къурулушдихъ галаз санал Дагъвоенкоматдин Дербентдин, Касумхуьруьн, Мегъарамдхуьруьн, Ахъегърин уртах отделрин къуллугъчийрини чпин важиблугъ ва жавабдар везифаяр пешекарвилелди, Ватандиз намуслудаказ къуллугъ авуналди бегъемарзава. Районрин администрацийрихъ галаз санал жегъилрин арада ватанпересвилин, Ватандиз намуслувилелди къуллугъ авунин тербия гудай мярекатар тешкилзава. Жаванар, жегъилар военный пешеяр чирдай курсариз, военный училищейри, вузрихъ рекъе твазва, гъам гатфариз ва гъам зулуз жегъилар армиядиз тухунин кваллах хъсандиз тешкилзава. Армияда къуллугъзавай аскеррихъ, абурун командиррихъ галаз сих алакъаяр хуьзва. Лугъун лазим я хьи, санлай къачурла, жегъил дагъустанвийри Россиядин армиядин жергейра вилегъдиз, баркалла къведайвал къуллугъзава.

Пак буржи

Гъар йисан гатфариз 1-апрелдилай 15-июлдади 18 йис тамам хъанвай ва 27 йисал агакъдалди яшда авай жегъилар уьлкведин армиядин жергейриз тухудай вахт я. Цийи Россиядин Яракълу Къуватрин частариз 130 агъзур жегъилдиз эверда. И рекъем алай йисан гатфариз армиядиз тухвайбурун къадардилай кве агъзурдан гзаф я. Гъа са вахтунда армияда къуллугъзавай контрактникрин къадар йисалай-суз гзаф жезва. Виликдай, жуьреба-жуьре азарар кваз, армиядиз тухун тавур ва гила сагъ хъхъанвай, маса себебар аваз армиядиз тухун тавур вишералди жегъиларни аскервилез желбда.

Вири вахтара Дагъларин уьлкведин жегъилри армиядин жергейра хушвилелди къуллугъ авурди я. Эхиримжи йисара гъам уьлкведа ва гъам республикада арадал атай татугай гъаларин не-тижа яз, Дагъустан Республикадай Россиядин армиядиз эверзавай жегъилрин къадар лап тими-ларнавай. Гъатта ахътин чкадал атанвай хьи, эгер уьлкведин маса регионра диде-бубайри, пулар гуз, чпин рухъаяр армиядиз финикай хкудзавайтла, дагъустанвийри чпин къегъалар армиядиз тухун истемиззавай, гъилел михьи тушир работникриз пуларни гузвай. Гила яваш-яваш и жуьредин гъалар ва сергъятвилер арадай акъудзава.

Идан гъакъиндай алай гъафтеда Дагъустандин военкоматда киле фейи пресс-конференциядал военный комиссар Дайтбег Мустафаева малумарна. Цийин гатфариз уьлкведин Яракълу Къушунрин къуд округдиз ва Кеферпатан флотдиз 3 агъзурдалай виниз жегъилар рекъе твада. И рекъем, алай йисандав гекъайла, кве сеферда гзаф я.

Военный комиссарди лагъайвал, Россиядин армияда къуллугъзавай вахт гъа виликдай хъиз ама, яни жегъил касди Ватандин вилик буржи са йисуз къилиз акъудда. Армиядиз 18 йис тамам хъанвай, сагълам гъар са жегъилдиз эвер гуда.

Гъа са вахтунда гатфариз вахтуналди армиядиз финикай акъвазарзавай ксарни ава. Абурук сифте нубатда хуьрера яшамаш жезвай жегъилар акатзава. Гъик лагъайтла, гатфариз ва гатуз абуру чкайрал хуьруьн майишатдин кваллахар тамамарзава. Абуруз армиядиз зулуз эвер гуда.

Армиядиз эвер гуникай вахтуналди мадни акъвазарзава: МВД-дин, ФСБ-дин ва МЧС-дин къурулушра кваллахзавайбурун, вузра келеззавайбурун, аспирантар, эвленмиш хъана, кве ва адалай гзаф аялар авайбурун, куьзю диде-буба хуьзвайбурун, гъевчи аялар хиве гъатнавай тек бубаяр (отцы-одиночки), вахтуналди силисдик квайбурун, начагъ мукъва-къилидихъ гелкъевезвайбурун, 3 йис тахъанвай набут аял авайбурун, 26 гъафтедилай виниз квачел залан папар авайбурун. Ихътин ксари вахтунда талукъ документар чкадин военный комиссариатдиз агакъарун лазим я.

Гъар йисан тежрибади къалурзавайвал, бязи медкомиссийри, сагъламбур яз тестикъарна, армиядиз ракурзавай жегъилар начагъбурун яз акъатзава. Ахътинбурун элкьуьрна, къуллухди рекъе хуьтзава. Жегъилар армиядиз тухун тийидай себебдин азарар фадлай тестикъарнава. Абурук акатзава:

2-дережадин сколиоз, 3-дережадин плоско-стопие, 2-дережадин артрит. Вилерин ишигъ зайифбурун (катарактдик, глаукомадик, сетчаткадал перде акъалтнавай азардик начагъбурун).

Рикихъ галаз алакълу азаррик начагъбурун (гипертония, риклин порок, ишемия, дамаррин дистония).

Армиядиз физ гъазур хъанвай жегъилар ратарихъ, руфунихъ, хуьквдихъ галаз алакълу азаррикдини (грьжа, панкреатит, язва) начагъ хъана кандач.

Туйкуьлда, дуркунра къванер, хронический энурез авайбурун вахтуналди акъвазарзава.

Чалар галклизвайбурун, 2-дережадин куькбурун, диабетдик, ВИЧ-дик, гепатитдик, чахуткадик, радик азарлурун армиядиз тухузвач.

Гъелбетда, абуруз мад ва мад сеферда медкомиссийрихъ эхверда, ахтармишунар хъийида.

Редакциядиз ачух чар

ГЪУРМЕТЛУ "ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" РЕДАКЦИЯ!

Квез кагъаз кхызвайбур Ахцегъ райондин Луткунрин хуьруьн агъалияр я. 2018-йисан 15-ноябрдиз акъатай "Лезги газетдин" 46-нумрадин 6-чина Алибегова Бикехалуман "Гъилик - берекат, квалерик - гъерекат" макъала ганва ва Ахцегъ райондин Калукрин хуьрйа тир Абдуселимов Абдуселиман бегъем тарифарнава. Макъала вири чаз, луткунейриз, талукъ туш, амма чи, луткунейрин, квалериз А. Абдуселимова газ гъана, чун шадарнава лугъуз тапарар авунилай Луткунрин жемят гзаф нарази я. Мадни бязи ксарин квалериз А. Абдуселимова пулсуз газ гъанва лагъанва.

Луткунрин жемятдин тварцелай тапарар ийимир. Эгер кардин кыл чириз кланзаватла, месэладин бине ихътинди я. 2014-йисуз Ахцегъ райондин кыл Абдулкеримов Осман Магъмудович гъа Абдуселимов Абдуселиман галаз чи хуьруьз атана, собрание квалтай. Жемятдиз чпи 11000 манатдихъ гъар квализ газ гъида лагъана, хиве къуна. Пул квалтун патал инсанарни тагъкимарна. Идалди а 11000-дан дуван куьтягъ хъана. 2016-йисуз газ гъунин харжийрин кьимет 46000 манатдал гъана. Алай вахтунда гъар са касдин квализ газ гъунин кьимет 86000 манатдал гъанва, цийи йисалай кьимет 134000 манатдал гъида лагъай хабарни агакънава. Газ хуьруьз гъизвайди А. Абдуселимов туш, адан гададин хусиятда авай "Грин - Вилл" ООО, кьиметарни гъар са квализ гъун патал 76000 манат ва гъадалайни виниз я. 50000 манат ООО-ди вичиз къачузэва, 26000 манат газ кутун патал абурун векил Магъарамов Ширинбега. Агъалийриз 27000 манатдин кьитанция гузэва, амай пул... Газдин турбаяр куьгънебур, ишлемишнавайбур я. Газни къад чкадай ахъайзава, ширни пара паюниз янавач. Линиярни къайдасузэказ тухванва. Кьилин проект чурна, виниз тир газдин турба вахтуналди аэродромдин чилелай гъанва.

Са квализни "Грин-Вилл" ООО-ди газ пулсуз гъанвайди туш. Макъалада тварар къунвайбурни ООО-дин векилрин мукъваар я. Белки, абуруз газ гъидайла, къезилвал авуна жеди. Квале цуд бици бала авай Эюбов Салаватавай, гъакл масабурзувай 86000 манат тлалабзава, газдин турба квалин виликай фенвай, инвалид гъевчи аял авай Рамазанов Эмируллагъавай 76000 манат пул къачунвайбурун тарифар ийиз, чи газет баябурзувай Б. Алибеговадиз тунбуьгъ я.

Луткунрин хуьре хуьр газдалди таъминарунин месэлайриз талукъ яз квее собрание кыле фена. 2018-йисан 18-октябрдиз халкъдин тлалабунриз килигна квалтай хуьруьн жемятдин собранияда я хуьруьн кыл А. Рагъимов, я райондин администрациядин векилар садни пайда хъанач. "Грин-Вилл" ООО-дин патайни са касни атанач.

Инвесторди ("Грин-Вилл" ООО) газдин турбаяр гъар са магъледиз, гъар са куьчедиз, вичин эменнидихъ гъун лазим я, газ тухузвай квалин иесиди вичин пулунихъ квалинни гъаятдин мензилдин патухъай жаваб гана кланзава. Вад метрдилай виниз хъайитла, гъакли галктурунин пул мензилдизни газ кудай точкайриз килигна гуда, 25886 манатдилай виниз тушиз. Алава артух пулар къачуз хъайитла, соинвесторвиле икьрарар кутунда ва кьитанцияр кхвида, гуда. Икь хъайила, пул гайи касни турбадин паюнин хуси иеси жеда, соинвестор яз.

Инвесторди вичин хийр кесиб халкъдин техвяй фтлинна кландач, ада вичин турбайрай газ ракурнай газ маса гузэвай идалди вай я транзитдин, я ижарадиз вугана, гъахъ къачуда.

И къайда закондал асаслу я, амай кваллахар вири уюнбазвилер я. Вири хуьрериз газ гъавайда гъайила, Луткуниз пулунихъ, кьитанцияни тагуз, вучиз гъизэва?

Гуьгъунлай, 2018-йисан 11-ноябрдиз Луткуна мад собрание хъана. Мяркят хуьруьн регъбер А. Рагъимова тухвана. Анал А. Абдуселимов ва адан векиларни алай. Винидихъ кьейд авунавай вири сулар адав вугана. Са суалдизни а касдивай дуьздаказ жаваб гуз хъанач. Б. Алибеговай ада бязи инсанриз газ гъавая гъанва лугъузэва. 2014-йисуз 17000 манат пулар къачунвай И. Хуршидовез ва Х. Хуршидовез кьени газ гъанвач. Вучиз лагъайтла, пулар тлалабиз атайла, кьитанцияр це лагъана лугъуз. Мискикарин хуьруьз газ гъавая, Махачкъала шегъерда цийи хуси квализ 18000 манатдихъ гъайила, чаз, луткунейриз, вучиз 86000 манатдихъ гъизэва? Цийи йисалай газ гъунин кьимет 134000 манатдиз акъудзава лугъуз кичерарни гузэва. 2018-йисан 18-октябрдиз ва 11-ноябрдиз кыле феийи собранийрал икьрар хъайивал газ гъар са квализ 29000 манатдихъ гъиз хъайитла, "Грин-Вилл" ООО-дин хуьре газ гъунин кваллахар давамариз тада,

тахъайтла, ам хуьрйа акъудна, маса инвестор теклифунин къарар къабулнава.

МАКСУМОВ М.К.

АЗИМОВ Я.А (вири 18 касдин къулар ала).

РЕДАКЦИЯДИН ПАТАЙ

"Лезги газетдин" редакциядиз гъар гъафтеда республикадин жуьреба-жуьре пилерай чи газетдихъ галаз алакъа хуьзвай ксари макъалаяр, очеркар, зарисовкаяр... рекъе твазва. И материалра гъизвай делилрин, рекъемрин гъакъикивал, дуьзвал газетдин къуллугъчийривай тамамдиз чириз жезвач. Сад лагъайди, им фикирдиз гъиз жедай кар туш, гъикл лагъайтла, гъар са макъаладин гъакъикивал чирун патал редакциядин къуллугъчийри и хуьруьз, а хуьруьз физ ахтармишунар кыле тухвана клан жезва. Къвед лагъайди, им редакциядин къуллугъчийрин везифани туш.

Тайин са макъалада гъизвай делилрин, рекъемрин, инсанрин тварарин, фамилийрин ва маса месэлайрин гъакъикивилин патухъай жавабдарвал автордин хиве ава. И кар Россиядин СМИ-риз талукъ къанундани кьейднава.

Гъелбетда, гъакъикъатдив къан тийизвай делилар газетдин чинал атул редакция патал хъсан кар туш. И кар фикирда къуна, инлай къулукъ тапан делилар авай макъалаяр редакциядиз рекъе тур, газетдиз акъудай авторрин материаларин кьеттендаказ гъечда.

Чна газетдин редакциядиз макъалаяр рекъе твазэвай гъар са касдивай материалра кьейдзавай делилрин, рекъемрин гъакъикивилин жавабдарвилелди гъечлун тлалабзава.

Луткунрин жемятдилай атанвай чарче къаргарнавай месэладай кыл акъудун редакцияди Ахцегъ районда авай чи хуси мухбир Дашдемир Шерифалиевал тапшурмишна. Ада редакциядив и месэладиз талукъ пуд документ (чарар) агакъарнава. Абурай малум жезвайвал, Луткунрин хуьруьз талукъ месэла гъалун суддин хиве ава. Документар (чарар) агъадихъ чна клелзавайбурун фикирдиз гъизэва.

БАБАЕВА Радмиладиз, Махачкъала

Арзадиз килигунин нетижайрин СПРАВКА

2018-йисан 17-январдиз "Ахцегъ район" МР-дин администрациядин тварцел, райондин Калукрин хуьр газдин турбадихъ галктурундайла "Грин-Вилл" ООО-дин директор А.С. Абдуселимова рехъ ганвай къайда чурдай дуьшуьшрин гъакъиндай арза атана.

"Грин-Вилл" ООО-дин ихтиярар чурзавай гъерекатрилай Куь арзадиз килигунин нетижайда "Ахцегъ район" МР-дин администрацияди гъавурда твазва:

Ахцегъ райондин Калукрин хуьре тухванвай газдин турбайрин сетрин иеси "Грин-Вилл" ООО ва, кылди къачуртла, адан руководитель А.С. Абдуселимов я. Ада, хуьрер газламышунин проектдал бинеламиш хъана, Калукрин хуьре газдин турбадин сетар туькьурна. И карханади кылди гъакъидихъ герек тир вири документация гъазурунин, экспертиза авунин, Калукрин хуьрйа газдалди таъминардай турба тухунин (монтаж), гуьнгъна твадай подстанцияр (шкаф) тайинарунин ва газдин турба РФ-дин Гостехнадзордин векилдив вахкун патал лазим амай вири кваллахар тамамарзава. Ахцегъ райондин администрациядин и жуьредин кваллахрихъ галаз са алакъани авайди туш ва магистральнай турбадик галктурунин кваллахриз ийизвай харжийрин гъакъиндай делилар авач.

Амма агъалийрин патай гзаф къадар арзаяр атул себеб яз, муниципальный райондин администрацияди 2018-йисан 2-октябрдиз актовый залда агъалийрин ва газдин къуллугъдин руководителдинни "Грин-Вилл" ООО-дин директордин гуьруьш тешкилнай. Анал жемятди газдин турбадихъ галктурун патал "Грин-Вилл" ООО-ди тайинарнавай кьиметрилай наразивал малумарнай. Веревирдерилай къулукъ "Грин-Вилл" ООО-дин директор Абдуселимова гъавурда турвал, Луткунрин хуьр газламышунин кваллах гъиле къадалди вилик чкадин активистрихъ, карчийрихъ, агъсакълрихъ галаз гуьруьш хъайиди тир ва анал госуларстводи мукъвал тир вахтунда и хуьр газламышун фикирда къун тавунвайдаклай лагъанай. "Грин-Вилл" ООО-ди вич проектдинни сметадин документация туькьурунин ва хуьруьв виниз тир гужлувал авай газдин турбадин линия агакъарунин кваллахар тамамариз гъазур тирдаклай лагъана. Хуьр тамамдаказ газламышун патал чкадин агъалийрин иштираквални лазим я. Икь, хуьр тамамдаказ газламышун патал гъар са квалелай 11 500 манат квалтдай къарар къабулна.

2014-йисалай "Грин-Вилл" ООО и хуьр газламышунин кваллахриз гъечна. Винидихъ вичикай лагъанвай къадар пул кутур вири квалер гуьгъунлай газдин турбадин линиядихъ галктуруна. Вахт алатайла, турбадихъ галктурунин кьиметни, талукъ яз, хкаж хъана. И кардин себеб, директорди хабар гайивал, материалар багъа хъунихъ ва пул къуватдай аватунихъ (инфляциядихъ) галаз алакълу я. Пулдин такъатар агакъарай гъар са квалин иесидив муьгъуьр алай кьитанция ва икьрар вугузэва.

Газдин турбадихъ галктурунин кьимет, идалай вилик квай йисарив гекъигайла, лап виниз хкаж хъанвайди ва чкадин агъалийрихъ ихътин такъатар авачирди фикирда къуна, райондин руководстводи Абдуселимоваз къабулиз жедай кьимет тайинарун ва агъузардай коэффицент ишлемишун са шумуд сеферда теклифнай. Кылдин инвестор тир А. Абдуселимова кьенин йикълалди тестикъарзавайвал, ам сетдин асул абонент, яни и линиядин иеси я ва хуьр газламышунихъ галаз алакълу вири харжийр анжах адан хуси такъатрихъ тамамарзава, талукъ яз, адаз, хусиятчирид хъиз, газдин турбадихъ галклай пуд лагъай терефди газдин турба тухунихъ (цийикла туькьур хъувунихъ) галаз алакълу харжийр эвез хъувун лазим я.

Идалайни гъейри, "Ахцегъ район" МР-дин администрацияди райондин агъалийрин ихтиярар хуьн патал Ахцегъ райондин прокуратурадиз "Грин-Вилл" ООО-дин гъерекатрин законлувал ахтармишун, кылди къачуртла, кьиметар хкажунихъ бине авани, авачни чирун тлалабзавай чар ракурнава. И чарчин гелеваз тухвай ахтармишунин нетижайда Ахцегъ райондин прокуратуради хабар гайивал (05.02.2019-йисан чар, №22ж-2019), и месэладиз талукъ яз, яни кьиметрилай нарази яз чкадин агъалийрилай атанвай арзадин чарар, процессуальный къарар къабулун патал МВД-дин УЭБ-дин ва ПК-дин районрин уртах отделдиз (ам Дербент шегъерда ава) рекъе тунай.

Ахтармишунин нетижайда "Грин-Вилл" ООО-дин руководитель уголовный жавабдарвиллиз члугун патал себебар жагъанвач.

Газдин турбадихъ галктурунин кьиметар хкажунин месэла суддин къайдада гъална кланда, гъикл лагъайтла, ам агъалийринни карханадин арада хъанвай гъужет я.

19.02.2019

Ахцегъ райондин прокуратурадиз

Ахцегъ райондин Луткунрин хуьр газламышунин кваллахар хуси ва агъалийрин такъатрин гъисабдай инвестор "Грин-Вилл" ООО-ди кыле тухванва. Карханадин руководитель С.А. Абдуселимов. Алай вахтунда ам и хуьре газдин турбаяр тухунал машгул тек са фирма я.

Эхиримжи вахтара "Ахцегъ район" МР-дин администрациядиз Луткунрин хуьруьн агъалийрилай винидихъ твар къунвай карханадин хусиятда авай газдин турбадихъ галктурунин кьиметар лазим къадардилай виниз хъанвайдан гъакъиндай арзадин чарар къевезва. Агакънавай арзадай малум жезвайвал, газдин турбадихъ галктурунин кьимет виле акъадайвал хкаж хъанва. Идалай вилик, 2014-йисуз, ам цлусад агъзурни вад виш манатдиз (11 500) барабар тиртла, алай вахтунда кьимет къуд сефердилай гзаф хъанва ва яхцлурни цлуд агъзур манат (50 000) тешкилзава. Кьимет садлагъана хкаж хъуни хуьре гъалар къизгъин хъунал гъанва, жемятдин арада гужетар кыле физва.

Кьиметар хкажунин себебар чирун патал

"Ахцегъ район" МР-дин администрацияда хуьруьн агъалийрин, газдин къуллугъдин руководителдин ва "Грин-Вилл" ООО-дин директордин иштираквал аваз гуьруьш тешкилнай. "Грин-Вилл" ООО-дин директордин гафаралди, кьиметар хкаж хъуни асул себеб ишлемишзавай материалар багъа хъун ва пул кьиметдай аватун (инфляция) я.

Алава яз хабар гун, районда газдин сетар ишлемишунал машгул къуллугъ ава, абуру тамамарзавай кваллахрихъ, кылди къачуртла, проектдинни сметадин документация гъазурунин, технологический галктурунин, эцигунринни туькьурунин кваллахрихъ, проектдал разивал къачунин, дегишвилер кутунин кьимет, санлай къачурла, 25-30 агъзур манатдай акъваззава (тестикъарнавай тарифрин сетка).

Идахъ галаз алакълу яз, "Ахцегъ район" МР-дин администрацияди Квевай "Грин-Вилл" ООО-дин гъерекатрин законлувал ахтармишун, кылди къачуртла, кьиметар хкажунихъ бине авани, авачни чирун тлалабзава.

"Ахцегъ район" МР-дин
кылин везифаяр вахтуналди тамамарзавай М.Х. ГЪАНИЕВ
27.11.2018

"Ахцегъ район" МР-дин кыл О.М. Абдулкеримоваз

Ахцегъ райондин Луткунрин хуьре квалер газдин турбадин линиядихъ галктурунин кьиметар хкажунихъ галаз алакълу яз "Грин-Вилл" ООО-дин гъерекатрин законлувал ахтармишунин гъакъиндай Куь арзадиз килигнава.

И месэладиз талукъ яз, яни кьиметрилай нарази яз чкадин агъалийрилай атанвай арзадин чарар процессуальный къарар къабулун патал МВД-дин УЭБ-дин ва ПК-дин районрин уртах отделдиз (ам Дербент шегъерда ава) рекъе тунай.

Ахтармишунин нетижайда "Грин-Вилл" ООО-дин руководитель уголовный жавабдарвиллиз члугун патал себебар жагъанвач.

Газдин турбадихъ галктурунин кьиметар хкажунин гъакъиндай гъавурда твазва, и месэла суддин

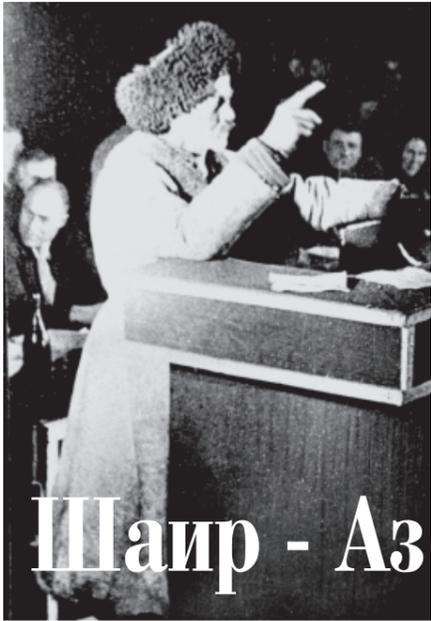
къайдада гъална кланда, гъикл лагъайтла ам агъалийринни карханадин арада хъанвай гъужет я.

"Грин-Вилл" ООО-ди газдин турбайрин сетар туькьурунин кваллахар хуси ва желбнавай такъатрин гъисабдай, Калук, Луткун ва Чепер хуьрерин агъалийрихъ, гъакли и хуьрерин ва "Ахцегъ район" МР-дин администрациярихъ галаз меслятна, разивал къачуна тамамарнай.

Тамамарнавай кваллахрихъ еридин ва хуьрерин къенепатан сетрихъ галктурунин (ишлемишиз вахкун тавунвайбур яз) законлувалин гъакъиндай, пешекаррин иштираквал аваз, талукъ тир ахтармишунар тухудай къарар къабулнава ва, къайда члурай дуьшуьшар пайда хъайитла, чна прокурор къаришмиш хъунихъ галаз алакълу серенжемар къабулда.

Райондин прокурор,
юстициядин старший советник Ш. ТАГЪИРОВА
05.02.2019

СтIал Сулейманан - 150 йис

Гьасан ХАСИЕВ,
Азербайжандин писателрин союздин
член, республикадин культурадин
лайхлу работник

Шаир - Азербайжанда

Дагъустандин литературадин классик, халкъдин шаир СтIал Сулейманан зурба эсерар, виринра хъиз, Азербайжандани чехи гьевесдив кIелзава. СтIал Сулейманан акулдалди, килелай кIвачелди, фикирралди, краралди, образрин бинедалди тек са лезги халкъдин шаир яз гьисабна кIандач. Ам шаир-интернационалист я. "За ширир анжах жуван чIалалди лугъузватIани, зун я лезгийрин, я Кавказдин шаир туш, зун Советрин шаир я. Эхир кыляй вирибуруз СтIал Сулейман хьана зун". ИкI лагъай шаир вичин гзаф эсерра са миллетди маса миллетдиз азият гунир, жуьреба-жуьре инсафсузвилер авунин аксина экъечIна, халкъарин дуствилин месэла кIарагъарна ва ам мягъкемаруниз гилани эвер гузва.

Ингье "Чи кьуват" шиир:

*РикIин кьеняй вич чав дустав,
Дяве авач я чи адав.
Баку, Тифлис, гена Москов,
Мад Ленинград ава чаз.*

Маса са шиирда халкъарин чехи дуст Сулейманан икI лугъузва:

*Камаллу яз кхъей цIарар,
Чи дуствилдин селлер-вацIар,
Табасарандилай КIцIар
Мензилдин кьастар атана.*

СтIал Сулейманан вичин умуьрдин кьве йис Азербайжандин чехи шаир Низамидин ватан Генжеда акъудна. "Зун са кьадар масадурни галаз Генжедиз фена. Кьве йисуз кIвалахна за и биянар хкуддай чкада, тухдалди недай затI авачиз яшамаш хьана, цIаяр атана ва, эхирни, кьатламишиз тахьана, зун анай катна. Генжедай зун, гьикI ятIани зи рикIел аламач, Самарканддиз акъатна. Ана са шумуд йисуз депода за чернорабочийвиле кIвалахна. Ахпа са йисуз кьван за Сыр-Дарья вацIал эцигзавай муьквел кIвалахна. И йисара заз гзаф крар акуна ва гзаф крар чир хьана. Амма заз чир хъайи асул кар ам тир хьи, кIвалахдай кесибдиз, рабочийдиз виринра сад хъиз четин тир: жувавай жувакай катиз жедач, кесиб инсанар Сыр-Дарьядал ва Агъа СтIалдални - виринра сад хъиз, бедбахт тир. АкI хъайила, заз кIвализ, ватандиз хъфиз кIан хьана. Амма пул тIимил гумаи, зун Бакуда амуькна ва са гужуналди нафтIадин буругъра кIвалахал акъвазна. Ана кьве йисуз кьван кIвалахна. Гьамиша кьенятдал яшамаш хьана, эхир са гужбаладалди са тIимил пул кIватIна, килигайтIа, закай кьанни цIуд йиса авай, чуру квай итим хьанва, зун кьуьзуь жезва. Килфетдин иеси хьана кIанда, эвлениш хьана кIанда! А заманада им кесибдиз гзаф четин кар тир. Амма зи умуьрда сифтени-сифте и сеферда зи бахтуни гьана. За са касни авачир етим руш жагъана. За ам кьачуна, зун гьамиша хуьре амуькна". ("Жувакай ихтиллат" эсердай).

1926-йисалай СтIал Сулейманан шиирар "Дагъустандин кесибар" газетда азербайжан чIалалди акъатиз башламышна. И ва лезги чIалан маса шиирра шаирди дагъви кесибрин умуьр, дуланажаг, дердер-гьамар ачухарзава, кулакрин азгунвилер, чеб дустар яз кьалурзавай, амма гьукуматдин

кIвач эгъуьнзавай "тапан коммунистар" негъзава. "Шаир, эгер мейит туштIа, кис жедач", гьавилляй лагъайди я Сулейманан. Сулейманан, гьиле гьакимвал авайбуру кичлер кутунатIани, гуьгъуьна гьатнатIани, абур русвагъдай шиирар кхьена:

*Я стхаяр, пул авайдаз
Начаник уртах хьана хьи,
Вичихъ девлет бул авайдаз
Кесибар алчах хьана хьи.*

Яргьал йисара Кавказдин, гьакIни РагъгъечIдай патан ва Юкьван Азиядин халкъарин умуьрди, дуланажагъдихъ, культурадихъ галаз муькувай таниш хьун, азербайжан чIал чирун Сулейманан кьисметда чехи файда хьана. Низамидин, Физулидин, Фирдоусидин, Насимидин, Навоидин, Жамидин эсерри адан кьатлунар артухарна, поэтикадин алам гегьеншарна. АгъастIалви арабист

алим М.Садыкьиди кьейдзавайвал, Сабиран "Малла Несреддин" журналда чап жезвай шиирдихъ галаз таниш хьуни Сулейманан сатирадиз гужлу кьуват гана, адак азадвилдин зурба руьгь кутуна. И руьгьни намус, гьейрат, адалат патал женг чIугвадай яракъдиз элкьвена.

Дагъустандин халкъдин шаир АбуТалиб Гьафурова ва машгур алим Эфенди Капиева кьейдзава хьи, СтIал Сулейманан азербайжан чIал чидай ва фасагъатдаказ рахадай. "Са кьве гаф Сулейманан азербайжан чIалакайни рахун лазим я, - кхьеная лезги писатель Межид Гьажиевани. - Им виликди, кIел тавур азербайжанвира рахадай мецин чIал я, вични азербайжанви тушир, анжах азербайжанвирир арада са кьадар вахтунда яшамаш хъайи лезгидин чIал я". СтIал Сулейманан азербайжан чIалал тукьлуьрнавай ва Межид Гьажиева лезги чIалаз элкьуьрнавай "Колхоз" шиир:

*Атайла зул, фад цуз тумар,
Зани куьмекда са кьадар
Галаз хьуй кьехъ агрономар,
Чира кардин тегьер, колхоз.*

*Фад кьарагъна гьар пакамахъ,
Крар вилик ракуьз алахъ.
Чи цIийи багъ фикирда яхъ,
Битмишара бегьер, колхоз.*

1934-йис. Чими августдин варз. Москвадин Союздин Кьвалин Колонный залда Вирисоюздин советрин писателрин I съезд кьиле физва. Ина вири мугьманар СтIал Сулейманан дикъетдивди килигзава. Хъицикьдин чехи бармак ва куьгьне чухва алаз, Президиумда Горькийдин патав ацукьнавай простой дагъви СтIал Сулейманан съезд азербайжан чIалал тебрикнай, речдин эхирдай ада азербайжан чIалал ширир кIелнай:

*Съезддиз эверай пишан
Агакьна шад хабардин ван,
СтIал шаир Сулейманан,
Дуьм-дуьз иниз атана зун.*

А.Суркова урус чIалаз элкьуьрай ва А.Безыменскийди кIелай шиир куьгъгъ хъайила, залда гурлу капарин ван гьатна.

Шаирди вири съезддиз еке эсер авуна. М.Горькийди СтIал Сулейманан - и кIел-кхьин тачидай бажарагълу, акуллу кьуьзуь касдиз "XX виш йисан Гомер" тIвар гана.

Чехи шаир 1937-йисан 23-ноябрдиз рагъметдиз фена. Азербайжандин халкъдин шаир Усман Сарывеллиди кхьеная:

*А ви гапур хьтин хци гафари
Душмандин фронтар кукIварна, тергна.
Гатана девирдин марфар, харари,
Лугьумир, ихтияр, са ашукь кьена.*

*Амма шехъ таураи дагъви стхаяр,
Шаирдиз дерт авач вич кьейитIани.
Ктабар - тунавай кьиметлу паяр,
Халкъдин хуш аваз, эбеди мани.*

Шаирдин яратмишунар Азербайжанда чирункай фикирдайла, зи рикIел халкъдин шаир Самед Вургунан цIарар кьезва:

*Шадзава чун Сулеймана,
ЦIарар рехи ашукьди.
Билбилди хьиз, мани лугьуз,
Заманадиз талукь тир...*

Литературадин рекъай ахтармишунар авур А.Алиханован гафариз кьуват яз, за тикрарзава: гьакьикъатдани шаир СтIал Сулейманан чи милли литература вичин гуьтлуь сергъятрай акъудна. Вирисоюздин кIелзавайбурухъ агакьарунал атайла, адак кьведайди хьанач. Адан поэзиядин жавагьирри, атирлу цуьквери чпел чIижер желбдайвал, стха халкъарни цIудралди литературайрин векилар вичел желбна. Шаир Самед Вургунанни садлагъана тIвар патал СтIал Сулейманан вичин ширир теснифайди туш. Яратмишунрин чагьиндавай сифте йисара ам СтIал Сулейманан яратмишунрихъ галаз муькувай таниш хьанай ва эхирни ам "XX асирдин Гомераз" гьейранвилепди чIал кхъиз эгечIнай. Идан кьилин себеб вуч тир? СтIал Сулейманан яратмишунриз Азербайжандин литературада ганвай кьиметдай и суалдиз жаваб гуз жеда: ам са лезги халкъдин ваь, саки вири халкъарин шаир яз хьана. Ам инкьилабдин гьерекатдиз руьгь гузвай, партиядин идеализ вафалу асул советрин шаир яз хьана.

Сифте яз СтIал Сулейманан шиирри Азербайжандин кIелзавайбуруз Усман Сарывеллидин ва Телет Эюбован таржумайрин нетижада чпин нурлувал гана. Гуьгъуьнин йисара адан поэзиядин туьхуьн тийидай цIал республикадин тIварван авай шаир Гьуьсейн Куьрдогълу, С.Рустам, Самед Вургун хьтин бажарагълу литераторар желб хьана. Абур "XX асирдин Гомеран" ширир таржума авуналди сергъатламиш хьанач. ТIвар кьунвай шаирри шаирдикай, адан умуьрдин чинар кьалурзавай цIудралди публицистикадин макъалайри чара-чара газетра ва журналра чапна. 1959-йисуз Бакуда чапдай акъатнавай "Дагъустандин литературадин антология" ктабда чехи Сулейманан яратмишунри гегьенш чка кьазва.

Азербайжандин школьникар ва вузра кIелзавай студентарни, СтIал Сулейманан яратмишунрикай хабар хьунал атайла, бахтлурбу я. ИкI, вини классра кIелзавайбуру адан яратмишунрихъ галаз литературадин хрестоматиядин куьмекдалди таниш жезва. Азербайжан чIалал вузрин гуманитарный факультетрин студентар патал 1966-йисуз чапдай акъатнавай профессор Панагъ Халилова кхьенвай "СССР-дин халкъарин литературадин хрестоматия" ктабда лагъайтIа, СтIал Сулейманакай, адан яратмишунрикай кутугай малуматар гьатнава.

Кьейдна кIанда хьи, Азербайжандин тIварван авай хейлин литераторар СтIал Сулеймананхъ галаз кьилди таниш яз хьана. Азербайжандин халкъдин шаир Сулейман Рустам и барадай кхъизва: "Москвада кьиле фейи СССР-дин писателрин I съездда зун СтIал Сулеймананхъ галаз муькувай дуст ва таниш хьанай".

СтIал Сулейманан, адан яратмишунриз, 1930-йисалай башламышна, Азербайжандин литературада кьимет гунир кар кьени баркаллуудаказ давам жезва.

Эхиримжи йисара и кардал Исмаил Солтан, Гьебиб Бабаев, Гьидаят Эфендиев, Теймур Агьмедов, тIварван авай шаир Наби Хазри машгьул хьана.

Чехи шаирдикай тIварар кьунвай авторри кхьена печатдиз акъуднавай публицистикадин макъалаяр Азербайжандин кIелзавайбурун руьгьдин эменнидиз элкьвенва.

1994-йисуз Бакуда М.Магомаеван тIварунихъ галай Азербайжандин госфилармонияда СтIал Сулейманан 125 йисаз талукьарнавай шадвилдин вечер хьана. Ам Азербайжандин культурадин министерстводи, писателрин союзди, "Самур" Милли меркезди тешкилнавайди тир.

Вечерда писателрин союздин председатель Анара, "Самур" Милли меркездин седри профессор Али Мусаева, Азербайжан-Дагъустан тешкилатдин регьбер, профессор Панагъ Халилова, шаир К.Келентерова, Кьабила, журналист Седакет Керимовади, устад шаирдин Дагъустандай атанвай хтул Лидия Стальскаяди, КIцIар райондин исполкомдин башчи И.Амирова ва масабур иштиракна.

Вечердин эхирдай 1957-йисуз Жафар Жабарлидин тIварунихъ галай Азербайжандин киностудияда профессор Рза Тегьмасибан руководстводик кваз С.Сулейманакай арадал гъайи "Мани икI тукьлуьрзава" тIвар алай художественный фильм кьалурна.

Йисар, вахтар кьез алатзава. Замана ва девир дегиш жезва. ЯтIани Азербайжанда СтIал Сулейманан жавагьирар хьтин чIалариз авай кIанивал, итиж тIимил хьанвач, акси яз, кьвердавай артух ва гужлу жезва. Вучиз лагъайтIа, Шагъ дагъдилай кьакьан, Каспийдилай дерин шаирди элдин, жемятдин рикIяй яд хьванвайди я. Азербайжанда шаирдин тIварунихъ кучьер, карханаяр гала.

СтIал Сулейман хьтин гьакьикьи шаир, адан асул поэзия са чIавузни рекьидач, эбеди яшамаш жеда.

Гьахъ паталди

Шагъабудин ШАБАТОВ

Са беден тир, вични кьезил
кьур хьтин,
КIвачел шалам, тандал чухва,
кьилелни
Бармак жедай кIелен чIулав
хъицикьдин.
Кьакьун аса кьугъваз жедай
гьилелни.

Ара-ара, аса хурук кутуна,
Акьваз жедай ам кьекъведай
рекьени.
Заманада вуч аватIа аквадай,

Фагьум, фикир санал кIватIдай
кьилени.
Аквадай ам яб акализ гьар садахъ,
Рахадай тIул квайди тушир
нубатсуз.
Вичел алуькьиз атай гьич аялни
Тадай тушир ада садни жавабусуз.

Ара-ара аса цавуз хкаждай,
Белки, а кас рахазвайтIа цаварихъ?
Гьахъ паталди ам бед хьана
рахадай,
Катдай тушир, кичле кьуьр хьиз,
валарихъ.

КIантIа кавха, кIантIа гьаким хьурай
вич,
Авай гаф чин-чинал ада лугьудай.
Гьахълу касдин хуьдай ада
терефни,
Я рахадай касни тушир кьулухъай.

Гьикьван адал вегьез хьанай
буьгьенар,
Ам эцигиз хъайиди туш кIулларал.
Кьенин юкьузни эбеди зар ала
Халкъ паталди ада лагъай чIаларал.

Ам шаир тирвилляй халкъдин
гьакьикьи
Халкъди адаз чка гана кIулални.
ГьакI тирвилляй акуна заз, якьин я,
Ам гьар кIвале гва чими тир
кьулавни.

Савадлу тир ам акьалтIай
жуьреда,
Савадлувал адан хурун
дафтар тир.
Кар авачиз элуькьзавай кIцIерал
Кьванер гьалчдай зурба ва дуьз
устар тир.

Каспий гьуьлуьн лепейар кьезез,
мад хъфиз,
Икрамзава, а касдин кIвачерик
кьезез.
Ислягьвилдин лишанар тир
лиферни
Ала кьилел адан гьар юкьуз
элкьезез.

Гьар са юкьуз агъзурралди
инсанри
Авазва кье адан пак тIвар эзбериз.
Адаз ушар арифдарар амай кьван
Аватдай туш чи лезги халкъ
кIевериз.

А касдин тIвар машгьур хьанва
алемдиз.
ГьакI тирвилляй за худ гана
кьелемдиз.
Муькуфдивди авуна за жуван кар,
Раижда кьез - Сулейман я адан
тIвар!

Шабатова рикIевайди лагъана,
Маса патлахъ фидай рехъ захъ
авачир.
Зунни адан физвайвилляй гелеваз
Жуван сивяй гаф акъуднач алачир.

Къадир Рамазанован - 90 йис

Ифин алай члалар туна...

Мердали ЖАЛИЛОВ

Къадир Наврузович РАМАЗАНОВ чи лезги шииратда садазни тешпигъ тушир, вичин хуси хатл, художественный такъатрин алем арадал гъайи авторрикай сад я. Мумкин я заз лугъун: вучиз ада ктабар гзаф акъуднач? Гъа имни тешпигъсуз кар я: шаир Къадир, заз чир хъайивал, садрани тади къачун тавур, я санални вичин лавгъавал къалур тавур члалан устад тир.

Адан вахт чи милли литературада яшлу несилрикай Дагъустандин халкъдин шаирар тир Хуьруьг Тагъира, Шагъ-Эмир Мурадова, машгъур лирик Шихнесир Къафланова, тебиатди вичиз манияр теснифунай къеттен пай гайи Абдул Муталибова, жегилрикай - гуьгъуьнлай Дагъустандин халкъдин шаирвилини твар къачур Байрам Салимова, Стлал Сулейманан премиядин лауреат Алирза Саидова, сатирик Жамидина, философиядин дастанарни драмаяр яратмишай Ибрагъим Гъусейинова, хейлин маса тварари чпин гелер кутурди тир. Гъетерин и клалалда Къадир Рамазановахъ вичин чка хъун несилри риклел хуьдай делил я. Чав адан гъиликай хкатай "Самур, зи Самур", "Баркаван Самур", "Зи манияр" ктабар, "Дустарикай дустариз зи", "Зи дагъ - аран", "Партизандин диде" поэмаяр, цудралди шаирарни манияр, очеркарни фельетонар, маса эсерар гума.

Ада вичин саки вири яратмишунар хайи чилиз, дагъларизни арандиз, Самур вацуз, адан къерехра яшамаш жезвай баркаллу багъманчийризни уьзумчийриз, саларбанризни малдарриз, Куьредин "къумрал рушаризни" картар хътин къегъал рухвайриз бахшна. Вичин шаирвилини бахт ва тахт Лезги чили, санал алаз, цуьк акъудунай, адаз мани лугъунай акуна.

"Зи дагъ - аран" поэмада ихътин царар ава:

*Зи рикл, зи цуьк, диде я куьн,
Катран, лекърен бине я куьн,
Къагъриманрин къеле я куьн,
Зи дагъ-аран.
Жумарт риклер авай уьлкве,
Къилел гъетер алай уьлкве,
Мелни мехъер галай уьлкве,
Зи дагъ - аран...*

Ихътин пак муьгъуьббатдив ацанвай царар тунвай шаирдин ци 90 йис тамам жезва. Вич чи арада амачиз 21 йис алатнава. За гъа члавуз хъенай:

*Вуч фад, вуч фад хъфена вун,
Ялав тир са, туьхвена вун,
Къадир муаллим,
Ифин алай члалар туна,
Чаз тлаларни тлалар туна,
Шаир муаллим.
Ваз кландай вахъ галаз тухуз,
Чалкечиррин къуьруьквар куз,
Къадир муаллим.
Амуькна кланз Самур михъиз,
Дагълар вуна хъана чуьхуьз,
Шаир муаллим!*

*Арандал на храна къаз,
Невейри чи фу туьна кланз,
Къадир муаллим.
Зарбачийрин тарифарна,
Мелъуьрнин къаст зайффарна,
Шаир муаллим!..*

*Ваь, хъфенвач! Хъфидай туш,
Ялав садран туьхуьдай туш,
Шаир муаллим!*

13.06.99.

Заз Къадир муаллим гъеле жува 9-класда клелзамай вахтарилай чидай. Докъузпара ва Ахцегъ районар сад авунвай. Ахцегъа акъатзавай "Цийи дуьнья" газетдин редакциядиз зун зи муаллим, члехи шаир Шихнесир Къафланова тухванай. Къадир Наврузович, къалин члулав бурма чларарин мег алай жегил, ана жавабдар секретарь тир.

1964-йисуз за Туркменистандинни Ирандин сергъятдал, къакъан дагъдин заставада къуллугъзавай. Гатун са юкъуз гъаниз Ахцегъай зи шиклини, шиирарни авай газет агакъна. Къадир Рамазанова гъа члавуз закай сифте яз ихътин келимаяр къенвай: "Лезгистандин хва Ватандин сергъятдал ала. Ада вичин зиринг Самурдивай гзаф яргъара эклъ хъанвай тварар алачир тепеяр, вич къужахда члехи авур Шалбуз дагъ хъиз, Шарвилиди хжажнавай члехи къеле хъиз, мукъаятдиз хуьзва. Сергъятдай авахъзавай Мургаб вацлу адаз, хайи Самурди хъиз, лезги манияр лугъузва..."

Ибур мегер риклелай алудиз жедай келимаяр яни! Гъа члавуз арадал атай алакъа чи арада шаирдин эхиримжи йикъаралди амай... Гзаф мярекатра чна санал иштиракна. Иллаки - за Мегъарамдхуьруьн райондин Тагъирхуьруьн-Къазмайрин ва Самурдин юкъван школайра клвалахдайла. Къадир Наврузовича а йисара райондин "Коммунизмдин гатфар" газетдин редакторвиле, хейлин йисара райисполкомдин культурадин отделдин, ахпа КПСС-дин райкомдин идеологиядин отделдин заведующийвиле жавабдар къуллугъгар бегъемарна. Яни ам халкъдин дерин къатар, къакъан жуьреба-жуьре везифаяр вичин хивез къачунвай баркаллу рухвайрикай сад тир. Райондихъни а члавуз вири хилерай къеттен агалкъунар хъайиди ана гилани хуьзмай члехи наградайри, галаз-галаз къачур са шумуд Яру пайдахди, хейлин яшлу ксари - ветеранри шагъидвалда.

Къадир Рамазанов гъакъикъатдани инсанрал, дустарал рикл алай, абурун къайгъуда хъайи, датлана клвале мугъманар къабулай ксарикай сад я. "Дустарикай дустариз зи" поэма и кардин шагъидвалзавай эсер я. Ана Къубадайни Ахцегъай тир саки 80 касдин - милли эдебиятдинни медениятдин, сиясатдинни илимдин зурба векилрин - шаирдин халисан дустарин тварар къуьна, абурун вичин клвале акунал дамахвава, абурухъ галаз риклин сир - суьгъбетзава:

"Дустарикай дустариз зи" поэма и кардин шагъидвалзавай эсер я. Ана Къубадайни Ахцегъай тир саки 80 касдин - милли эдебиятдинни медениятдин, сиясатдинни илимдин зурба векилрин - шаирдин халисан дустарин тварар къуьна, абурун вичин клвале акунал дамахвава, абурухъ галаз риклин сир - суьгъбетзава:

*Авайтла захъ гегъениш клвалер,
гъаятар,
За лезгийр вири клватидай
суфрадихъ.*

*Къенибур я зи - шаирдин ниятар,
Анжах авач харжийр захъ -
архадихъ.
Герек туш заз хазинаяр -
девлетар,
Вири уьмуьр фена халкъдиз
алхишиз.
Авурай заз элди вичин
гъуьрметар,
Гъазур я зун адаз чанни багъишиз...*

Ихътин хва - шаир тир чи Къадир Наврузович! Ам гилани, вич чи арада амачирлани, чи гъарайдиз гъай жезвайдал шак алач. Шаирдин гъиссерин нев садрани рекъин тийирди, рекъин тийирди я!

*Куьре, Къуба санал хъурай,
шад хъурай.
Фу бул хъурай халкъдин
лацу суфрадал.
Лезги чилел са клваликай
къад хъурай!
Пехил жемир гъич са касни
чарадал...*

Ингъе ада, игит Шарвилиди хъиз, чаз тунвай зверун - эбеди веси. Риклелай алудиз тежедай кесерлу мани...

Къадир РАМАЗАНОВ

* * *

*Цуькверивай жузуна за, жузуна:
Атаначни куь патав зи кланиди?
Куьз фена ам квел къил члугун
тавуна,
Я жал адан къайгъу гъакъван
члехиди?*

*Циферивай жузуна за, жузуна:
Куьз ийизва куьне цавар мичли чаз?
Квадра марфар, акъвазмир акл
даклуна,
Хъсан бегъер гудайвал хъуй
чили чаз.*

*Рекъеривай жузуна за, жузуна:
Гъикъван фена далудлай куь рушар
цел?
Девришарни, шейхерни квез акуна,
Вучиз хуьзвач куьне абрун клвачин
гел?*

*Гъетеривай жузуна за, жузуна:
Куьне гъикъван экв къурзава
Чилел чи?
АкI я хби заз, цавун перде къазуьна,
Къвез клан я квез мугъманвиллиз
гъенел зи.*

*Вилеривай жузуна за, жузуна:
Хуш яни квез зи дагъларин
уьруьшар?
Тух жезвач куьн агъзур сефер акуна
Зи юрдарин, зи гатфарин нехишар...*

* * *

*Бязибуру синихарда къавахрин,
Бегъер тегъир сивинсузар я лугъуз.
Къацу тарак, къилел алай булахдин,
Ярдихъ галаз къуьгъвазва зун
гъар юкъуз.*

*Чехирдикай гзаф махар чиде заз,
Низамиди ам шуьрбетдив гекъигна.
Ви бахчадин няметар мус гъида заз,
Хъфизва зун мад яргъалай килигна.*

*Минет я ваз вил ямир
зи пенжердиз -
Аквадач зун нехиш алай шуьшедай.
ЭкъечI клваллиз, аквадайвал иердиз,
Авач са кар, валлагъ,
чавай тежедай.*

*Ша, вахъ галаз рагъ атурай
кваллиз зи,
Хъуьтлуькай заз гатфар ая атана.
Ша, ашкъидин хъелер гъахърай
риклиз зи,
Ша, къежизва вун марфади гатана...*

Риклел хкунар

Сакитакай
къве гаф

Азедин ЭСЕТОВ

Им ашукъ САКИТ Дагъустандиз - Лезгистандиз сифте хтанвай вахт тир. Адан манияр чи патара лентиниз къачузвай. Заз и мярекатдиз телевиденидин къуллугъчи Фетягъ Къурбанова, рагъметлу зи хуьруьнви сатирик Жамидина теклифнай. Заз икван члавалди ван хъанвайтлани, ашукъ вич мукъувай акунвачир. Нянин къилляй чахъ композитор Гъусейинов Мегъамедни агалт хъуьна. Чун вири санал Фетягъан клваллиз илифнай.

Заз акуна, таниш хъана, риклел аламайвал, Сакит кисай, са артух рахан тийидай, хабар къуртла, жаваб гудай кас тир. Адан гъилер агъур зегъметди бугъ таганвай, назикбур яз акунай заз. Им адан пешекарвилини лишан тиртла, лугъуда за.

Лезги члалални азаддаказ рахаз адалай алакъзавачир. Кисна ацукъунни гъадавай тир жеде.

Адан чуьнгур, зун ашукънавай патяхъай дивандихъ агалдна, динжарнавай. За адаз яргъалди дикъет гана. Гзаф дамахлу акунрин алат тир. Бегенмиш тежедай хътин затI тушир.

Жувак тар ядай хесет квайвилляй, хабар къун тавуна, завай а затI гъиле къун хъана. Зун чуьнгурдиз, анжах и пад - а пад элкьуьриз, мукъаятвилелди тамашзавай. Симерик тлубни къязвачир.

Устлардиз вичин алатдик къагъун бегенмиш тежедайди заз аян тир. Вичин клани рушал чарада вил вегъейла, жегилрин рикле гъихътин гъисс къуьгъвадатла, квез малум я жеде. Амма Сакит заз а саягъда килигъзавачир. Ам масакла тир, на лугъуди, за чуьнгур исятда гваз катда... И кар къатланвай рагъметлу Жамидина, "Духтур, ашукъдин чини къал къачунва" лагъана тагъкимарнай зун.

Багъишламишун тлалабна, за ашукъдин алат, назик руш хъиз, "пачагъдин тахтунал" эхцигнай.

Гуьгъуьнлай малум хъайивал, гъакъикъатдани, ашукъ Сакитаз и патан лезги эдебиятдин векилар аквазвайди сифте сеферда тир.

Жамидина адаз члехи гуьрметдивди, гзаф хуьтуьлдиз вичин меслят ганай: "Сакит стха, эгер ваз лезги халкъдиз истеклу хъана кланзаватла, вун и патаз хтана кланда. Вуна са лезги члал ваь, лезги шаиррин шиирар чирна, абурун жуван репертуардикни кутун лазим я".

Гуьгъуьнлай чун инанмиш хъайивал, и рекъай ашукъдихъ аквадай хътин агалкъунарни хъана.

Дербентда лезги ашукърин фестиваль тухузвайла, Сакита чаз вичин къеттен агалкъунар ва бажарагъ успатнай. Лезгийрин рикл алай манидар Фаризат Зейналовани Ашукъ Сакит Лезги театрдин сегънедал алай. Сада члехи устадивилелди манияр лугъузвай, мукъуда, фасагъатдаказ чуьнгурни ягъиз, ашукъдин саягъда, Фаризатаз вичи талукъарна туьклуьрнавай члалар лезгидалди хуралай лугъуз, ам мадни ашкъиламишзавай...

Фаризатани вичин шадвилини гъиссер, тамашачийрихъ элкьвена, къалурнай: "Эгер ашукъди, зи хъиз, куь тарифарни авунайтла, ништа, куьне гъикI гъевеслудаказ капар ядайтла" лагъана, вичин нубатдин манидив эгечнай ам...

Гъикъван шириндаказ чуьнгур язавайтлани, за адан сагъвал саздик квачирди гъисснай. Ада вичини чаз риклин суза ачухнай:

*Къуьзуьвал заз гуз кланзава,
Амма садани ам къачузвач.
Жегъилвал заз къачуз кланзава,
Амма садани ам гузвач...*

Дугъриданни, ашукъдиз вичин гъал хъсандиз чизвай. Вичин устадивилини чагъинда амаз, ам чавай къакъатна. Гъайиф... Ашукъдин манийри чун гилани руьгъдай хци ва нурлу ийизва. Гъа имни са бахт хъиз я заз...

Гележегдин несилар патал кваллахзавай алим

КЪЕЙД.

Малик Межидович ГАЗАЛИЕВ 1963-йисуз къадим тарих авай, алимрин макан Ахцегь райондин Хуьруьгрин хуьре муаллимдин хизанда дидедиз хъана. 1986-йисуз Дагъустандин хуьруьн майишатдин институтдин экономический факультет яру дипломалди куьтягъай жегьил пешекар Калужский областдин Бярятинский райондин “Добровский” совхоздиз къилин экономиствиле ракъурна. Вичин Кваллахдин рекъай къазанмишай агалкъунрай, къве йисни арадай тефенмаз, 1988-йисуз Малик Межидович гъа и райондин “Фоминский” совхоздин директорвиле тестикбарна. И совхоздин экономика хкажунай ам 1992-йисуз Бярятинский райондин администрациядин къилин сад лагъай заместителвиле - сельхозуправленидин начальниквиле къулдугъдал тайинарна.

Малик Межидовича 2004-йисуз Вирироссиядин хуьруьн майишатдин экономикадин илимдинни-ахтармишунардай институтда агалкъунралди экономикадин илимрин кандидатвиле ва 2009-йисуз докторвиле тиварар хвена. Докторвиле дережа хуьдайла, ученый советдин вири 22 члендини, реисадвилелди Маликан тереф хуьналди, адан илимдин кваллахдиз чехи кьимет гана.

2006-йисалай Малик Межидовича Вирироссиядин хуьруьн майишатдин экономикадин илимдинни ахтармишунардай институтдин гзаф къурулушдин экономикадин отделдин (отдел многоукладной экономики АПК ВНИИЭСХ) къилин къулдугъчвиле кваллахзава.

Студент вахтар тир. Зун Маликахъ галаз тарсара са группада, общежитида са квалле яшамаш хъана. Ада гъи рекъай хъайитлани - экономикадай, статистикадай, я тахъайтла математикадай темаяр чертежрин, схемайрин, са гъихътин ятлани стрелкайрин куьмедалди чирдай. Жегьил члавалай вичи-вичиз къетлендиз фикирдай къайдаяр хъядай. Ада лекцияр тухунин къайдада цийивилерни кваз туна - гзаф мукъаятвилелди лекциядин юквалдай профессордив суал вугудай. Им а вахтара студентдин патай ван тахъай хътин уьткъемвал тир. Келунин аквазвай гъа са квалубдин рекъерикай адаз хуш къведачир.

Гужлу гъевесдалди экзаменриз гъазур жедай. Кроватдал туржерин къайдада, клавачер кватна ацукъна, къилиз дасмалдикай чалма яна, нубатдин экзамендиз гъазур жедай. Чапмади гъихътин куьмекзава лагъана вугай суалдиз ада “фикирар рекъай акъат тавуниз куьмекзава” лугудай. Элкъвена вири патари хъай герек ктабар, дафтарар, чарар эцигна, вичи-вичиз суалринни жавабарин имтигъан ийидай. Суаларни, жавабарни зигинда амукъун патал ван акъудна лугудай. Гъикъ ятани, са сеферда за Маликан репетицидихъ эхирдал къван яб гун къетна. Нубатдин “лектордин” “Садисъ”, “пять” жавабдиз студентди разисузвал къалурна: “Нет, не согласен, еще задавайте вопросы”. Мадни давам хъана суалринни жавабарин женг...

Малик Межидовичахъ галаз адан дачада Калужский областдин Стрелковка хуьре (Маршал Жукован хайи ватанда) эцигнавай кваллин къулав пуд юкъуз ацукъна, чи лезги адетрин къайдаяр хвена, чна яргъалди суьгъбетарна.

Малика, вичин къул (камин) къалурна, са чин ацай хъвер авуна, лагъана: “Вирибуруз им гилан аямдин материалрикай авунавай гуьрчег къул ятлани, и къулан цуз килигъайла, гумадин чулав рангуну къунвай чкайрай зи вилериз жуван бубайрин лезги къул аквазва”.

Калугада Малика мугъманвиле авай ийкъара за Маликан буба, яшлувиле ва ажузвиле зерре лишан квачир, дуньядин ва девирдин гъалариз кьимет гузвай уьткъем кас, инсанриз ва инсанвиле вичин хусуи айнайрай килигъавай,

чехи инанмишвилелди абуруз кьимет гузвай камалзгъли, яхцурни вад йис идалай вилик заз школада физикадинни астрономиядин тарсар гайи, вичин яшар къудкъанни вад йисалай алатнавай Хуьруьгрин юкван школадин патриарх муаллимрикай сад тир Межид муаллимдихъ галазни уьмуьрдикайни девирдикай яргъалди суьгъбетар авуна.

За Маликав са шумуд суал вугана.
■ Малик стха, вун илимдин рекъай чехи дережайрив агакънава. Къе ви кваллахдихъ гъихътин нетижаяр ава лугъз жедая?

- Гъакъкъатда, кваллах тийизвай алим майваар тегиьизвай тарциз ухшар я лугъуда. Чна ахтармишзавай кваллах хуьруьн майишатда яргъал гележегдин цийи технологияр арадал гъунихъ галаз алакълалу я. Чи кваллах гележегдин проектар делилралди мягкемарун (экономически делилламишун), я тахъайтла инкар авун я.

■ Чи уьлкведа 22 миллион гектар мублагъ, бегьерлу чилер ишлемишуник квач. Им вири Франциядин мулкунилай гзаф я. Гъатта Дагъустандани эхирмижи вахтара са бязи чилер цазмач. Алимри и кардиз гъихътин фикир гузва?

- Алатай асирдин пудкъад лагъай йисара целинадин хам чилер къарагъарунин нетижаяр чаз чехи тарс хъана. А чилер къарагъарун патал 7 йисуз СССР дин хуьруьн майишатдин бюджетдин 20 процент харжнай. Цуд миллион гектарралди чилер цанай. А члавуз илимдин истемишунар фикирда такъуна гъасилай техил хуьдай чка авачиз, чуьлда пуч хъунилай гъейри, миллионралди гектарар цуникди клиник къатара авай къум винел акъалтна, чилер баябан хъанай.

Малум тирвал, уьлкведин гзаф мулкар Кеферпатан тлебиатдин къулайсуз шартлара, гъатта магнитдинни радиациядин аномалийрин мулкара ава. Гъакъ ятлани эхирмижи 5-10 йисан къене чи уьлкведа техил гъасилунин майданар гегенш хъанва. Шак алачиз, им гзаф хъсан нетижаяр я. И кардиз инлай къулхъни гьерекартар артухарун лазим я. Къе чи хуьруьн майишатди зурба, садрани тахъай хътин конкуренциядин таъсирдик кваллахзава. И шартлара гъалиб хъун патал цийи жуьредин технологийрин (инноваци) рекъел экъечна кланза-

ва. Цийи чилер кардик кутун патал цийи къайдаярни арадал гъун герек я. Гъа и къайдаяр илимдинни тежрибадин бинедаллаз истемишун лазим я.

■ Россия кефердин гегенш чилер Полярный кругдилай анихъ галай къетлен тек са уьлкве туш. И жигъетдай чи уьлкве пешекарри мукъвал-мукъвал Канададив гегъигъава.

- Лагъана кланда, Канададин майданар Россиядин майданрилай 1,7 сеферда тимилай я. Идалайни гъейри, Канададин 90% халкъ Америкадин сергъятдилай алатайла, са виш километрдин гъаркъуьвал къунвай зонада (широтата) яшамаш жезва. Ам Москвадин широтади туш я. Идалай кеферпатахъ Канададин са артух чехи шегьерар галач.

■ Малик стха, вун келай институтдикайни гъа йисарикай къе вуч лугъз жедая?

- Студентвиле йисар, гъар са касдиз хъиз, зазни жуван уьмуьрда истеклу я. Виридалайни вилик чи, студентрин, арада авай гъурмет, къулхъ галамдаз куьмекар гайи вахтар зи рикелай алатдач. Сессиядин вахтунда ва я курсовой проект кхидайла, общежитида чи квал консультациядин центрадиз элкъведай. Чи девиз тарсарайни, маса рекъерайни куьмек кланзавайдаз ваь лугъун тавун тир. Месела, яргъал хуьррай студентдал къил чулгъаз адан диде-буба къведай. Йифен сятдин цудалай къулхъ чара касдиз общежитида акъваздай ихтияр авачир. Ксудай маса чка авачир мугъманди йиф акъуддай чкадин патахъайни чна къайгъу чулгъавай. Чун яшамаш жезвай общежитидин цеклуьд лагъай кваллай куьмек агакъдайди вири студентриз чидай ва гзафбуру и квалел “чехи стхайрин квал” лагъай твар эцигнавай. Келдай йисара чун стхайрин вахар хъиз яшамаш хъайиди я.

■ Лезгистандин экономикадикай куьне вуч лугъуда?

- Къе Лезгистандин экономикади алай аямдин истемишунриз лайихлу камар къачузва. Им юкван фермервилеин майишатар, уьзуьмчивал ва туризм я.

Москвадин ва маса чехи шегьерин алишверешдин идарайри Дагъустандин мижи тлебиатдин шартлара гъасилнавай продукция (як, майваар) хушвилелди къабулзава.

■ Заз аквазва хъи, вунни, ви хизанни, министрдив хътин шартлар тешкилна, бубадихъ гелкъевезва.

- Зи азиз диде вахтсуздаказ рагметдиз феидалай къулхъ зулун гъаваяр меки хъайила, гатфарин гъава чими жедалди, буба зи патав Калугада яшамаш жез гзаф йисар я. Гатун вахтунда буба Дагъустандиз, зи мукъуь стхайрин патав хъфизва.

■ Вун Калугада яшамаш жезва. Мукъвал-мукъвал къецепатан уьлквейризни физва. Гъар йисуз ватандизни хквезва. Ви уьмуьрда Лезгистанди гъихътин чка къазва?

- Зун, хуьруьн чкада хана, хуьруьн къайдайра чехи хъанвай инсан я. Дагъустандин адетар, иллаки Дагъустандин хизандин адетар, ина авай зи ташириз чешне я. За гъамаша зи Дагъустандал, Лезгистандал лайихлудаказ дамахзава.

■ Маналу суьгъбет авунай чухсагъул. Квез уьмуьрдин ва илимдин рекъе мадни еке агалкъунар хуьрай.

- Вазни, “Лезги газет” келзавай чи ватангълийризни агалкъунар хъун зи мурад я.

Суьгъбет кхейди Дагъустандин лайихлу экономист Джамил НАСИБОВ я.

Ван авуна Гъахъсузвиле рехъ тагун

А.ГЪАЖИМУРАДОВ, Муьгъверганрин хуьр

Газетдин 10-нумрадин 8-чина, “Эхир эцигун тлалазва” къил гана Рустамов Гъажибубади Меьгарамдуьруьн райондин газдин идарада авай татугайвилерикай хъенвай макъала чапнава.

РД-дин лайихлу экономист Гъажибуба Шихмурадович гъахъ я. Меьгарамдуьруьн районда авай управлениди газ ишлемишзавай абонентрал къадарсуз ва гъахъсуз буржар илитзавай дуьшуьшар садни къвед туш.

Мисал яз, и йикъара зун таниш хъайи Несрединов лугъудай са район-эглидихъ галаз хъайи ихтилатдай чир хъайивал, адал 87000 манат пул бурж ала ва и кар себеб яз адан гъакъиндай судди къарар акъуднава лагъай малумат агакъна. Ихътин бурж хъун мумкин туширди чиз, адани суддиз арза хъена. Нетижаяр малум хъайивал, бурж, дугъриданни хъанвай, анжах Несрединов вич ваь, адаз вичиз буржлу тир. Суддиз рекъе тур материалрай, дикъетдивди ахтармишайла, якъин хъайивал, эхиримжи вад йисуз газдин идара адаз 27000 манатдин буржлу хъанвай. Себеб ам тир хъи, почтадай гузвай гъакъи квантицияра дуьздаказ къалурзавач. Са къадар дуьшуьшра и пул газдин идарадив гъич агакъни ийизвач. Гъаниз килигна ихътин гъалар арадал къевезва. Къейд ийин, судди къарар къабулнатлани, 27 агъзур манат бурж адаз саклани ахгакъарзавач.

Ихъин гъахъсузвилер, лап гзаф жезва. Месела, зун суддиз вугай дуьшуьшдани газдин гъакъи ганвай квантицияра къалурнавай пуларин къадарар ва вахтар вири Газпромдин идарадив агакънавачир. Агакънавай бязи дуьшуьшарни квантициярай ганвай пулунин къадарарни вахтар Газпромдин документрихъ галаз дуьз къевезвачир. Райондин идарада заз чивай са шейни ийиз жедач лагъана жаваб гана. Арза-ферзе Махачкъаладиз авурлани, жаваб хганачир. Чкадал жув феиила, чир хъайивал, арза ктабдизни янавай. Ихътин месэла вилик акъвазнаваз, зун мад сеферда кардай къил акъудиз алахъна. Жагъур хуьвур квантициядай малум хъайивал, 2014-йисан апрелдин вацра за Газпромдиз 3000 манат пул ганвай, гъа са вахтунда газдин идаради вичин документа гъа вацра за 3000 м³ газни харжна лагъана къалурнавай. Са вацран вахтунда 3 агъзур кубометр газ вуч авуртлани куз тежедайдан гъавурда гъатун патал, заз чиз, еке акъул лазим туш. И кардин гъавурда авайтлани, суддивай я “эхъ”, я “ваь” лугъудай къарар акъудиз хъанач.

Мад са кар къейд ийин. Федеральний почтади гузвай квантицияра газдин кьимет дуьздаказ къалурзавачир. И кьимет мукъвал-мукъвал дегиш жезвай. Ийизвай хъинарни фад ахлатдай бур тир. Чпинни тумкъил авач - са квантицияда 83 царце жезва абур. Газпромдинни Федеральний почтадин арада гъихътин икъяр аватла чириз клан хъуни заз нетижаяр гана - чпиз а икъярдин сир ачухдай ихтияр авач лагъана заз Махачкъалада авай Главпочтамтдин управлениди.

Эхиримжи вахтара райондин газдин идаради пул чпиз це лугъузва. Амма аниз фин-хтун - им хуьрерин агъалийрин нубатсуз рекъизвай вахт ва харжзавай пул жезва. Яргъал хуьрерай къевезвай агъалийриз вахт-вахтунда пул гуз атун иллаки четин кардиз элкъевезва. Эгер вахтунда татайтла, яни 2-3 вацралай садра гуда лагъайтла, цаварай къачузувай буржар илитзава инсанрал.

Уьмуьр, яшайиш базардиз элкъвенвайла, Газпром квез элкъвенватла, къил акъатзавач. Эгер газ чи халкъдин хазиана ятла, ам халкъдиз вучиз багъаз гузва? Са нин ятлани хусусиди ятла, вучиз гъакъи вичи мал маса гузвай чкадал муьштеридивай къачузувач?

Чаз кланзава: газдин идаради гъар са абонентди харжзавай газдин кьимет (гъакъи) вичи чкадал къачун, гъар са документда газдин кьиметни, ам харжнавай къадарни къалурин.

Къайдадиз хкана

Раидин ЭМИНОВ

Ахцегь райондин “Цийи дунья” газетдин алатай йисан 52-нумрада Хкемрин хуьруьз фидай мукъуьн винел алай тахтаяр ханвайдакай ва и месэла энгелвал авачиз гъялна кланзавайдакай макъала чапнай. Ингъе алай йисан февралдин вацра гъарайдиз гъай лугъудай мергъяматлу инсанар пайда хъана. Муьгъ ремонтна, къайдадиз хкун патал эцигунардай материалар маса гузвай Жавид Ашуралиева вичин патай тахтаяр ва герек маса шейэр гана. Садакьадин харжияр яз, Хкемрин хуьррай тир Тельман Имамовани умуми кар патал куьмекдин гъил яргъи авуна.

Хкемвир тир Меьгъидхан Абдуллаева, Балабег Вагъуфова жемятдин садакьайралди муьгъ ремонт авунин кваллахра активвилелди иштиракна. И кваллахрик гъакъи ДЭП-4 карханадин инженер Мамед Абдулгалимова, эцигунардай бригададин мастер Руслан Гъазалиева, рабочияр тир Медет Багъирова, Эмиралли Жумалиева, Рафик Къужаева, Мурад Агъаева, Агъа Мирзоева лайихлу пай кутуна. Муьгъ ремонт авунин кваллахриз 10 м² тахтаяр ишлемишна. Вирибурун садакьаяр Аллагъди къабулрай! Къуй чи арайра ихътин мергъяматлу, гъарайдиз гъай лугъудай инсанар гзаф хуьрай.

Хкемрин хуьруьн агъалияр шад жедай мад са вакъиа хъанва. Инсанриз ва автотехникадиз къулай хъун патал хуьруьз къведай рехъ къайдадиз хкунин мураддалди гъеле алатай йисалай ремонтдин кваллахар башламишна. Абур тендерда гъалиб хъайи Дербент шегьердин ООО ДЭП-дин эцигунардай бригадади кьиле тухвана. И кваллахра гъакъи Ахцегьрин ДЭП-4 карханадин грейдердал кваллахзавай Сирож Саидова, тракторист Насир Жалилова иштиракна. Муьгъ ва рехъ ремонт авуна иштирак авур ва пулдин садакьаяр гайи вирибуруз Хкемрин хуьруьн жемятди, “Сельсовет Ахтынский” СП-дин къил Низами Эфендиева сагърай лугъузва.

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И йикъара Махачкъалада сагъламвилер мумкинвилер сергъятламишнавай ксар - инвалидар патал лишанлу вакъиа кыле фена. Имам Шамилан тварунигъ галай проспектада, 22 "б" - нумрадин дараматда, "Время перемен" твар алай яшайишдин кафе ачухна. Анин кьетенвал адакай ибарат я хьи, ина зегъмет члугвазвайбур инвалидар - сагъламвилер мумкинвилер сергъятламишнавай ксар я. Идалайни гъейри, ина, саки 200 квадратный метр майдан авай залда, инвалидриз (атун - хъфин, ацукъун, тлуън патал...), гъа гысабдай яз коляскайра авайбур патални вири кюлайвилер яратмишнава. Къвед лагъа мертебада сагъламвилер мумкинвилер сергъятламишнавай аялриз ашпазвилер пешедай чирвилер гун пландик ква. Къейд авун лазим я хьи, и жуьредин кафе

вални авачиз, иниз къвез-хъфиз жезва. Чна кьенлай кюлухъни шегъерэгълияр патал ихътин кюлайвилер авай чкаяр мадни гзаф кардик кутаз чалишмишвалда, - алава хъувуна ада.

РД-дин зегъметдин ва яшайишдин рекъяй вилик тухудай министр Изумруд Муьгъуьтдиновади "Время перемен" кафе арадал атунын тарихдал фикир желбна.

- Россияда мад санани авачир ихътин кафе Президентдин, спонсорин ва мергъяматлувилер фондари грантрин гысабдай арадал гъана. Шегъердин администрациядини и проект кылиз акъудуник, яни кафе пландик кутунвай вахтунда ачухун патал еке чалишмишвилер авуна. Чун и жуьредин проектрин тереф хуьз гъазур я, - алава хъувуна министрди.

Дагъустандин Общественный палатадин Председатель Абдухалим Мачаевани вичин рахунар и проект арадал гъунай ва ам уьмуьрдиз кечирмишунай Айшат Гьамзаевадиз сагърай лугъунилай башламишна.

- Айшат Гьамзаевади республикадин чирвилер гудай кюрулушда сагъламвилер мумкинвилер сергъятламишнавай аялрин ихтиярар уьмуьрдиз кечирмишун ва абуруз амай аялригъ галаз сад хътин мумкинвилер гун, гъакни абуруз уьмуьрда яшайишдин рекъяй шартлар тешкилун патал зегъ-

Россияда сад лагъайди

Россияда мад санани авач. Дагъустанда сифте яз и жуьредин проект кардик кутунва. Алай вахтунда ина тежрибалу пешекаррин гуьзчивилик кваз сагъламвилер мумкинвилер сергъятламишнавай 15 жегъилди кваллахава. Яшайишдин кафе ачухуниз талуькярнавай шад мярекатда Махачкъаладин администрациядин, республикадин министерствойрин ва ведомствойрин, РД-дин Общественный палатадин, жуьреба-жуьре организацийрин ва СМИ-рин векилри иштиракна...

Шад мярекат инвалидриз куьмек гудай Дагъустандин региональный общественный "Наквар галачир уьмуьр" тешкилатдин руководитель, РД-дин Общественный палатадин член, и проект арадал гъуник кыл кутур Айшат Гьамзаевади ачухна. Ада кватл хъанвайбуруз, гъакни и идара ачухунуник пай кутур вирибуруз сагърай лагъана.

- Кафедин проект арадал гъидайла, чна коммерциядин, яни пул къазанмишунин макъсад вилик эцигнач. Ина кваллахавай ксар патални им кылин шартл туш. Къенин юкюз инвалид гзаф инсанриз материальный терефдилай гъейри, чпи сагълам инсанригъ галаз сад хъиз уьмуьр кечирмишун, уьмуьрда чпин чка жагъурун гзаф важиблу я. Гъавилияй чи кылин везифайрик ахътин ксариз алакъдай вири куьмекар, чирвилер гун, абурув къайгъударвилелди эгечлун, кваллахдалди таъминарун... акатзава. Чнани кевелай умудзава хьи, и проектди чи тербиячийриз вилик эцигнавай макъсад кылиз акъудиз куьмекда. Чнани вирида абуруз и карда куьмекна кланда, - къейдна ада.

Махачкъала шегъердин администрациядин кылин заместитель Запир Алхасова адетдинди тушир кафе ачухун тебрикна, адан кьетенвал къейд авунигъ галаз сад хъиз, проектдик кыл кутур, ам арадал гъиз куьмекар гайи А.Гьамзаевадин тварцигъ чими келимаяр лагъана.

- Им лап хъсан фикир я, гъикл хьи, ихътин проектди инвалидриз кваллахдай чкаяр яратмишдай мумкинвал гузва. Идалайни гъейри, бедендин мумкинвилер сергъятламишнавай ксар патал ина кюлай вири шартлар яратмишнава. Им еке кар я. Абурувай, са четин-

метар члугваз яргъал йисар я. Ада и кьени крариз вичин вири уьмуьр бахшнава. Адан зегъметриз кьимет тагана тунвач. Айшат Гьамзаевадин къайгъударвал, дидевилин и кыл, а кыл авачир кланивал, ада члугвазвай зегъметар Владимир Высоцкийдин "Своя колея" премия гуналди къейднава. Ада са аялни фикир тагана тазвач. Гъар са аялди адан къайгъударвал ва чимивал гыссзава, - къейдна Абдухалим Мачаева.

Кьетен жуьредин идараар ачухунин важибувилай мярекатдал Махачкъала шегъердин депутатрин собранидин председатель Абулмуслим Муртазалиева, РД-дин карчивилин ва инвестициядин рекъяй Агент-

стводин руководителдин везифаяр вахтуналди тамарзавай Гъажи Гъасанова, гъакл сагъламвилер мумкинвилер сергъятламишнавай аялрини лагъана. И проектдин кылин макъсад бедендин (физиологиядин) кьетенвилералди тафаватлу жезвай инсанрикай гъамиша адет хъанвай фикир (стереотип) арадай акъудун, члурун я. Идалайни гъейри, кафедин тешкилатчийри умуд кутазвайвал, ихътин идарайри инвалид инсанриз са команда аваз кваллахдай, идалди чпиз кьимет гунин дережа кхаждай мумкинвал гуда.

Шад мярекатдилай гуьгъуьниз Айшат Гьамзаевадиз галаз кыле феи куьруь суьгъбетдай малум хъайивал, и проект 2017-йисуз президентдин грантрин Фондунин конкурсда гъалиб хъана ва ам уьмуьрдиз кечирмишун патал 2 миллион манат чара авуна. Вири санлай проектди 8 миллион манат харжна. Амай пул "Территория добра", "Надежда" ва мергъяматлувилер маса фондари куьмекдалди кватна.

Чаз кхъизва

Нетижа хъанайтла...

"Лезги газетдин" редакциядин почтадиз са тимил вахт идалай вилик агъадихъ галай манадин чар атана.

"Зун гъамиша "Лезги газет" кхъизвай ва клелзавай инсан я. Амма газетрин чинрай эхиримжи вахтара чаз критикадинни арзаирин макъалаяр тлимил акваз-ва. Чидач, инсанрин кваллахар вири туьклевнатлани, "чюмей ятлани", тахъайтла, кхъинрикай хийир авач, кваллахар, гъикл хъайитлани, чпиз кланивал ийидайвал я лугъуьзватлани.

Гзаф вахтара газетрин чинрай, радиолай (мад телевизордикай рахамир) гъа са гзаф лугъуда - законар дегъиш хъанва, халкъариз регъятвал хъун паталди гъукуматди вири жуьредин такъатар жагъурзава, иллаки - 2-3 аялар галай жегъил хизанриз.

Дидевилин капитал ва ипотекадин кредитдай гузвай къезилвилер чи хуьруьн жегъилривай ишлемишиз жезвач. Себеб вуч я лагъайтла, хуьруьз статус авач лугъуьз ва "зеленкаяр" ийиз жезвач. Хуьре квал маса къачун ва эцигун патал "зеленкаяр" герек къвезвайди сир туш.

Зун Куьрагъ райондин Бугъдатепе хуьруьккай рахазва. Ина 200-далай виниз квалер ава. Агъалийри чилерин ва квалерин налогар гузва, хуьре администрация, юкъван школа, спортдин еке комплекс, ФАП, аялрин бахча, клуб, библиотека... кардик ква. Аквазвайвал, ина яшайишдин вири объектар ава. Бес хуьруьз статус авачирла, и вири идараар ва квалер цаваара авани?

Гъукуматди гузвай къезилвилер ишлемишиз тахъайла, жегъилар патарал физва. Идахъ галаз алакъалу яз, школадиз физвай аялрин къадарни йисалайсуз тлимил жезва.

Чи мурад и кваллах гъиле кун, хуьруьз статус гун патал вуч ва и кардал вуж машгъул хъун герек ятла чирун, куьмекун я.

Чи багъери "Лезги газетди" и кардик кюьн кутуник, и месладай кыл акъудуник чна кевелай умуд кутунва.

Сагърай!

Бугъдатепедин жегъилрин мецелай арза кхъейди
ИСРАФИЛОВ Хидирнеби я".

РЕДАКЦИЯДИН ПАТАЙ.

Жегъилрин арзадай кыл акъудун патал чна Куьрагъ райондин администрациядин зенгна. Сифте чун администрациядин кылин заместитель **Махач Гъажикъурбанович ХАРИЕВАХЪ** галаз рахана. Ада гъавурда турвал, виликдай мал-къара хуьн патал чара авунвай чилерал агъалийри яваш-яваш квал-югъ кутуна. Ик, Куьрагъ райондин са шумуд хуьр - Аладаш, Маллакент, Куьмух, Бугъдатепе арадал атана. Къенин юкюз амай хуьрерин месэла гъялнава. Амма Куьучхуьррин хуьруьн советдик акатзавай къведахъ - Куьучхуьрригъ ва Бугъдатепедихъ статус хъанвач... И месэла Дагъустандин чилерин ва эменнидин алакъайрин рекъяй министерстводин къаюмвлик ква. Амма месэла четинарзавай кваллах ам я хьи, эхиримжи вахтара ина са шумуд министр, гъатта са вацралай артух вахт виликни мад сад, дегъиш хъана. Месэладал саклани клукл гъиз жезвач...

Гуьгъуьнлай чун (Махач Хариеван меслятдалди) и месэладин патахъай райондин экономикадин ва эменнидин алакъайрин рекъяй отделдин начальник **Идрис МУСЛИМОВАХЪ** галаз рахана. Ада чаз агъадихъ галай жаваб рекъе туна:

"Куьрагъ райондин администрацияди райондин хуьрерин мулкар вилик тухунин макъсаддалди Куьучхуьррин хуьруьн советдик акатзавай мулкар вилик тухунин генеральный план ва чилер ишлемишунин, анрал эцигунар авунун къайдаяр махсус фирмадихъ галаз туьклуьрнавайдакай хабар гузва. Алай вахтунда винидихъ твар кунвай документрай халкъдин вилик яб акалунар (публичные слушания) ва веревирдер куьтягъ хъанва. Документ Дагъустан Республикадин лазим министерствойригъ ва къуллугъригъ галаз разивал къачун патал (для согласования) рекъе тунва. И кваллахар акъалтлайла, гъакл РД-дин Россреестрдин органра ва Кадастровый палатада хуьруьн сергъятар кваллах гилигайла, агъалийривай чилер кадастровый учётда эцигиз ва государстводин сад тир ихтияррин реестрдай (ЕГРП) акъуднавайвилерин выписка къачуз жеда".

Идрис Муслимован гафарай мадни малум хъайивал, и крар кылиз акъудун патал (сифтедин тамам тушир вахт яз) алай йисан 1-август къалурнава. Идалайни гъейри, месэла Куьрагъ райондин кыл Замир Азизован гуьзчивилик ква. Ам Куьучхуьррин хуьруьн советди кылин фикир гузвай месэлайрикайни сад я. Ик, и мукъвара Куьрагъ райондин администрацияда, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Сейфулагъ Исакован иштираквални аваз, Дагъустандин Кылин Чар веревирд авуниз талуьк мярекатдални и месэла къарагъарна. С.Исакова адан патахъай чалишмишвилер авун хиве кюна.

Месэла къарагъарзава

Шуьшедин къапар гъинизда?

Нариман КЪАРИБОВ

Ихтилат, гуьрметлу клелзавайбур, чна туьквенрай къачузвай жуьреба-жуьре недай-хъвадай затлар (жемар, повидлояр, салан майвайрин ва емишрин компотар, ширеяр...) авай банкайрикай, минеральный ятарин бутылкайрикай - шуьшедин къапарикай физва.

Виринра, иллаки шегъердин чкайра, агъалийриз ичли банкаяр (иллаки зур килодин ва 600 граммдин), къапар, минеральный ятарин бутылкаяр гъиниздатла чизвач. Абур варцаралдини йисаралди квалера амуькзава...

Виридан хъиз, зи рикелни лап хъсандиз алама: советрин девирда вири шегъерра, гъатта хуьрерани кваз шуьшедин ичли

къапар продуктин вири туьквенри пулунигъ къабул хъийизвай, махсус пунктарни кардик квай. Гила халкъдин мисалда лугъуьзвайвал, а валара куьр амач. Шуьшедин ичли къапар санани къабулзамач. Чара тахъайла, бязибуру банкаяр, бутылкаяр зирзибилрин чкайрал гадарзава.

Виликдай гъар са карда кьенятлувал авай. Къенин "базардин экономикадин" девирда и гаф, эвер гун, гъатта инсанрин мецелални кыт хъанва. Гъайиф!

Суал къвезва: гъар са чкада шуьшедин ичли къапар къабулна, абур хам-мал гъялдай карханайриз, консервиярдай ва цин заводриз рекъе хтун тешкилайтла, хъсан тушири?

Гзаф агъалияр абуру гъавайда, пулсуздаказ вахъузни гъазур я. Яраб зи и фикирдин тереф хуьдайбур жедатла?..

Чалаз къуллугъзава

Хазран КЪАСУМОВ

Зи ихтилат Эминхуьруьн аскер-интернационалист Абдул Саидован тиварунихъ галай юкъван школада лезги члаланни литературдин муаллим яз кваллахзавай Жамила Гъажимирзоевна ЖИГЕРОВАДИКАЙ я.

Дагъви руш муаллимвилдин пешедал ва лезги члалал ашукъарайди адан дах я. Гъажимирзе Жигерова тамам 58 йисуз Хутаргърин ва Эминхуьруьн (Аламишедин) школайра акъалтзавай несилдиз лезги члаланни литературдин тарсар гана.

Жамила 1976-йисан 8-майдиз Къианрин хуьре дидедиз хъана. Са йисалай и хуьруьн жемят Аламишедиз куьч хъана. 1993-йисуз Жамилади юкъван школа, 1997-йисуз Москвадин гуманитарный педучилище ва 2008-йисуз Дагъустандин госуниверситетдин урус члаланни лезги члалан факультет (заочника-каз) акъалтарна.

Вичин зегъметдин рехъ Жамила Гъажимирзоевнади Эминхуьруьн юкъван школада

сифтегъан классрин муаллимвиле кваллахунилай башламышна. 2005-йисалай инихъ ада акъалтзавай несилдиз лезги члаланни литературдин тарсар гузва.

- Жамила Гъажимирзоевна районда дидед члалан лап хъсан муаллимрикай сад я, - лугъузва райондин лезги члалан ва литературдин муаллимрин ассоциациядин председатель Гуьзел Алиевна Межидовади. - Республикадин "2019-йисан лезги члалан лап хъсан муаллим" конкурсдин муниципальный паюна ада 1-чка къуна.

Эхъ, дидед члалаз къуллугъзавай Жамила муаллимди ам аялризни кланарзава. гузва. Ада чирвилер гузвай аялри районда кыле тухузвай олимпиадайра, конкурсра ва маса мярекатра иштиракзава, лайихлу чкаяр къазва. ИкI, алай клелунин йисуз Ж. Жигеровади чирвилер гузвай 11-классдин ученица Сабина Султановади Етим Эминан шиирар устадаказ клелунин конкурсда 2-чка, 6-классдин ученица Милана Абдуллаевади Етим Эминан яратмишунрай шикилар члугунин конкурсда 3-чка къуна.

Жамила Жигеровади вичини районда ва республикада тухузвай конкурсра, мярекатра иштиракзава, школада члалаз ва лезги шаиррин яратмишунриз талукъарнавай мярекатар тешкилзава, шиирар кхъизва.

- Члал хуьниз, чируниз ва вилик тухуниз талукъ программа районда уьмуьрдиз кечирмишунни, гъар йисуз члалаз талукъарнавай конференцияр, маса мярекатар тухуни, райондин регъбер, алим Нариман Шамсудиновича члалан гъакъиндай ийизвай къайгъударвиле чи виликни еке везифаяр эцигнава, чун абур квилдиз акъудун патал чалишмишни жезва, - лугъузва Жамила Гъажимирзоевнади.

Кваллахда ва лезги члал хуьнин, вилик тухунин карда агалкъунрай мукъвара Жамила Жигеровади Н.Абдулмуталибова "Умуд" фондунин гъурметдин грамотаяр ва пулдин пишкешар вахкана (*шикилда*).

- Жамила Гъажимирзоевна чи мектебдин дамах ва аялрин рикI алай муаллим я, - къейдзава школадин директор Рагъман Османовани.

Муаллимни я, шаирни

Умрият РАГЪИМОВА,
ДГУ-дин студентка

БАЛАБЕГОВ Балабег Селимханович 1961-йисан 23-январдиз Мегъарамдхуьруьн райондин Къепир-Къазмайрин хуьре дидедиз хъана. Школа хъсандиз акъалтларай ам Харьковдин госпединститутдик экечина. Физикадинни математикадин факультет агалкъунралди куьтягъна, армиядиз фена. 1993-йисалай инихъ Къепиррин хуьруьн школада кваллахзава.

Б.Балабегов вичин пешедал рикI алай муаллим я. Ада математикадин кылдин кабинет тукълуьрнава. "Физикадай виридалайни хъсан тарс" тухунай ва "Бажарагълу инсан вири патарихъай бажарагълу я" конкурсда 1-чкаяр къуна, муаллимрин арада райондин олимпиададин гъалибчи я.

Балабег Селимхановича тарсар гузвай аялрикай са шумуд кас грамотайриз, дипломриз лайихлу хъанва. П.Чебышевтан тивару-

нихъ галай олимпиадада Сакрат Герейханов ва Мегъамеднаби Рагъимов гъалибчияр хъана, абур пишкешар къачуна. Олимпиадайра ва маса конкурсра чкаяр кюр Лиана Гъажибеговадин ва Гуьрижат Беговадин тиварарни къаз жеда. Аялриз чирвилер гун патал муаллимди гзаф зегъмет члугъзава. Зигъин авай аялар патал математикадай "Фрактал" кружокни тухузза.

Гележегдин пеше хкъайла, Балабег Селимхановича рикел хкъизвайвал, адаз са шумуд муаллимди таъсирна. Абурун тиварар гъамиша рикел хуьн ада вичин буржи яз гъисабзава. Ихтилат лезги члалан тарсар гайи муаллим Мегъемед Къафлановакай, обществоведенидин муаллим Шабас Шагъпазовакай физва. Амма математикадин тарсар гайи Рагъимов Хидирнабидиз Балабег муаллимди къетлендиз чухсагъул лугъузва.

Къейд ийин, Балабег Селимханович шаирни я. Адан шиирри клелзавайбур дерин хийрик кутазва.

Конкурсдин гъалибчи

Нариман КЪАРИБОВ

Малум тирвал, алай вахтунда чи ва къецепатан уьлквейрин машгъур зарийрин литературдин эсерар хуралай клелунин, акъалтзавай несилди библиотекайрихъ галаз алакъаяр хъсанарунин, бажарагълу жаванар жагъурунин ва абур ашкъиламишунин барадай "Чан алай классика" лишандик кваз жаванарин арада шиирар хуралай клелдай Вирироссиядин конкурсдин муьжуд лагъай пай кыле физва.

Виринра хъиз, Дербент шегъердин мектебра клелзавайбурун арадани конкурс итижлудаказ кыле фена. Бажарагълу 124 аялди иштираккай акъажунра 59 кас гъалибчияр малум хъана. Виниз тир устадвал 14-нумрадин мектебдин ученица Рашидат Османовади, 12-нумрадин юкъван мектебда клелзавай Милана Ризаевади ва 2-нумрадин гимназиядин ученица Амана Шагъовади клелурна. Конкурсдин гъалибчияр агалкъунар дипломралди ва рикел аламуькдай пишкешралди къейдна.

Мумкинвилер жезва

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Жегъилар спортдал желбунин, и рекъяй абуруз мумкинвилерни шартлар тешкилунин месэла, виринра хъиз, дагълух районрани важиблугъуракай сад я. Мукъвара зун Докъузпара райондин спортдин, жегъилрин сиясатдин ва туризмдин отделдин начальник АГЪАШИРИНОВ Агъашериф Магъсудовичахъ галаз гуьруьшмиш хъана.

А.Агъаширинов 1967-йисуз Усугъчай хуьре дидедиз хъана. Вуз куьтягъайдалай къуллукъ ада Докъузпарадин спортдин мектебда тренервилин, завучвилин ва эхирдайни директорвилин везифаяр кылидиз акъудна. 2009-2011-йисара ада райондин ДЮСШ-дин директорвиле кваллахна. 2011-йисалай ам виндихъ тивар къунвай отделдин начальник я.

■ Агъашериф Магъсудович, райондин сергъятра алатай йисуз спортдиз, жегъилриз, волонтерриз талукъ гзаф мярекатар кыле фена. Абурукай куьрелди ихтилатнайга кланзавай.

- Жув кыле авай отделдин кваллахдик маса хилерни акатзаватани, жегъилар спортдал машгъул хуьниз, абурук ватанпересвилин гъиссер кутуниз датлана фикир гузва. Шадвалдиз жедай делил ам я хъи, спортдал датлана машгъул жезвай жегъилрин къадар йисалай-суз артух жезва. Алатай йисуз районда жуьреба-жуьре 39 мярекат тешкилна, гъа жергедай яз Яран, Гъалибвилин суварриз Россиядин жегъилрин йикъаз талукъ мярекатарни вини дережада кыле фена.

■ Спортдал машгъулбурун къадар артух хуьн мумкинвилерни артух хуьнихъ галаз алакъалу я, тушни?

- Алай вахтунда районда 3 ДЮСШ кардик ква. Анра чи жаванар волейболдал, азаддиз къуршахар къунал, залан атлетикадал, футболдал, шахматрал, какахъай женгерал машгъул жезва. Спортдин майданар, залар ва тадаракламинавай махсус чкаяр районда гзаф ава. Амма вири хуьрера девирдиз талукъ спортзалар кардик ква. Алай йисалай, инвестор Шагълар Бухсаеван алакъунар себеб яз, Миграгъ-Къазмайрин хуьрени спорткомплекс кардик акатна. Спортзал авачир патарив гвай хуьрерин жегъилризни ина машгъул жедай мумкинвал хъанва.

■ Ци вилик акъвазнавай месэлаяр гъихътинбур я?

- РД-дин физкультурдин ва спортдин рекъяй РД-дин министерстводи гъар йисуз республикада кыле тухудай мярекатрин план гъазурзава. Адан бинедаллаз чнани са жерге акъажунар, турнирар тешкилда, къалурнавай мярекатра активнидаказ иштиракда. Районда гатун вахтунда азаддиз къуршахар къунай, волейболдай жуьреба-жуьре акъажунар тухун фикирдик ква. Ибурулайни гъейри, къаюмрин куьмекдалди гъар йисуз кыле тухузвай адетдин акъажунарни акъвазардач.

Цинин йисуз тухванвай мярекатрикай лагъайтIа, Афгъанистандай къушунар ахкъудайдалай инихъ 30 йис тамам хуьниз талукъарна, 14-февралдиз азаддиз къуршахар къунай райондин клвенклевчивал патал акъажунар кыле фена.

24-февралдиз Къиблепатан Дагъустандин спортсменрин иштираквал авай турнир тешкилна. Ана къве шегъердин ва ирид райондин пагъливанри чпин алакъунар къалурна.

Яран сувариз талукъ яз спортдин милли жуьрейрай Мискискарин хуьре акъажунар тухвана. Къван гадарунай 1-чка Сулейманов Багъадина (Усугъчай), 2-чка Мирзоев Жалила (Мискискар), 3-чка Агъмедов Руслана (Мискискар) къуна. Алай чкадилай яргъаз жкадарунин

акъажунра 1-чкадал Рамалданов Тельман (Цийи Къаракуьре) хъана. Къвед ва пуд лагъай чкаяр Жамиев Абдурагъмана (Цийи Къаракуьре), Салимов Салима (Мискискар) къуна. Пулар хкажунай 1-чка Османов Султана (Махачкъала), 2-чка Мусабегов Нажмудина (Цийи - Къаракуьре), 3-чка Ибрагъимов Эмина (Мискискар) къуна. Гъалибчияр райондин кыл Абдурагъим Алискерова ва РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Фирудин Ражабова дипломарни пулдин пишкешар вахкана.

Къейдна кланда хъи, къаюмвилдин жегъетдай Сарухан Гъажиевалай гъейри, Гъажи Кичибегова, Аразоври ва райондин кыл Абдурагъим Алискерова куьмекар гузва.

■ Спортда еке агалкъунарни алакъунар авай Докъузпаравай пагъливанрин тиварар кюртIа жедали?

- Абур чахъ тIимил авач. Къаракуьредай тир Атам Шихмуратов (азаддиз къуршахар къунай), Цийи-Къаракуьредай тир Артур Алискеров (какахъай женгерай), усугъчайвийар Абдурза ва Мегъмед Садировар (грэплингдай), Алим Саидов (какахъай женгерай), Навруз Гъажиев (тайский боксдай) спортдин рекъе еке агалкъунар хъанвайбурун жергедай я. Хейлинбуру республикадин, уьлкведин ва дуьньядин дережада гъалибвилер къазанмишнава.

■ Райондиз жуьреба-жуьре регионрай, къецепатан уьлквейрай къевезвай туристрин къадарни артух жезва. Туризм вилик тухун патал гъихътин кваллахар тухузза?

- Райондин мулкара туристар желбдай чкаяр гзаф ава. Патарилай къевезвай инсанар чи ерийрин гъавадин, тебиатдин шартлари гъейранарзава. Садра атайбур рикле мад сеферда хкъез клан хуьнин гъиссер аваз хъфизва. Гележегда Къурушрин хуьре туристрин лагерь кардик акатда. Ци а мулкара 4 коттедж эцигдай фикир ава, гъазурвилерни акунва. Райондин кыл Абдурагъим Алискерова туризм вилик тухуниз къетIен фикир гузва. Ярудагъда альпинизмдай фестивалар кыле физва. Алай йисан 2-февралдилай 15-февралдалди ана альпинизмдай Россиядин чемпионат тухвана. Ана уьлкведин регионрай 12 командади иштиракна. Сифте жергеда хъайи 6 командадиз райадминистрацияди пулдин пишкешар гана.

Къурушдал туристар, Эренлардал зияратчияр гзаф къевезвайвилей и хуьре къутармишдайбурунни жагъурдайбурун къуллугъ кардик кутунин месэлани вилик акъвазнава.

■ Алатай йис волонтерринди тир. Чи жегъилри хушуналди гъихътин крар тамамарна?

- Вири мярекатра, серенжемра иштиракна. Абурук наркоманиядиз, терроризмдиз аксивал къалуруниз талукъ мярекатарни ква. РД-дин жегъилрин крарин рекъяй министр К.Саидова, волонтеррин йисан сергъятра аваз, талукъ проектар республикада уьмуьрдиз кечирмишунай чи район III дережадин дипломдалди къейдна.

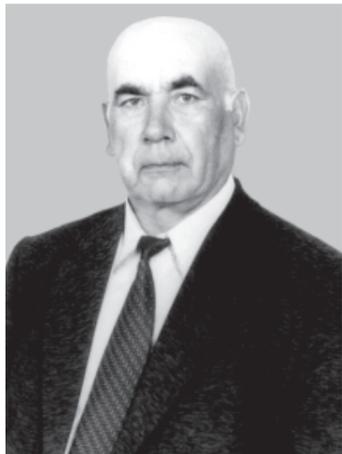
Ишреф Жаватован - 80 йис

Мерд АЛИ

Чи газет келзавайбуруз Ишреф ЖАВАТОВАН твар фадлай малум я. Эхиримжи йисара адан макъалаяр, мезелияр, дурумлу ибараяр, халкъдин мецелай кваті хъувунвай мисаларни мисклалар, маса эсерар газетдиз тимил акъатнач.

Ишреф Примовича къелемдин хчивал квадарнавач, газетдихъ галаз сих алакъа хуьзва.

“Лезги газетдиз” ада вичин муаллим, тербиячи, насигъатчи, руьгъдин къул, риклин дестек лугъузва. Им душуйшдин кар туш. Редакция-

Муаллимни, мухбирни...

ди Ишреф Жаватован еке ихтибар авунихъ галаз сад хъиз, чехи гъурметни ийизва. Чи коллективдин теклифдалди ам Россиядин журналистрин Союздин членвиле къабулна. Гъа чавалай адакай чи штатдик квачир корреспондентни хъана. Ишреф Примовича чи хейлин тапшургуяр, иллаки газет кхьин тешкилдайла, ада вичин хуси буржи хъиз тамариз хъана.

Ишреф Жаватова хъизвай макъалайрихъ, иллаки муаллимвилдин чалаз ва литературадиз талукъ месалайрай материалрихъ деринвал, чалан ми хъивал, девлетлувал ава. Ихътин себебри Ишреф Примовичакай Дагъустандин ва Лезгистандин машгур лингвист, филологиядин илимрин доктор, лезгийри вичин метлеб садрани квахъ тийидай “Урус чаланни лезги чалан словарь” багъишай автор М.Гъажиеван премиядин лауреатни авуна.

Лезги чалан ми хъивал, цал-цалвал хуьн патал Ишреф Жаватован кваллах гилани тарифлуди я. Иллаки чалан дурумлу ибараяр, мисалар ва мисклалар кватлун, къайдадиз гъун, келзавайбурув, муаллимри в аялрив агакъарун гъвечи кваллах туш.

И.Жаватов Докъузпара райондин Къалажухрин хуьре 1939-йисуз дидедиз хъана. Миграгърин юкъван

школа куьтыгъна, ада ДГУ-дин филологиядин факультетда хайи ва урус чаларай дерин чирвилер къачуна. 50 йисуз хайи хуьре акъалтзавай несилриз чирвилер ва тербия гана.

Хейлин йисара адакай школадир директор, хуьруьн администрациядин къил, хайи райондин гзаф тешкилатрин активный иштиракчи хъана. Мухбирвилдин везифайри ам гзафбуруз машгурна.

Адан къелемдикай хейлин художественный эсерарни хкатна: гыкаяяр, критикадин макъалаяр ва мсб. “Лезгийрин камаллу гафар”, “Къалажух хуьруьн тарих” къилдин ктабар яз агакъарна.

Ишреф Жаватован яргал йисарин бегъерлу зегъмет адаз “РД-дин лайихлу муаллим”, “РФ-дин умуми образованидин гъурметлу къуллугъчи”, “Зегъметдин ветеран” тварар гуналди къейднава.

* * *

Къуй ви къуват Чехи вацун сел хъурай, Зайишвилер гъамишлугъ хъел хъурай! Агатайтлан теклиф тавур къуьзуьвал, Вуна адаз къалур мийир разивал...

“ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН” редакциядин коллектив.

Мягъкем ибараяр

Ишреф ЖАВАТОВ

(Эвел - “ЛГ”-дин алатай йисан 16 ва 49 лагъай нумрайра)

К

Кака галай верч хъиз ава - несется как курица - несушка.

Какадилай йис твазва - жадничает, скаредничает.

Кака хаз тазва - не дает покоя.

Кам эцигдай чка авач - негде ногой ступать.

Кар гъа инал акъвазнава - вот где собака зарыта.

Кардиз къец гун - вставить палки в колеса.

Кацини киц хъиз ава - как кошка и собака.

Каш къена - заморил червяка.

Келледа гар авайди - ветренная голова.

Кефер къумбар яз ацукънава - сидит именинником.

Кефиник хкурун - задеть за живое.

Кеф-садаз, туьгъмет садаз - в чужом пиру похмелье.

Кичебурукай туш - не из робкого десятка.

Киш авачир гъафте - без году неделя.

Крар чемедай хъиз физва - дела идут как по маслу.

Кумфа - кумф авун - разнести в пух и прах.

Куьгъне кепекдикни квач - гроша ломаного не стоит.

Къ

Къаб алай гаф - табу, иносказание.

Къаб алаз рахун - говорить обиняком.

Къавалай тиветі фейиди хъизни авач - как горох об стенку.

Къадагъа емиш - запретный плод.

Къадан къил адал аватна - выбор пал на него.

Къалабулукъ кваз ацукъун - сидеть как на иголках.

Къапарай акъудун - вывести из терпения.

Къван къванцел тун тавун - разнести в пух и прах.

Къекъверавиле тун - пустить по миру.

Къизилдин дагълар хиве къун - сулить золотые горы.

Къимет чат кепек я - грош цена.

Къуватдай аватун - выбиться из сил.

Къудур хъун - беситься с жиру.

Къурен рикі авай аждагъан - дракон с заячьим сердцем.

(КъатI ама)

Библиография

Еке кваллах - чехи савкъат...

Мердали ЖАЛИЛОВ

Чи гъилиз еке савкъат атанва. Чи хайи чалаз талукъ, виче лезги чалан саки вири къатар (кхьинрин, рахунрин, диалектрин, тебиатдин, няметрин ва гъакни инсандин хас тварарин, сиясатдин, диндин ва икI мадни) гъатнавай, урус чалаз таржума авунвай чехи словарь. Ада 35 агъурдав агакъна лексический паяр (гафар, дурумлу ибараяр) гъатнава. Чав икъван гагда агакъай словарра (М.М.Гъажиеван, У.А.Мейлановадин, Б.Б.Талибован, А.Г.Гуьлмегъамедован, Р.И.Гъайдарован ва масабурун) абурун къадар хейлин тимил тир. Цийи словардин авторди винидихъ тварар къунвай вирибурун кваллахар умумиламишнава. Им гъавилей эхиримжи вахтунда майдандиз акъуднавай гъакъван чехи ва гъакъван важиблу кваллах хъанва. Адан автор бажарагълу шаир, муаллим, жуьреба-жуьре гафаранрин (набататрин, емишрин, гъайванрин, къушарин, маса тварарин) автор Майрудин Бабаханович Бабаханов я. Адахъ галаз журналист ва критик А.Омаровани шаир Ш.Шабатова и кваллахдин гъакъиндай авур суьгъбет чи газетдиз акъатнай. Словардихъ галаз таниш хъайила, жуваз авур таъсирдикай са шумуд гаф лугъуз кланзава.

Сифтени-сифте келзавайдан фикир и кваллахдин девлетлувили, вичел чулгунвай зегъметди желбзава - ам чехи форматдин чарарин саки 600 чиникай ибарат я.

Адетдин ктабриз элкъуьрайIа, адакай 1200 чин, яни пуд ктаб хъун мумкин я. Авторди гафар вири санал хуьн патал ихътин кIалуб хъанва. Къвед лагъай къетленвал ам я хъи, авторди вичини сифтегъан гафуна къейднавайвал, и кваллахда, вичелай вилик чи чалаз галаз алакъалу словарар туькьуьрай чехи алимрин (П.К.Усларан, М.М.Гъажиеван, У.А.Мейлановадин, Р.И.Гъайдарован, Б.Б.Талибован, А.Г.Гуьлмегъамедован) рехъ, ирс, адетар хвенва, виликди тухванва. Им лагъай чIал я хъи, авторди лезги гафар ва ибараяр урус чIалаз гъакI таржума авунвач. И кардихъ галаз санал гъар са гафунал, ибаратал, абурун манайрал, кхьинрал ва уьмуьрда кардик хъунал (ишлемишунал, кхьинра ва рахунра) илимдин тайин кваллах тухванва. Таржумадихъ галаз санал, абур гихътин чIалан паяр ятIа, гихътин стилра (литературада, илимда, рахунра) ишлемишзаватIа, гъар са гафунин асул ва куьчуьмиш манаяр, садсадаз мукъвал ва яргъавал (синонимар ва омонимар) гихътинбуру ятIа, къилдин макъалайра художественный литературадин ва фольклордин чешмейрай къачунвай девлетлу мисалралди ачухарнава. И карди келзавайди дикъетлу авунихъ галаз санал жуьреба-жуьре алава чешмейра къекъуьнизни, гекъиунар авунизни мажбуьрзава. Нетижакда келзавайдав чIалан илимдай (грамматикадай, лексикологиядай, диалектологиядай, этимологиядай, орфографиядай) хейлин цийи чирвилер агакъарзава.

Чаз четиндиз акъваззавай гафар санал ва я дефис аваз, чара-чараз, чехи гъарфунилай ва я гъвечииз кхьинин хейлин къайдаярни чир жезва. Месела, “абас” гаф пулдин (къад кепек) твар тирди хъиз, чи чIала итимдин хас тIварни - Абас - тирди, ам чехи гъарфунилай хъена кланзавайди къалурнава. Идахъ галаз сад хъиз, и гаф кар алай къилинди яз, чIала гъалтзавай дурумлу ибараярни, абурун урус чIалан таржумаярни галаз ганва: “абасдихъ намус маса гудайди” (мисал); “абасдин хийир авачир” (наречие); “абасдин савда” (суц). И гафунихъ маса вариантни ава - “абаси”. Адаз баянар “абас” гафуна ганвайди къалурнава. Манаяр чара, амма сад хъиз ванзавай, кхъизвай гафар-омонимар къилдин макъалайра римдин рекъемар галаз ганва.

“Абдал(-ди, - да, ри) суц. юродивый (в знач. суц.), чудац; дурачок. “Чакъал квачир тамни жедац, абдал квачир мехъерни” (мисал). “Абдал” II прил. юродивый, чудаковатый. “Адаз хуьруьнбуру абдал Вакуф лугъудай”.

Ибурун алава яз, “абдал” гафуникай арадал къевезвай маса гафарни къилди-къилди ганва: “абдалвал” (суц); “абдалвалун” (глаг.); “абдалвилелди” (нареч); “абдалдаказ” (нареч.).

Ихътин гафар, жуьреба-жуьре суффиксрин, клусарин, паярин куьмекдалди арадал атанвайбуру, чи чIала акъван гзаф я хъи, абурун манаярни урус чIала гъакъван жуьреба-жуьре я. Чи гъилевай словарь чехи хъунин асул себебни, заз чиз, гъам я. Амма таржума ийидайла, и манаяр чир хъана кланзава.

Виридалайни гзаф чка са гаф бинеда аваз арадал атанвай, иллаки рахунрин чIала гъатнавай дурумлу ибарайри къунва. Месела, “рикI” гаф кваз вишев агакъна жуьреба-жуьре манайрин ва чIалан паярин идиомаяр (ибараяр) и словарда гъатнава. Бзяи мисалар: рикI авай (прил.), рикI аватун, (гл.), рикI авуна (нареч.), рикI агатун (гл.), рикI акъудун (гл.), рикI аладарун (глаг.), рикI ачух (прил.), рикI гваз (нареч.) ва икI мад маса манайри чи чIалан девлетлувал субутзавачни! Ихътин мисалар мадни гзаф я.

Жуьреба-жуьре вариантрин гафарни кхъидай тегъер чир жезва. Месела, хутлунун - хтлунун; хуб - хупI, хипехъанвал-хпехъанвал, хзан-хизан ва мсб. Аквазва хъи, и вариант къве жуьрени чи литературный чIала сад хъиз амазма. ГъикI кхъейтIани, гъалатI туш.

Авторди чи чIалаз гафар куьруьз лугъун ва кхьин артух хас тирдан тереф хвенва. Месела, харжун (харж авун), азадун (азад авун) класун (кIас авун) ва икI мадни.

Къурелди, словардин лайихлувилер гзаф я. Гъелбетда, садлагъана ахътин чехи кваллахдин гъавурда акъун четин я. Гъавилей, гъар са словарь хъиз

и ктабни ам кхъей, туькьуьрай касдин гафунилай, адаз ганвай баянрилай гатлунна келна клан жеда.

Вичин гафуна авторди словардин къетленвилер квекай ибарат ятIа, адакай гъикI менфят къачун лазим ятIа, галай-галайвал лагъанва. Алимар тушир ксарни гъавурда акъадайвал.

Гъелбетда, хъувуна клани ва шак фидай хътин бзяи месэлярни авачиз туш. Чи гъиле гъатнавайди сифте акъуднавай экземпляррикая я. Гъавилей ада корректоррин, чIалан илимдин къуллугъчийрин хиве гъатзавай орфографиядин, пунктуациядин гъалатIар ама. Абуру за макъалада къалурнавач. Заз чизвайвал, гъам автор ва гъам

адан куьмекчийрни и кардал кIевелай машгул я. Еке кваллах гъвечи рехнейри чуру тавун лазим я.

Са бзяи гафар, нугъатрай, ва маса чаларай атанвайбуру, гъелелиг лезги гафарин активда гъатнавайбуру яз аквазвач. Месела, адаптер, ажиотаж, айсберг, акведук, аккорд ва мсб. Хъсан жедай, вири гафар гъи нугъатдай (куьре, къуба, ахъегъ) ва гъи чIалай (фарс, араб, туьрк, урус ва икI мад) атайбуру ятIа къалуриз хъанайтIа, ударенидихъни гафунин мана дегишардай къуват авайди гъисаба къунайтIа, мадни хъсан тир.

Амма им лап еке зегъмет, гъакъван харжиярни герек кар я. Са касди чулгунвай и зегъметдини келзавайбуру гъейран тавуна тазвач.

За умудзава, и словардихъ мад ва мад изданийра жеда ва винидихъ лагъанвай хътин рехнейрикая ам ми хъда.

Мад са кар: ихътин ктабдихъ чи келзавай ксар фадлай къекъевезвайди я. Б.Б.Талибова М.М.Гъажиевахъ галаз туькьуьрай, 1966-йисуз акъудай “Лезги-урус чIаларин словардилай” гуьгъуьниз ахкъудай ихътин затI авачирвилей, им еке кваллах - чехи савкъат яз къабулун лазим я. Гъавилей ам подписка авуртIа, тиражни артухарун, автордизни куьмекун жедай.

Гъавилей газетра, интернетда а ктабдин къимет, пул ядай счъет, къачуз жедай чка къалурна, малуматар гайитIа, гзаф ксарин игътияжар таъминардай мумкинвал арадал къеведай.

Гъелелиг за ктаб кхъей ва ам акъудиз куьмек гайи вирибуруз сагърай, аферин лугъузва.

АЛАВА. Чун инал раханвай словардин эхирда адан авторди келзавайбуру патал геначи хъсан багъишар ганва: “Лезги чIалан грамматикадай” куьруь очерк (автор - илимрин доктор, профессор Э.М. Шейхов), лезги чIал дуьньяда чукуьнин, ам чирунин, ишлемишунин, ахтармишунин гъакъиндай делилар, лезги чIалаз талукъ яз икъван гагда акъатнавай вири словарин библиография (гъина, вуч, мус акъатнатIа къалурнава), маса чешмеяр. Санлай абуру чаз хайи чIалай, адан тарихдай, географиядай, машгурвилей хейлин цийи чирвилер гузва. И жигъетдайни М.Б.Бабаханован кваллах къетленди, цийиди я.

Твар са кардиз ава вичин вахт, вяде...

Художник Сейфеддин Сейфеддинова
Чугунвай шикл

Азиз МИРЗЕБЕГОВ

Бягынава

И чимчирдин гьалдиз килиг!
Ам няхъ галаз бягыснава?!
Гаф дамах хьанва вичихъ,
Элдихъ галаз бягыснава.

Квадарнава акьул тамам,
Садазни гун тийиз салам,
Йифиз цавухъ, юкьузни ам
Чилихъ галаз бягыснава.

Чизмач вичин чка вичиз,
Са дубъ фикир къвезмач кьилиз,
Гагъ квадариз акьул михъиз,
Вичихъ галаз бягыснава.

Къазра хьиз, тик къуна гардан,
Вичинди я лугъуз майдан,
Къиф хьиз, сефигъ и бейниван
Кацихъ галаз бягыснава.

Сад я лугъуз вич авайди,
Аманат яз чакъ амайди,
Гурцул яз вич, и кламайди
Кицихъ галаз бягыснава.

Ятлани са чиб къван беден,
Гьисабзава яз вич кьетлен,
Пехьрен шараг саки лекьрен
Хцихъ галаз бягыснава.

Гаф авач гьич хам хиялриз,
Килиг идан къун амалриз:
Эверзавай хьиз ажалдиз,
Филдихъ галаз бягыснава.

19.11.2017

Чи ван анжах чаз жезва

Марф къвадайла авур веревирдер

И дуньядин гьал акваз,
Цаварни кваз ишезва.
Цайлапандин шиклда,
Шейтлан халкъдал хъуьрезва.

Цаву чилин дерт члугваз,
Вили вилин дерт члугваз,
Танди кьилин дерт члугваз,
Сефилдаказ къекъвезва.

Гьа икъл йикъар, варцар къвез,
Цавун виляй накъвар къвез,
Чилел селлер, ятар къвез,
Къурубурни къежизва.

Квадарайди намус, ягъ,
Гагъ маймун, гагъ жеда вак.
Кици недач кицилн як,
Амма инсанди незва.

Адет хьанва и къайда,
Лугъуникай - вуч файда?!
Рахуналди гьавайда
Гьи касдал абур къвезва?!
"Чил кьлеви я, цав къакъан!" -
Гъарайтлани гьикъван
Вуж я жезвайди чи ван?
Чи ван анжах чаз жезва.

10.05.2017

Рекьида

Дунья я им: - гьар сад вичин
Къисмет себегъ яз рекьида,
Вахт атайла, хьана кьвачин,
Муьгълет себегъ яз рекьида.

Пелел кхьенва гьар садан
Умуьрдин рехъ, къисмет адан,
Гьикайтлани, кесиби инсан
Хифет себегъ яз рекьида.

Им са сир туш, малум кар я:
Са бязибур темягъкар я,
Нефс тух тежез, риклер дар я,
Гьа дерт себегъ яз рекьида.

Намуслуда ягъ хуьз вичин,
Лугъуз жеда: "гьиклин-вучин?"
Хъуьредач гьич факьирдан чин,
Гъейрат себегъ яз рекьида.

Ягъсузбуруз хьанва кефер,
Ацай гатал язва кьифер,
Кьалурайтлан яз чеб лифер,
Лянет себегъ яз рекьида.

"Хаинбурун рикле инсаф,
Жедайди туш" - гьахъ я и гаф,
Фикир-хиял жеда члаф,
Ният себегъ яз рекьида.

Мерд инсанар, хуралай хер
Кими тушиз, гьар са сефер
Гьалатрикай тежез эсер,
Намерд себегъ яз рекьида.

Каинатда гьа икъл вири,
Фаркъ авачиз, дугъри-игри,
Ажал лугъур къуьузъ къари -
Небгет себегъ яз рекьида.

...Дунья я им: - гьар сад вичин
Къисмет себегъ яз рекьида.
Вахт атайла, хьана кьвачин,
Муьгълет себегъ яз рекьида.

09.06.2018

Лянет

Я Ребби, ийизва чна ваз шукур,
Ваз икрам тийизвай инсандиз лянет!
Квадарнавай вичин къарайни сабур,
Аси тир иблисдиз, шейтандиз лянет!

Гьелбет, дегъ члалавай ава и къанун,
Герек тир гьар сада кьилиз акьудун:
Эврай чкадиз фин герек я чун.
И къайда чин тийир мугъмандиз лянет!

Сад хьиз халкъ авунва На гьар са инсан,
Им са гьакъкъат я, туш хиял тапан.
Квадарайтла эгер са касди иман,
А касдин намусдиз, виждандиз лянет!

Гьар са кардиз ава вичин вахт, вяде,
Аялни жедай туш, авачтла диде,
Пачагъ сефигъ тирла чкида уьлкъе,
Акьулсуз пачагъдиз, султандиз лянет!

Худа, гьар са члавуз члалахъ я чун вал,
На жува фагъума къе чун авай гьал:
Иблисриз муьгътеж я инсан дуньядал,
Ихьтин са девирдиз, деврандиз лянет!

26.11.2017

Клукъл жедач, валлагъ!

Юкьуз рагъ чи чиниз хъуьрезмач ерли,
Йифиз варз чи кьилел элкьвезмач ерли,
Бахт чавай къакъатна, хквезмач ерли, -
И жуьре чи риклер шад жедач, валлагъ!
Киледал чи мад клукъл хъжедач, валлагъ!

Акьул, камал чна вилик хъийизмач,
Гьалалдиз, гьарамдиз килиг хъийизмач,
Бахтлу яз, манийрал илиг хъийизмач, -
И жуьре чи риклер шад жедач, валлагъ!
Киледал чи мад клукъл хъжедач, валлагъ!

Вад кепек паталди квадарна иман,
Стхадиз стхадкай жезва къе душман,
Гагъ Агъмед, гагъ Мамед, гагъ жезва Иван, -
И жуьре чи риклер шад жедач, валлагъ!
Киледал чи мад клукъл хъжедач, валлагъ!

Садани тийир къаст чна чаз ийиз,
Даим яд чимиз чи игитрин кьилиз,
Тухузва чна чун лянет алай хьиз, -

И жуьре чи риклер шад жедач, валлагъ!
Киледал чи мад клукъл хъжедач, валлагъ!

Хьанваз мал-деветдихъ, пулунихъ цигел,
Ватандин тварни гьич къвезмач чи рикел,
Са дугъри гаф чна гьизмач чи мецел, -
И жуьре чи риклер шад жедач, валлагъ!
Киледал чи мад клукъл хъжедач, валлагъ!

Мягътел яз амазма зун юкьуз-йифиз:
Эсилни, несилни квадарна михъиз,
Амазма чун фидай рехъни чин тийиз, -
И жуьре чи риклер шад жедач, валлагъ!
Киледал чи мад клукъл хъжедач, валлагъ!

11.09.2007

Вун

Са чалкечирдаз

Кицини авач, валлагъ, авай гьалда вун,
Са угъри хьиз машгъур я магъалда вун.

Рикин сабур, вилин ахвар атланваз,
Йиф-югъ ава даим къалмакъалда, вун.

Жува атлай фуруз къе жув аватна,
Чабалмишиз, ава залан тлалда вун.

Хъутур хъама яз и дуньядин винел,
Пачагъвилин гьатнавай хиялда вун.

Руьгъдиз саил тирдакай пачагъ жедач,
Тубъунив къван уьленда авалда вун.

Эхирни ваз чир жеда жуван чка,
Азраилди вичихъ галаз ялда вун.

01.11.2017

Багъманчияр

Бегъер гудай багъ гадарна, негъна михъиз,
Чуру салаз къуллугъзавай багъманчияр.
Ичин, тутун, пинид тарар тергна михъиз,
Цвеллин тараз къуллугъзавай багъманчияр.

Вахчунвани Худади куь акьул-камал?!
Кьил акъатдач вуч ятла куь фикир хиял.
Аллагъдин твар рикел тегъиз и дуньядал,
Алдин папаз къуллугъзавай багъманчияр.

Гьахъни нагъахъ чизмачни квез, эй бендеяр?!
Алукънаван акьул квахъдай куь вядеяр?
Рикел тегъиз вахни-стха, гьам дидеяр,
Тамун ваклаз къуллугъзавай багъманчияр.

Малум кар я: яргъал фидач а куь карван,
Къурурнава куьне михъиз багъни бустан,
Куьн себегъ яз уьлкъвени кваз хьанва виран,
Семе ламраз къуллугъзавай багъманчияр.

26.10.2016

Сад - Аллагъдиз?

садни - шейтандиз...

Адемалай Гьатемал къван язва им адет,
Дегиш жедач гьич садрани и тул, и хесет,
Якъин, гьа икъл халкънавайди язва и миллет,
Бинедилай хас кар я им бени-инсандиз:
Сад Аллагъдиз муьтлуьгъ жеда,
садни шейтандиз!

Чилер-цавар халкъ авунваз мильон йисар я,
Мад эвелан хьиз, и дунья саки базар я,
Садаз ам са хазина я, садаз азар я,
Гьикъван на вил вегъейтлани

девир-деврандиз,
Сад Аллагъдиз муьтлуьгъ жеда,
садни шейтандиз!

Мад эвелан хьиз, элкьвезва и дуньядин шар,
Мад эвелан хьиз, хквезва йиферни йикъар,
Алатзава, адет тирвал, варцарни йисар,
Аквазва чаз и дуньядал михъиз, аяндиз:
Сад Аллагъдиз муьтлуьгъ жеда,
садни шейтандиз!

Гьисабзава гьар сада вич - дуньядал алим,
Чизвачтлани вуч затл ятла марифат, илим.
Ягъ авачир касдини вич гьисабда - итим.
Малум кар я, гьич игътияж авач баяндиз:
Сад Аллагъдиз муьтлуьгъ жеда,
садни шейтандиз!

Азиз, гзаф алахъмир вун девран дегишириз,
И дуньядин винел жуван иман дегишириз,
Гьич садрани жедач вавай виждан дегишириз,
Бинедилай хас кар я им бени-инсандиз:
Сад Аллагъдиз муьтлуьгъ жеда,
садни шейтандиз!

20.07.2016

Важибат НАСРУЛАЕВА

Насигъатар

Сад Аллагъдин аксина куьн
экъечмир,
Чуру хиял аваз рикле эгечмир,
Сад лагъана далдадикай хкечмир,
Сабурдалди алад вилик, балаяр.

Аллагъ рикле аваз рекъе хъайитла,
Куь мурадари вири кьилиз акъатда.
Ризкидикай клус игъсан яз гайитла,
Сад Аллагъдин берекатдик акатда.

Гъевечи чагъа гьилиз атай арада
Шад жеда квал, диде-буба, архани.
Милиз хъуьрез, бувар ийир береда,
Адан патав кват жеда вах - стхани.

Акваз-акваз чи вилик цуьк экъечда.
Рикъл ачухдиз жувни адал элкьведа.
Къуьлер ийиз, гьил хкажиз эгечда.
Диде-буба шаддиз адахъ
гелкъведа.

Куьрпеяр яз чехи жезвай балаяр
Агакъайла чагъиндиз, хьсан жеда.
Диде-бубад гъурмет хуьдай
рухваря,
Ватан хуьдай вафалу инсан жеда.

Низ гъарайда?

Килигайтла чун девирдиз иердиз,
Девлетлуяр хьанва вилик-къиликни.
Фидай рекъер агал ийиз кесибриз,
Луквиле тваз, ийизва лап гьиликни.

Къати хьанва нефсер чпин
къадарсуз,
Къе гьи йикъл гъанва халкъар
куьмексуз.
Азгъунвилин къадар авач
инсафсуз,
Шейтлан-иблис пара хьанва уюнуз.

Зегъметчийриз амач къимет
зеррени,
Яшамеш хьун четин хьанва
уьлкъведа.
Мажиб авач, квалахзавай гьакъини,
Тарашчияр артух хьанва дуньяда.

Яргъал рекъер-хуьлер хьанва
халкъариз,
Кьил хуьдай рехъ жагъун патал
къекъвезвай.
Чиновникрин гьилик фена
квалахиз,
Четин дерди, хизандин гьал
аквазвай.

Гъайиф-гъайиф, физва вахтар
къадирсуз,
Халкъар хьанва гзаф къадар
хатурсуз.
Ихьтин гьалар акваз, жезва
акьулсуз,
Низ гъарайда, хьанва вири абурсуз?

Етим Эмин

Етим Эмин, ви чалари гъейранна,
Гъиле къелем къуна ажеб хъена!
Дердер-гъамар, четин гьалар
акуну,
Рикин къене ргаз цаяр къекъвена.

На элпериз гъарайна, ван хуьй
лугъуз,
Ви дердери вири халкъар куй
лугъуз,
И дуньядал савадлувал хуьй
лугъуз,
Кесиби халкъдихъ вун рикивай
гелкъвена.

Месе гьатна, дар хьана рикл, атана,
Халкъдин дерди-гьалар вуна
къатлана.
Кьилиз тефей ви мурадари чклана,
Акваз-акваз ви чарх къулухъ
элкъвена.

Аллагъ сад я, адаз ви ван атанач.
Арха-хана мад ви патав хтанач.
Дуньядихъай амма ви вил атанач,
Эхир Ватан - дуньядиз вун хъфена.

Дин

Садакьадин дережа

Азим гъажи ПАНАГЪОВ

Садакьадин динда еке кьимет гана. Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ чехи асгъабрикай сад тир Абузара (адалай Аллагъ рази хъурай) лагъанай: "КапI - диндин даях, жигъад диндин рекъе кьил я, садакьа - зурба ажайиб шей! Садакьа зурба ажайиб шей я!" - асгъабди и гафар икI пуд сеферда тикрарнай. И карди, садакьадин дережа гъакьикъатдани, екеди тирди кьалурзава.

Динда лугъузвайвал, гъадисрай чал агакънавайвал, садакьа гун патал, са шейни авачтIа (яни гъакъван кесиби ятIа), гъич тахъайтIа, са хурмадин кIу-суналди кьванни садакьа ая лугъузва. Эгер гъамни гудай мумкинвал авачтIа, жувадай алакьдай са кумек гуналди (кьуватдин, меслятин) сада-

кьа авун меслят кьалурзава. Эгер са жуьредин мумкинвални авачтIа, жувакьай масадаз зиян хкатдайвал хъайитIани мийир лугъузва, яни масадаз зиян тагудай умуьр тухуз алахъунни садакьадай гьисабзава.

Са сеферда Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ Каабадин аслар (ценер) кьуна, адан хатурдай (Каабадин) Аллагъдивай са вуч ятIани тIалабзавай кас акуна. И кар акур Пайгъамбардин ﷺ адаз лагъана: "Вуна ви хатурдай тIалаба, вучиз лагъайтIа Аллагъдин вилик муьминдин (иманлу инсандин) дережа вине я".

И ван хъайи касди Пайгъамбардин ﷺ вичихъ са нукъсан авайвилляй Аллагъдивай вичин хатурдай тIалабиз тежезвайди раижна.

Вуч нукъсан я лагъана хабар кьурла, а касди жаваб хгана: "Захъ девлет ава. Амма са касди са шей це лагъайла, заз жуван чин цIу кайиди хъиз же-

да". Яни инсанди вич гзаф шкъакъ кас тирди хиве кьуна.

И гафарин ван хъайи Пайгъамбардин ﷺ адаз жаваб хгана: "Завай яргъа хъухъ вун, ви цIай захъ галуьк тавурай". Ахпа Пайгъамбардин ﷺ кьин кьуна, да-вамар хъува: "Эгер вуна агъзур йисуз сив хвейитIани, агъзур йисузни капI авуртIани, шкъакъ яз кьейитIа, ви чка жегъенем я. Бес ваз чизвачни шкъакъвал - им куфр (иман тахъун) я, куфр жегъенемда жеда. Жумартвал (гъилин ачухвал) - им иман я, иман женнетда жеда".

Динда кьейдзавайвал, кьейи касди, вичиз садакьа хгудай мумкинвал це лугъуз, Аллагъдивай тIалаб хъийидалда (яни кьейи касдиз агъа дуьньяда садакьадин дережа чир хъайила, ада вичел чан аламаз садакьаяр тагайвилини гъайиф чIугвада).

Гуьрметлу стхаьр ва вахар! Дугьриданни, садакьадин метлеб екеди я. Эхъ, виридан дуланажагъар сад хътин-бур туш. Гъавилляй ша чун жедайвал сада-садаз кумекар гуз алахъин, кеве авайдан гъалдикъай хабар кьаз вердиш жен. ИкI чалай Аллагъни рази жеда.

"Лезги газетда" диндин пак кьъинар жезва. Гъавилляй ам чиркин чкайрал гадарун кьадагъа я.

Чи ватанэгълияр - гъар сана

Гъар са рекъяй чешнелу жегъил

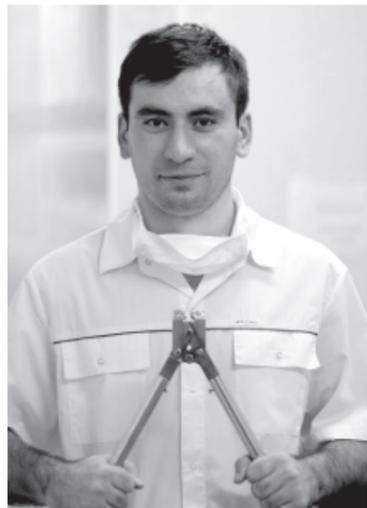
И сеферда чна газет кIелзавайбур 2013-йисалай уьлкведин меркезда аялрин хирургвиле агалкъунралди кIвалахзавай жегъил пешекар **ШАГЪ-БАНОВ Рафик Рамазановичахъ** галаз танишарда.

Рафик 1989-йисан 5-апрелдиз Тульский областдин Заокский райондин Заокский поселокда дидедиз хъана. Адан диде-бубадин ери-бине Докъузпара райондин Мискискарин хуьряй я. Рафикан чехи буба Ражаб Шагъбанов Докъузпарада машгъур кас тир, вичин вахтунда ам РСФСР-дин лайихлу муаллим лагъай тIварцIиз лайихлу хъанай.

Рафик вад йиса авайла, хизан Дербентдиз куьч хъана. Ада 2007-йисуз шегъердин 19-нумрадин мектеб гимншдин медалдалди куьтягъна.

ГъевечIи чIавадай духтурвиллин пеше хкъгъунин ният авай Рафик Махачкъаладин ДГМА-дин аялрин духтуррин факультетдик экечIна, 2013-йисуз анагъ яру дипломдалди куьтягъна. 2013-2014-йисара ада аялрин хирургвиллин рекъяй Москвада НЦЗД-дин (Научный центр здоровья детей) интернатурада кIелна. 2014-2016-йисара ада Москвадин РМАПО-да (Российская медицинская академия последипломного образования) аялрин хирургвиллин пешедай ординатурадани чирвилер артухарна. ДГМА-да кIелай йисара конкурсрани конференцияра иштиракунин нетижада къазанмишай приздин чкаяр себегъ яз, вуздин эхиримжи курсуна авайла, ада президентдин стипендияни къачуна.

Рафик Шагъбанова 2016-йисалай Москвада пак Владимиран тIварунихъ

галай аялрин клиникадин азарханада кIвалахна. 2017-йисалай ада Москвада РФ-дин УДП-дин ЦКБ-да (центральная клиническая больница по делам управления президента) аялрин хирургвиле кIвалахзава. Гъа са вахтунда ада 2016-йисалай Москвадин 10-нумрадин аялрин поликлиникадани икьардалди зегъмет чIугвазва.

Вини дережадин технологиядин медицинадин кумек гудайбуруз талуьк яз тайинарнавай къадардиз килигна, алакьдайвал кумекар гузва. Жегъил пешекарди кьейдзавайвал, гьелелигъ абуроз медицинадин полисдин бинедаллаз начагъбуруз кумек гудай ихтияр ава. Хирургиядин гзаф месзлаяр гъялуин карда Дагъустандин, гъакI маса регионрин аялризни кумекиз жезва.

"Гъелелиг, мумкинвал авайвилляй, аялриз хирургиядин рекъяй пулсуздаказ кумек гуз гъазур я: тайинарнавай къадардин (квота) ва полисдин бинедаллаз", - лугъузва жегъил пешекарди.

Пешедин рекъяй кIвалахиз пуд йис ятIани, Рафик Шагъбанова илимдин макъалаярни кхъизва. Абурукай пуд макъала аялрин хирургиядиз талуьк Россиядин илимдин журналда чапнава. Гележегда адахъ медицинадин илимдал машгъул жедай, диссертация кхъидай фикирни ава.

Акьалтзавай несил патал Рафик хъин жегъил пешекар гъар са карда чешне я. Медицинадилай гъейри, адахъ спортдани агалкъунар хъанва. Мектебда ва вузда кIелай йисара ам датIана спортдални машгъул жезвай. Азаддиз кьуршахар кьунай адакай кьве сеферда Дербентдин чемпион хъана. Гуьгъуьнлай ам Дербентда кикбоксингдални, футболдални машгъул хъана. Адакь, кIвенкIе чкаяр кьунай ганвай дипломар, медалар гзаф ава.

Рафикан сихилда идалай виликни духтурар хъана, исятдани ава: адан ата-бубайрикай тир Шагъбанов Шихсефи вичин девирда Къиблепатан Дагъустанда машгъур жерягъ тир; ими Гъайдар Шагъбанов алай вахтунда Мискискарин азарханада килин духтур я. Рафик Шагъбанован умуьрдин юлдашдини ЦКБ-да (Москва) духтур-акушерка яз кIвалахзава.

Гатун вахтунда ада вичин бубайрин ватадал - Мискискарин хуьрелни кьил чIугвазва. Гележегда жегъил духтурдикай кьуй чехи алим хъурай.

Дуьньяда

Веревирдер авунва

Сечкийрин сад лагъай турдилай кьулуьхъ Facebook соцсетда авай штабдин чина Порошенкоди кьейд авурвал, адаз акси ихтилатар интернетда, телевиденида гзаф лагъанва. "Дустар, за вирибурухъ яб акална - заз сесер гайибурухъни, муькуь кандидатрин тереф хвейибурухъни. Жуван веревирдер авунва", - малумарна ада.

Украина азад инсанрин азад уьлкве я, амма и кар патал адахъ зайиф ваь, кьуватлу президент хъана кIанда, - кьейдна Порошенкоди. Адан фикирдалди, уьлкве азад Европадихъ фин ва я империядин Россиядин таьсирдик акатун - им ватандашрин хкъгъунилай аслу я.

Украинада сечкийрин кьвед лагъай тур 21-апрелдиз кьиле фида.

Германиядик тахсир

кутазва

Уьлкведин оборона патал такъатар лап тIимил къадарда серфзавайвилляй Германия НАТО-дин хаталу-вили элкьведа. "Bild" чешмеди раижзавайвал, ихътин фикир немсерин депутат Биджан Джир-Сарая малумарна.

Адан фикирдалди, Германияди альянсдин икьрардал талуьк тирвал ваь, сергъятламиш хъанвай тегъерда амалзава. Тахсирдихъ галаз сад яз, ада НАТО-диз зиян хъунин мумкинвални авайдакьай лагъана. Гъавилляй Германияди авай гъал дегешарун ва оборона патал харжзавай такъатар артухарун лазим я.

Чешмеди кьейдзавайвал, Германиядик США-ди ва НАТО-дик квай маса уьлквейрини тахсир кутазва. Амма, НАТО-дин бине кутурдалай инихъ 70 йис тамам хъуниз талуьк саммитдал терефдаррин таьсирдик акатуниди, Германияди оборонадиз харжияр артухарун хивез къачуна.

Боевикар тергна

Афгъанистандин Нангархар вилайтада махсус серенжем тухвай вахтунда террористрин "ИГ" тешкилатдихъ (ам Россияда кьадагъа авунва) галаз алакьалу 70 боевик тергна. Идакай "Khaama Press" чешмеди хабар гузва.

Нетижада террористрин яракьрин жебехана тергна. Боевикрин векилри ва терефдарри арадал атай гъалариз гьелелигъ баянар ганвач. Кьейдзавайвал, тIвар кьунвай регионда эхиримжи вахтара хатасузвилини дережа агъуз аватнава, гъикI хьи, террористри чпин гуьзчивилик квай мулкар гегъеншариз алахъзава.

ЛукIарай гьисабзава

Украинадин "Азадвал" партиядин виликан депутат Ирина Фариона урус чIалаз нубатдин сеферда аксивал кьалурна. Ада вичин YouTube-каналдиз акъуднавай интервьюда малумарнавайвал, Украинада урус чIалан халкъ авач. "Урус чIалал рахазвай вирибур я лукIар я, я - маса уьлкведин чил дяведалди кьунвайбур", - лагъана ада.

Фариона урус чIалал рахазвай ватандашриз талуьк яз векъи ва туьнт гафар мукьвал-мукьвал лугъузва. Урус чIал бегенмишзавайбуруз ада билет къачун ва Россия-диз хъфин теклифна.

Гъазур я

Украинадин президентвиле кандидат Владимир Зеленскийди вич Россиядин президент Владимир Путиная галаз рахаз гъазур тирдакьай лагъана. "Новости" РИА-ди хабар гузвайвал, идакай кандидатди "Украина" телеканалдай малумарна.

Ада рагъакIидай патан векилар алай чкадал В.Путиная галаз суьгъбет кьиле тухун важиблу яз гьисабзава. "Чна садрани мулкар, инсанар кьурбанддач. Украинадин битаввал гъа авайвал амукьун лазим я", - кьейдана ада.

Игътиятеузвал

Тюменда са хизанди къасухдай тушиз са шумуд миллион манат гадарна. Идакай "Наш город" чешмеди кхъизва.

Шегъерэгълийри чпин дидедин кIвал маса гана, адахъ къачур пул лагъайтIа, са пакетда туна. Зирзбил авайдакь галаз какадарна, а пакетни гадарна.

Пул зирзбил чара ийидай заводдиз (МСЗ) акъатна. Хизанди, заводдиз атана, чпин кьилел атай кардикай ихтилатна. Пакет жагъурун патал абур 12 тонн зирзбил чалуниз мажбур хъана. Четинвилера гъатнатIани, абуроз пул авай пакет жагъун хъува.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Къез чидани?

Дуьньяда авай ажайиб чкайрикай сад Тихий океандин кьибле-шаркъ пата авай Пасхи остров я. Ам Чилидин мулкар акатзава. Чкадин агъалийри островдиз Рапану лугъузва.

Пасхи островдин майданри 163,6 квадратный метр къазва. И чка, архипелаг Тристан-да-Куньядихъ галаз сад хъиз, инсанар яша-

Пасхи

миш жезвай виридалайни яргъа авай, остров я. Ам Голландиядин сиягъатчи Якоб Роггевена 1722-йисуз ачухнай. Анга-Роа и островдин меркез ва и мулкар авайни-авачир са шегъер я. Ана ругуд агъзурдав агакъна инсанар яшамиз жезва. Остров гзафни-гзаф инсандин кIалубда авай къванцин имаратралди (шикилда) машгъур я. 1995-йисуз Пасхи остров ЮНЕСКО-дин ирсинин объектрик акатна. Гъакьикъатдани, Пасхидилай гъейри, дуьньяда икьван ажайиб, сирлу остров мад авач.

Набататрал гъалтайла, остров гзаф кесиби я: ана анжах 30-далай гзаф набататрин жуьреяр экъечIзава.

Европадин агъалияр кьведалди островдин гъайванрин алем асул гьисабдай це яшамиз жедайбурукай ибарат тир: хъалхъас хъипер, гуьлуьн кицIер, пахлаханар. XX асирдин юкьварал къван островда верчерни хуьзвай.

понеделник, 15 апреля

РГВК	
06.50 «Заряжайся!» 6+	20.00 Время новостей. Махачкала
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги	20.20 «Будни Клиники Аскерханова»
08.10 «Заряжайся!» 6+	21.10 «Дагестан туристический»
08.20 Мультфильмы 0+	21.30 «Учимся побеждать»
08.55 «Заряжайся!» 6+	21.50 «Круглый стол»
09.10 Х/ф «Светлый путь»	22.30 Время новостей Дагестана
11.05 «Мой театр»	23.00 Время новостей. Махачкала
12.05 «Парламентский вестник»	23.20 «Глобальная сеть»
12.30 Время новостей Дагестана	23.50 Д/ф «Обвиняется терроризм»
12.55 «Человек и право»	00.30 Время новостей Дагестана
14.30 Время новостей Дагестана	01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
14.55 Х/ф «Третий удар»	01.35 Т/с «Рисующий ветер»
16.30 Время новостей Дагестана	02.40 Х/ф «Аккатоне!»
16.55 Х/ф «Как поссорился Иван Иванович с Иваном Никифоровичем» 6+	04.40 «Дагестан туристический»
18.10 «Здравствуй, мир!»	05.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана	05.35 «Учимся побеждать»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.	9.00 Новости.	9.25 Сегодня 15 апреля. День начинается.
9.55 Модный приговор.	10.55 Жить здорово!	12.00 Новости.
12.15 Время покажет.	15.00 Новости.	15.15 Давай поженемся!
16.00 Мужское/Женское.	17.00 Время покажет.	18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет.	18.50 На самом деле.	19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.	21.30 Т/с «Зорге».	23.30 Большая игра. (12+).
0.30 Познер.	1.30 Т/с «Агент национальной безопасности».	3.00 Новости.
3.05 Т/с «Агент национальной безопасности».	3.30 Мужское/Женское.	4.10 Давай поженемся!

РОССИЯ 1

11:25, 14.25, 17.00, 20.45	Местное время. Вести-Дагестан
17.25 «Пчеловоды»	17.40 Наболевший вопрос.
18.15 Акценты.	
5.00 Утро России.	9.00 Вести.
9.25 Утро России.	9.55 О самом главном.
11.00 Вести.	11.25 Местное время.
11.45 Судьба человека	12.50 60 минут.
14.00 Вести.	14.25 Вести. Местное время.
14.45 Кто против?	17.00 Местное время.
17.25 Андрей Малахов.	18.50 60 минут.
20.00 Вести.	20.45 Местное время.
21.00 Т/с «Испытание».	23.00 Вечер с Владимиром Соловьевым.
2.00 Т/с «Морозова».	

НТВ

5.00 Т/с «Пасечник».	6.00 Утро. Самое лучшее.
8.10 Мальцева. (12+).	9.00 Т/с «Мухтар. Новый след».
10.00 Сегодня.	10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
13.00 Сегодня.	13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.	16.00 Сегодня.
16.25 Т/с «Морские дьяволы».	17.15 ДНК.
18.15 Основано на реальных событиях.	19.00 Сегодня.
19.50 Т/с «Ростов».	23.00 Т/с «Ментовские войны».
0.00 Сегодня.	0.10 Поздников.
0.25 Т/с «Ментовские войны».	1.25 Т/с «Одиссея сыщика Гурова».
2.25 Т/с «Пасечник».	

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).	6.50 Удачная покупка. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	7.30 6 кадров. (16+).
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).	9.00 Давай разведемся!
10.00 Тест на отцовство.	11.05 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
12.55 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	14.05 Мелодрама «Свой чужой сын». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).	19.00 Мелодрама «Принцесса-лягушка». (Украина). (16+).
22.45 Т/с «Женский доктор 3». (16+).	23.45 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Подкидыши».	2.25 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
2.55 Д/ф «Реальная мистика». (16+).	

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.	8.10 Детектив «Пропавшие среди живых».
9.55 Д/ф «Ольга Волкова. Не хочу быть звездой».	10.55 Городское собрание.
11.30 События.	11.50 Т/с «Чисто английское убийство».
13.40 Мой герой. Дина Корзун.	14.30 События.
14.50 Город новостей.	15.05 Т/с «Доктор Блейк». (Австралия).
17.05 Естественный отбор.	17.50 Т/с «Суфлер», 1 и 2 с.
19.40 События.	20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.	22.00 События.
22.30 Большая политика	23.05 Знак качества.
0.00 События. 25-й час.	0.35 Хроники московского быта. Петля и пуля.
1.25 Д/ф «Первая мировая. Неожиданные итоги».	

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.	8.00 Новости дня.
8.25 Специальный репортаж.	8.40 Т/с «1941».
10.00 Военные новости.	10.05 Т/с «1941».
13.00 Новости дня.	13.15 Т/с «1941».
14.00 Военные новости.	14.05 Т/с «1941».
18.00 Новости дня.	18.30 Специальный репортаж.
18.50 Личные враги Гитлера. Фильм 1.	19.40 Скрытые угрозы.
20.25 Д/с «Загадки века. Генерал Власик. Тень Сталина».	21.15 Новости дня.
21.25 Открытый эфир.	23.00 Между тем.
23.30 Вечный зов.	

вторник, 16 апреля

РГВК	
06.50 «Заряжайся!»	16.55 Х/ф «Три тополя на Плющихе»
07.00 Время новостей Дагестана	18.25 «Живые истории» 0+
07.20 Передача на табасаранском языке «Мил»	18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
08.00 «Заряжайся!» 6+	19.30 Время новостей Дагестана
08.10 Мультфильм 0+	20.00 Время новостей. Махачкала
08.30 Время новостей Дагестана	20.20 «Подробности»
08.50 «Заряжайся!» 6+	20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
08.55 Д/с «Исчезновения»	22.00 «Человек и вера»
09.25 Х/ф «Аккатоне!»	22.30 Время новостей Дагестана
11.45 «Будни Клиники Аскерханова»	23.00 Время новостей. Махачкала
12.30 Время новостей Дагестана	23.20 «Угол зрения»
12.55 «Дагестан туристический»	23.50 Д/с «Обвиняется терроризм»
13.15 «Круглый стол»	00.30 Время новостей Дагестана
14.05 «Учимся побеждать»	01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
14.30 Время новостей Дагестана	01.35 «Рисующий ветер»
14.55 Х/ф «Подкидыш» 0+	02.40 Х/ф «Этот безумный мир»
16.30 Время новостей Дагестана	

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.	9.00 Новости.	9.25 Сегодня 16 апреля. День начинается.
9.55 Модный приговор.	10.55 Жить здорово!	12.00 Новости.
12.15 Время покажет.	15.00 Новости.	15.15 Давай поженемся!
16.00 Мужское/Женское.	17.00 Время покажет.	18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет.	18.50 На самом деле.	19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.	21.30 Т/с «Зорге».	23.30 Большая игра. (12+).
0.30 Познер.	1.00 Т/с «Агент национальной безопасности».	3.00 Новости.
3.05 Мужское/Женское.	3.50 Давай поженемся!	4.30 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

11:25, 14.25, 17.00, 20.45	Местное время. Вести-Дагестан
09.00 Канал «Маданият»	17.25 Умники и умницы
17.45 Бизнес и инновации	18.00 Айти технологии
18.10 Док/фильм	
5.00 Утро России.	9.00 Вести.
9.25 Утро России.	9.55 О самом главном.
11.00 Вести.	11.25 Местное время.
11.45 Судьба человека	12.50 60 минут.
14.00 Вести.	14.25 Местное время.
14.45 Кто против?	17.00 Местное время.
17.25 Андрей Малахов.	18.50 60 минут.
20.00 Вести.	20.45 Местное время.
21.00 Т/с «Испытание».	23.00 Вечер с Соловьевым.
2.00 Т/с «Морозова».	

НТВ

6.00 Утро. Самое лучшее.	8.10 Мальцева. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след».	10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».	13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.	14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.	16.25 Т/с «Морские дьяволы».
17.15 ДНК.	18.15 Основано на реальных событиях.
19.00 Сегодня.	19.50 Т/с «Ростов».
23.00 Т/с «Ментовские войны».	0.00 Сегодня.
0.10 Т/с «Ментовские войны».	1.10 Т/с «Одиссея сыщика Гурова».
2.05 Подозреваются все.	

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).	6.50 Удачная покупка. (16+).
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	7.30 6 кадров. (16+).
7.40 По делам несовершеннолетних. (16+).	8.40 Давай разведемся!
9.40 Тест на отцовство. (16+).	10.45 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
12.35 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	13.45 Мелодрама «Бойся желаний своих». (Украина). (16+).
18.00 6 кадров. (16+).	19.00 Мелодрама «Психология любви». (16+).
23.05 Т/с «Женский доктор 3». (16+).	0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с «Подкидыши». (16+).	

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.	8.10 Доктор И...
8.45 Детектив «Ночное происшествие».	10.35 Д/ф «Александр Домоговор. Открытия затворника».
11.30 События.	11.50 Т/с «Чисто английское убийство».
13.40 Мой герой. Борис Каморзин.	14.30 События.
14.50 Город новостей.	15.05 Т/с «Доктор Блейк».
17.00 Естественный отбор.	17.50 Т/с «Суфлер», 3 и 4 с.
19.40 События.	20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.	22.00 События.
22.30 Осторожно, мошенники! Выбить зарплату.	23.05 90-е. Безработные звезды.
0.00 События. 25-й час.	0.35 Прощание. Людмила Зыкина.

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.	8.00 Новости дня.
8.25 Специальный репортаж.	8.40 Т/с «1941», 10-12 с.
10.00 Военные новости.	10.05 Т/с «1941», 10-12 с.
11.40 Т/с «1942». (Россия - Украина).	13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «1942». (Россия - Украина).	14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «1942». (Россия - Украина).	18.00 Новости дня.
18.30 Специальный репортаж.	18.50 Личные враги Гитлера. Фильм 2.
19.40 Легенды армии. Василий Петров.	20.25 Д/с «Улика из прошлого».
21.15 Новости дня.	21.25 Открытый эфир.
23.00 Между тем.	23.30 Вечный зов.

среда, 17 апреля

РГВК	
06.50 «Заряжайся!» 6+	16.55 Х/ф «Катя-Катюша»
07.00 Время новостей Дагестана	18.20 «Арт-клуб» 0+
07.20 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»	18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
07.55 «Заряжайся!» 6+	19.30 Время новостей Дагестана
08.05 Мультфильмы 0+	20.00 Время новостей. Махачкала
08.30 Время новостей Дагестана	20.20 Проект «Мы - народ российский. Дагестан многонациональный»
08.50 «Заряжайся!» 6+	20.55 «Здоровье» в прямом эфире
08.55 Х/ф «Этот безумный, безумный, безумный, безумный мир»	21.50 «Городская среда»
11.35 «Человек и вера»	22.30 Время новостей Дагестана
12.05 «Подробности»	23.00 Время новостей. Махачкала
12.30 Время новостей Дагестана	23.20 «Аутодафе»
12.55 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»	00.05 Д/ф «Внутренний мир»
14.30 Время новостей Дагестана	00.30 Время новостей Дагестана
14.55 Х/ф «Каменный цветок» 0+	01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
16.30 Время новостей Дагестана	

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.	9.00 Новости.	9.25 Сегодня 17 апреля. День начинается.
9.55 Модный приговор.	10.55 Жить здорово!	12.00 Новости.
12.15 Время покажет.	15.00 Новости.	15.15 Давай поженемся!
16.00 Мужское/Женское.	17.00 Время покажет.	18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет.	18.50 На самом деле.	19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.	21.30 Т/с «Лучше, чем люди».	23.30 Большая игра. (12+).
0.30 Познер.	1.00 Т/с «Агент национальной безопасности».	3.00 Новости.
3.05 Мужское/Женское.	3.50 Давай поженемся!	4.30 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

11:25, 14.25, 17.00, 20.45	Местное время. Вести-Дагестан
09.00 Канал «Шолтавысы»	17.25 Актуальное интервью
17.40 70-лет М. Кажлаева. Камерный оркестр	
5.00 Утро России.	9.00 Вести.
9.25 Утро России.	9.55 О самом главном.
11.00 Вести.	11.25 Местное время.
11.45 Судьба человека	12.50 60 минут.
14.00 Вести.	14.45 Кто против?
17.25 Андрей Малахов.	18.50 60 минут.
20.00 Вести.	21.00 Т/с «Испытание».
21.00 Т/с «Испытание».	23.00 Вечер с Соловьевым.
1.30 Московский международный кинофестиваль.	

НТВ

6.00 Утро. Самое лучшее.	8.10 Мальцева. (12+).
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след».	10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».	13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.	14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.	16.25 Т/с «Морские дьяволы».
17.15 ДНК.	18.15 Основано на реальных событиях.
19.00 Сегодня.	19.50 Т/с «Ростов».
23.00 Т/с «Ментовские войны».	0.00 Сегодня.
0.10 Т/с «Ментовские войны».	1.10 Т/с «Одиссея сыщика Гурова».
2.05 Подозреваются все.	2.45 Т/с «Пасечник».

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).	7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 6 кадров. (16+).	7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
8.45 Давай разведемся!	9.45 Тест на отцовство.
10.50 Д/ф «Реальная мистика». (16+).	12.45 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.25 Мелодрама «Принцесса-лягушка». (16+).	18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Девочки мои». (Украина).	22.55 Т/с «Женский доктор 3». (16+).
23.55 6 кадров. (16+).	0.30 Т/с «Подкидыши».
2.25 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	2.55 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
4.25 Тест на отцовство.	5.15 6 кадров. (16+).
5.35 Домашняя кухня. (16+).	

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.	8.10 Доктор И...
8.45 Х/ф «Я объявляю вам войну».	10.30 Д/ф «Последняя любовь Савелия Крамарова».
11.30 События.	11.50 Т/с «Чисто английское убийство».
13.40 Мой герой. Наталья Суркова.	14.30 События.
14.50 Город новостей.	15.05 Т/с «Анна-детектив».
17.00 Естественный отбор.	17.50 Т/с «Дом у последнего фонаря», 1 и 2 с.
19.40 События.	20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.	22.00 События.
22.30 Линия защиты.	23.05 Приговор. Юрий Чурбанов.
0.00 События.	0.35 Прощание. Муслим Магомаев.

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.	8.00 Новости дня.
8.25 Специальный репортаж.	8.40 Т/с «1942». (Россия - Украина).
10.00 Военные новости.	10.05 Т/с «1942». (Россия - Украина).
13.00 Новости дня.	13.15 Т/с «1942». (Россия - Украина).
14.00 Военные новости.	14.05 Т/с «1942». (Россия - Украина).
18.00 Новости дня.	18.30 Специальный репортаж.
18.50 Личные враги Гитлера. Фильм 3.	19.40 Д/с «Последний день Михаил Светин».
20.25 Д/с «Секретная папка».	21.15 Новости дня.
21.25 Открытый эфир.	23.00 Между тем.
23.30 Т/с «Вечный зов».	2.34 Вечный зов.

четверг, 18 апреля

пятница, 19 апреля

РГВК

06.50 «Заряжайся» 6+
07.00 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на аварском языке «Паданги памалги заманги»
07.55 «Заряжайся» 6+
08.05 Мультфильм 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 «Заряжайся» 6+
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.25 Х/ф «Сокровища оцтеков»
11.25 «Пятничная проповедь». г. Махачкала
12.00 «На виду»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Агросектор»
13.20 «Годекан»
13.50 «Вернисаж» 6+
14.30 Время новостей Дагестана

14.55 Х/ф «Неразлучные друзья» 0+
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 «За скобками»
17.00 Х/ф «Трактористы»
18.35 Обзор газеты «Дагестанская правда»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.45 «Кунацкая»
21.30 «Молодежный микс»
21.45 «Память поколений» Яков Сулейманов
22.30 Новости Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/с «Загадочные места»
00.30 Новости Дагестана

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Сегодня 19 апреля. День начинается.
9.55 Модный приговор.
10.55 Жить здорово!
12.00 Новости.
12.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет.
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет.
18.50 Человек и закон.
19.55 Телеигра «Поле чудес».
21.00 Время.
21.30 Голос. Дети.
23.40 Вечерний Ургант.
0.35 Комедия «Любви больше нет». (18+).
2.25 Х/ф «Морской пехотинец: Тыл».
4.10 Мужское/Женское.
4.55 Давай поженимся!

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
17.25 Мир Вашему дому
17.45 «Здоровье и жизнь»
18.00 Почта России
18.15 Док/фильм
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.25 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.25 Местное время.
11.45 Судьба человека
12.50 60 минут.
14.00 Вести.
14.45 Кто против?
17.00 Местное время.
17.25 Андрей Малахов.
18.50 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Местное время.
21.00 Х/ф «Родственные связи».

НТВ

5.00 Т/с «Пасечник».
6.00 Утро. Самое лучшее.
8.10 Доктор Свет.
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след».
10.00 Сегодня.
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
12.05 Т/с «Морские дьяволы».
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.25 Т/с «Морские дьяволы».
17.15 ДНК.
18.10 Жди меня. (12+).
19.00 Сегодня.
19.50 Т/с «Ростов».
23.55 ЧП. Расследование.
0.35 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
1.00 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
2.00 Квартирный вопрос.
3.05 «Не родись красивым».

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
6.50 Удачная покупка.
7.00 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.50 По делам несовершеннолетних. (16+).
8.50 Давай разведемся!
9.50 Тест на отцовство. (16+).
10.55 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
12.55 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.05 Мелодрама «Девочки мои». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «В отражении тебя». (16+).
23.15 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «От сердца к сердцу». (16+).
2.20 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
2.50 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
4.25 Тест на отцовство.
5.15 6 кадров. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.05 Доктор И...
8.40 Х/ф «Одиссея капитана Блада».
11.30 События.
11.50 Т/с «Чисто английское убийство». (Великобритания).
13.35 Детектив «Конь изабелловой масти».
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Детектив «Конь изабелловой масти».
18.05 Х/ф «Жених из Майами».
19.40 События.
20.05 Детектив «Московские тайны. Графский парк».
22.00 В центре событий.
23.10 Приют комедиантов.
1.05 Д/ф «Олег Басиллашвили. Неужели это я?»
2.05 Петровка, 38.
2.25 Х/ф «Взрослая дочь, или Тест на...».

ЗВЕЗДА

5.10 Д/с «Выдающиеся авиаконструкторы. Георгий Бериев».
6.00 Москва фронту.
6.35 Драма «Признать виновным».
8.00 Новости дня.
8.15 Драма «Признать виновным».
8.45 Т/с «Кремень. Освобождение».
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «Кремень. Освобождение».
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «Кремень. Освобождение».
13.35 Драма «Отрыв».
14.00 Военные новости.
14.05 Драма «Отрыв».
18.00 Новости дня.
18.35 Драма «Отрыв».
21.15 Новости дня.
21.25 Драма «Отрыв».
23.00 Детектив «Пять минут страха».
1.00 «Ночной патруль».

суббота, 20 апреля

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
07.55 Мультфильм 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Х/ф «Незнайка с нашего двора» 0+
11.20 «Мой малыш»
11.50 «Подробности»
12.15 «Кунацкая»
13.05 «Молодежный микс»
13.25 Совместный концерт ансамблей «Лезгинка» и «Алан» «Мир сквозь танец»
15.50 «Здравствуй, мир!» 0+
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Дагестанское кино. Х/ф «Загадка кубачинского браслета» 0+
18.30 «Золотая коллекция фильмов о родном крае»

18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Парламентский вестник»
20.25 Проект «Мы – народ российский. Дагестан многонациональный»
20.50 «Первая студия»
21.45 Ток-шоу «Время говорить молодым»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Наука Дагестана»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
01.35 «Мой малыш»
02.00 Ток-шоу «Время говорить молодым»
02.40 Х/ф «Пеле ле Моко»
04.10 «Первая студия»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Россия от края до края. (12+).
6.40 «За двумя зайцами».
8.10 Игрой, гармонь любимая! (12+).
8.55 Умницы и умники.
9.45 Слово пастыря.
10.00 Новости.
10.15 Рихард Зорге. Подвиг разведчика.
11.10 Теория заговора.
12.00 Новости.
12.15 Идеальный ремонт.
13.10 Живая жизнь. (12+).
14.40 Концерт, посвященный 100-летию Финансового университета. (12+).
16.20 Кто хочет стать миллионером? (12+).
17.50 Эксклюзив с Д. Борисовым.
19.30 Сегодня вечером.
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Х/ф «Начало».
0.45 «Сердцеда».

РОССИЯ 1

8.40 Местное время.
5.00 Утро России. Суббота.
8.40 Местное время. Суббота.
9.20 Пятно на одном.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 Художественный фильм «Фото на недобрую память».
13.50 Художественный фильм «Сжигая мосты».
17.30 Привет, Андрей!
20.00 Вести в субботу.
21.00 Ну-ка, все вместе!
23.10 Х/ф «Выбор».

НТВ

4.55 ЧП. Расследование.
5.30 Х/ф «Тюремный романс».
7.25 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Зарядись удачей! (12+).
9.25 Готовим с А. Зиминым.
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога.
11.00 Еда живая и мертвая. (12+).
12.00 Квартирный вопрос.
13.00 Поедем, поедим!
14.00 Крутая история.
15.00 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды...
17.00 Секрет на миллион. А. Яковлева.
19.00 Центральное телевидение.
20.40 Звезды сошлись.
22.15 Ты не поверишь!
23.20 Международная пиорама. (18+).
0.15 Квартирник НТВ

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.40 Мелодрама «Обет молчания». (16+).
9.30 Мелодрама «Источник счастья». (Россия - Беларусь). (16+).
12.15 Полезно и вкусно. (16+).
12.20 Мелодрама «Источник счастья». (16+).
13.30 Мелодрама «Лабиринт иллюзий». (16+).
17.45 Про здоровье. (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Человек без сердца». (Украина). (16+).
23.05 Д/ф «Гарем по-русски». (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Любовь и немного перца». (16+).
2.25 Д/ф «Возраст любви». (16+).
3.55 Д/с «Чудеса». (16+).
5.35 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.10 Марш-бросок.
6.45 АБВДейка.
7.10 Х/ф «Здравствуй и прощай».
9.10 Православная энциклопедия.
9.35 Детектив «Московские тайны. Графский парк».
11.30 События.
11.45 Х/ф «Жених из Майами».
13.25 Детектив «Ковчег Марка».
14.30 События.
14.45 Детектив «Ковчег Марка».
17.15 Детектив «Возвращение к себе».
21.00 Постскриптум.
22.10 Право знать!
23.40 События.
23.55 Право голоса.
3.05 Большая политика
3.35 Приговор. Чудовища в юбках.
4.25 Д/ф «Побег. Сквозь железный занавес».

ЗВЕЗДА

6.00 Х/ф «Летающий корабль».
7.15 Х/ф «Варвара-краса, длинная коса».
9.00 Новости дня.
9.10 Морской бой.
10.15 Легенды цирка.
10.40 Не факт!
11.15 Д/с «Улика из прошлого. Нацистское золото. Неизвестная история».
12.05 Д/с «Загадки века».
13.00 Новости дня.
13.15 Д/с «Последний день. Маргарита Назарова».
14.00 Десять фотографий.
14.55 Спец. репортаж.
15.15 Х/ф «В лесах под Ковелем», 1-3 с.
18.00 Новости дня.
18.10 Задело!
18.25 Х/ф «В лесах под Ковелем», 1-3 с.
19.45 Детектив «Противостояние».
3.20 «Убийство свидетеля».

воскресенье, 21 апреля

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.20 Передача «Вахтар ва инсанар»
08.00 «Мой малыш»
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 Х/ф «Небесный тиход» 0+
10.15 Концерт «Музыкальный майдан»
11.35 «Городская среда»
12.05 «Живые истории» 0+
12.30 «Смотреть только детям» 6+
12.45 «Здравствуй, мир!» 0+
13.20 «Вернисаж» 6+
13.45 Ток-шоу «Время говорить молодым»
14.25 «Агросектор»
14.55 Х/ф «Здравствуй и прощай» 0+

16.35 Благотворительный сольный концерт народной артистки РД Зульфийи
18.05 «Арт-клуб» 0+
18.30 «Смотреть только детям» 6+
18.45 «Учимся побеждать»
19.00 «Годекан» 6+
19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.40 «Преступление и наказание»
21.05 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.30 «Парламентский вестник»
23.55 Х/ф «Академик Павлов» 0+
01.40 «Годекан» 6+
02.05 Х/ф «Большие мажоры»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Трактор на Пятикокой». (12+).
7.45 Часовой. (12+).
8.15 Здоровье.
9.20 Непутевые заметки.
10.00 Новости.
10.15 Жизнь других. (12+).
11.10 Теория заговора.
12.00 Новости.
12.15 Парень с Заречной улицы. (12+).
13.15 Комедия «Девушка без адреса».
15.00 Новости.
15.15 Три аккорда.
17.00 Ледниковый период.
19.30 Лучшее всех!
21.00 Толстой. Воскресенье.
22.30 Что? Где? Когда? Весенняя серия игр.
23.50 Х/ф «Манчестер у моря». (18+).

РОССИЯ 1

08.40 Местное время.
4.30 Т/с «Сваты».
6.35 Сам себе режиссер.
7.30 Смехопанорама.
8.00 Утренняя почта.
8.40 Местное время.
9.20 Когда все дома с Тимуром Кизяковым.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.20 Смеяться разрешается.
14.15 Далекие близкие с Б. Корчевниковым.
15.50 Х/ф «Я тоже его люблю».
20.00 Вести недели.
22.00 Москва. Кремль. Путин.
22.40 Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым.
1.30 Далекие близкие

НТВ

4.45 Звезды сошлись.
6.20 Центральное телевидение.
8.00 Сегодня.
8.20 Их нравы.
8.35 Кто в доме хозяин?
9.25 Един дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Первая передача.
11.00 Чудо техники. (12+).
11.55 Дачный ответ.
13.00 Наш ПотребНадзор.
14.00 У нас выигрывают!
15.00 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели...
18.00 Новый русский сенсаци.
19.00 Итоги недели.
20.10 Ты супер!
22.40 «Воры в законе».
0.35 Брэн Ринг. (12+).
1.35 Таинственная Россия.

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
8.05 Мелодрама «От сердца к сердцу». (16+).
9.55 Комедия «Как развести миллионера».
16+).
13.45 Мелодрама «В отражении тебя». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама «Год Собаки». (Украина). (16+).
23.00 6 кадров. (16+).
23.45 Про здоровье. (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Обет молчания». (16+).
2.20 Д/ф «Гарем по-русски». (16+).
3.10 Д/с «Чудеса». (16+).
5.35 Домашняя кухня. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.45 Х/ф «Девичья весна».
7.40 Фактор жизни.
8.10 Большое кино.
8.45 Х/ф «Взрослая дочь, или Тест на...»
10.40 Спасите, я не умею готовить!
11.30 События.
11.45 Детектив «Сумка инкассатора».
13.35 Смех с доставкой на дом.
14.30 Московская неделя.
15.00 Свадьба и развод.
15.50 90-е. Голые Золушки.
16.40 Прощания. Александр Белявский.
17.30 Х/ф «Семейное дело».
21.25 Детектив «Мавр сделал свое дело».
0.25 События.
0.40 Детектив «Мавр сделал свое дело».

ЗВЕЗДА

6.00 Детектив «Расследование».
7.30 Боевик «Случай в квадрате 36-80».
9.00 Новости недели.
9.25 Слуужа России.
9.55 Военная приемка.
10.45 Код доступа.
11.30 Скрытые угрозы.
12.20 Драма «Вам - задание». (Беларусь).
14.00 Барсы.
18.00 Новости. Главное.
19.00 Легенды советского сыска.
19.45 Легенды советского сыска. Годы войны.
23.00 Фетисов.
23.45 Драма «Коллеги».
1.55 Детектив «Пять минут страха».
3.20 Х/ф «Варвара-краса, длинная коса».
4.40 «Случай в квадрате 36-80».

КУЛЬТУРА с 15 по 21 апреля

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
6.35 Пешком...
7.05 Правила жизни.
7.35 Театральная летопись. И. Кваша.
8.05 Т/с «Сита и Рама».
8.55 Х/ф «Бесы», 1 с.
10.15 Наблюдатель.
11.10 Д/ф «Беседы с Мравинским».
12.15 Мировые сокровища.
12.30 Власть факта.
13.15 Линия жизни.
14.10 Д/с «Мечты о будущем».
15.10 На этой неделе...
15.40 Агора.
16.40 Х/ф «Гос. граница».
17.55 Музыка эпохи
18.45 Власть факта.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи!
20.45 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени».
21.30 Сати.
22.15 Х/ф «Бесы», 1 с.

ВТОРНИК

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
6.35 Пешком...
7.05 Правила жизни.
7.35 Театральная летопись. И. Кваша.
8.05 Т/с «Сита и Рама».
8.55 Х/ф «Бесы», 2 с.
10.15 Наблюдатель.
11.10 Д/ф «Три Андрея».
12.00 Д/ф «Португалия. Замок слез».
12.30 Тем временем.
13.15 Мы - грамотеи!
14.00 Цвет времени.
14.10 Д/с «Космос».
15.10 Эриштаж.
15.40 Белая студия.
16.25 Х/ф «Гос. граница».
17.30 Цвет времени.
17.40 Музыка эпохи
18.25 Мировые сокровища.
18.40 Тем временем.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи!
20.45 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени».
21.30 Искусствен. отбор.
22.15 Х/ф «Бесы», 2 с.

СРЕДА

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
10.15 Наблюдатель.
11.10 XX век. «Вечер, посвященный 60-летию Государственного академического театра им. Е. Вахтангова».
12.30 Что делать?
13.15 Искусственный отбор.
14.00 Сказки из глины и дерева. Филимоновская игрушка.
14.10 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени».
15.00 Новости культуры.
15.10 Библиейский сюжет.
15.40 Сати.
16.25 Х/ф «Государственная граница»
17.40 Музыка эпохи
18.40 Что делать?
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи!
20.45 Д/с «Космос - путешествие».
21.30 Абсолютный слух.
22.15 Х/ф «Бесы», 3 с.
23.40 Д/ф «Зеркало для актера».

ЧЕТВЕРГ

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
6.35 Пешком...
7.05 Правила жизни.
7.30 Новости культуры.
7.35 Театральная летопись. И. Кваша.
8.05 Т/с «Сита и Рама».
8.55 Х/ф «Бесы», 3 с.
10.15 Наблюдатель.
11.10 XX век. «Творческий вечер А. Арканова».
12.30 Игра в бисер
13.15 Абсолютный слух.
13.55 Мировые сокровища.
14.10 Д/с «Космос - путешествие».
15.10 Моя любовь - Россия!
15.40 2 Верник 2.
16.35 Х/ф «Гос. граница».
17.50 Д/ф «Неподатся песня».
18.30 Мировые сокровища.
18.45 Игра в бисер
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи!
20.45 Д/с «Космос - путешествие»
21.30 Энигма.
22.15 Х/ф «Бесы», 4 с.
23.50 Черные дыры. Белые пятна.

ПЯТНИЦА

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
6.35 Пешком...
7.05 Правила жизни.
7.35 Театральная летопись. И. Кваша.
8.00 Т/с «Сита и Рама».
8.45 Х/ф «Бесы», 4 с.
10.20 Спектакль «Любовный круг».
12.45 Черные дыры. Белые пятна.
13.25 Д/ф «Париж Сергея Дягилева».
14.10 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени».
15.10 Письма из провинции. Новосибирск.
15.40 Энигма.
16.20 Цвет времени.
16.35 Х/ф «Гос. граница».
17.45 Д/с «Апрельские выстрелы».
18.15 Царская ложа.
19.00 Смехостальгия.
19.45 Искатели. «Сколько лиц у Джоконды?»
20.30 Линия жизни.
21.25 Х/ф «12 разгневанных мужчин». (США).
23.20 2 Верник 2.

СУББОТА

6.30 Библиейский сюжет.
7.05 М/ф: «Рикки-Тикки-Тави», «Скоро будет дождь», «Слоненок».
8.00 Т/с «Сита и Рама».
9.30 Телескоп.
10.00 Большой балет.
12.20 Х/ф «12 разгневанных мужчин». (США).
13.55 Д/ф «Лебединый рай».
14.35 Международный цирковой фестиваль в Масси.
16.00 Д/с «Энциклопедия загадок». «Таврида: трасса в древние миры».
16.25 Острова.
17.05 Х/ф «А. Рублев».
20.15 Д/ф «Странствие Святого Луки». 27 оттенков черного».
21.00 Агора.
22.00 Д/с «Мечты о будущем».
22.50 Клуб 37.
23.50 Х/ф «Комната Марвина». (США).
1.30 Д/ф «Лебединый рай».

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Лето Господне.
7.00 М/ф «Вершки и корешки».
7.20 Т/с «Сита и Рама».
9.35 Обыкновенный концерт.
10.00 Мы - грамотеи!
10.45 Х/ф «Комната Марвина». (США).
12.20 Научный стэнд-ап.
13.00 Письма из провинции. Новосибирск.
13.30 Диалог о животных.
14.15 Х/ф «Сюжет для небольшого рассказа».
15.50 Больше, чем любовь.
16.30 Картина мира с Михаилом Ковальчуком.
17.10 Пешком... Абрамцево.
17.40 Ближний круг Евгения Писарева.
18.35 Романтика романса.
19.30 Новости культуры.
20.10 Х/ф «Зеркало для героя».
22.20 Белая студия.
23.05 Спектакль «Турандот».
1.00 Х/ф «Сюжет для небольшого рассказа».

РАДИО

ПОНЕДЕЛЬНИК, 15.04.
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. «Большая страна».
ВТОРНИК, 16.04
11.10. Вести «Дагестан»
11.30. Пока жив язык - народ живет.
СРЕДА, 17.04
11.10. Вести «Дагестан» (информ. программа)
11.30. «Актуально» По Посланию главы Р Д
ЧЕТВЕРГ, 18.04
11.25. Обзор Лезги газет
11.30. Время и молодежь.
ПЯТНИЦА, 19.04
11.25. Голос Ислама
СУББОТА, 20.04
13.10. Итоги недели (информ. программа)
ВОСКРЕСЕНЬЕ, 21.04
10.10. Соколенок.

Шадни хъана, пашманни...

Н.МИРЗЕГЪАСАНОВ, муаллим.
Махачкъала шегьер

Алай йисан 18-мартдиз Махачкъалада, Урусрин драмтеатрдин члехи залда, Яран сувариз талукъарна кыле тухвай концертдиз тамашайла, зун и чар кхьиниз мажбур хъана. Ихътин мярекат жедайдакы 10-20 югъ виликамаз хабардарнавай. Зун хъиз чи хейлин маса ватандашарни, са агъзур манат пул гана, билетарни къачуна, гъазур хъана и межлисдиз физ (пулунин твар къуна лугъуз инжиклу тахъурай а мярекат тухвай ксар).

Ингъе концерт башламышна кланзавай вахтни (нянин сятдин 7) хъана. Са 20 декьикада къван эглеш хъайдалай гуьгъуниз башламыш хъана концерт. Сегънедиз Руслан Пирвердиев экъечина. Гъа сифтедилай ада лагъана: "Зун урус члалал рахада (рахурай, гъамни чаз чизвай члал я - авт.), гъикл хъи, и залда маса миллетрин векиларни ава".

Дугъриданни, аваз хъана. Кылди къачуртла, РД-дин культурадин министр З.Бутаева. Пагъ инал министрдилай авур къван тарифрин ван хъана кландай квез. Амни гъич. Концерт, сифте мани ягъуналди, чи рикл алай мандар, РД-дин халкъдин артистка Ф.Зейналовади ачухна. Гъа и ханумдини тамашачияр шадарнач. Ада туьркверин аваздалди са вуч ятлани яна (фонограмма кваз). Гъайиф!..

Концерт башламыш хъайи члавалай Р.Пирвердиева тамашачийривай капар ягъун тлалабзавай. Гъа и тлалабун ада са виш сеферда къван тикрарна жеди. А капар рикл шад хъайила, сегънедиз экъечлай мандарди халкъдин риклив рикл агудайла, ахпа къведайди я, гъурметлу Руслан Пирвердиев.

Чи машгъур мандарар тир Ирадади, Дилляради, Маринади, Мегъамеда, Брембега... сада къванни, халкъдин вилик экъечина, дуьзгъундаказ халкъдин мани янач. Зун критик туш, муаллим я. Бес куьне, и зурба залда халкъ кватлайла, жемятдин вилик вуч гваз

экъечина? Куьне кларнет, далдам гъилерал къугъурун ("Штул", "Восток" ВИА-яр) тлимил я эхир. Куьн мехъеррик физ (къуй мехъерар гзаф хъурай, далдамни зурне галаз) вердиш хъанва, "Ямаха" лугъудай алатдал ягъиз. Бес идан эхир мус хъурай.

Алакат хъайи кар ам я хъи, къвалав ацукнавай хтудли (бинедилай шегьерда яшамыш жезвай) завай хабар къазва: "Я ими, ина ашукъар къванни авайди тушни?!" Завай жаваб гуз хъанач. За инал садазни акъулар гузвайди туш. Амма и келимаяр лугъун тавунани жедач. Я чан яратмишзавай ксар! Куьн халкъдин вилик экъечлайла, чантадиз килиг, ана аваран са затл аваз жедайвал я.

Рикл динждай къве карни хъана и Яран суварин концерт тухудай члавуз. Сад лагъайди, сегънедал къве кваса экъечлайла, залдик шадвилин юзун-гъерекат акатна, абуру авур ихтилатри тамашачийрин гуьгъулар ачухарна. Мадни са хъсан кар: чи рикл алай жегъил шаир Владик Батманова дидедиз бахшнавай шиир келайла, кылин чларар цаз-цаз хъана акъвазна зи.

Рикле лугъудай гафар гзаф ава. Сегънедиз экъечина, тар, члагъан, зурне ядай лезгийр чакъ амачни?! Мадни инал лугъун тавуна жедач. Чи рикл алай композитор, тарчи, къени инсан Падишагъ Киберова (сура нур хъуй вичин) гъикъван риклиз хуш жедай макъамар, манияр тукъуьрна. Адан гададини (РКиберов) бубадин ирс давамарда лагъана умуд квай. Суварин межлисдин сегънедал экъечина, ада са макъам яна (фонограмма): я туьркверинди тушир, я - индусринди. Куьрелди, са хирде-гъуруш.

Вучиз и мярекатда чаз я Т.Мамедован, С.Гъажиевадин, я Д.Къазиеван, Н.Жамаловадин ва мсб. сесинин ван хъанач?

Мад сеферда тлалабзава чи рикл алай лезги театрдин коллективдивай, мандарривай, музыкантривай: халкъдин вилик, хъсандиз гъазур хъана, уьзгъе жедайвал экъечл.

За умуд кутаза хъи, къурай булахриз ятар кхведа.

Дербент. Музейрай хабарар

Нариман КЪАРИБОВ

Тарихдин ва культурадин ивиррин макан тир къадим Дербентдин музейра мукъвал-мукъвал жуьреба-жуьре выставкаяр, килигунар ачух жезва, шегьердин мугъманрихъ, чкадин жегъил несилдин векилрихъ (мектебрин аялрихъ, студентрихъ) галаз шегьердин тарих, хъийи ерияр чируниз талукъ гуьруьшар тешкилзава.

Ингъе шегьердин музейрин коллективрин кваллахдикай са шумуд мисал. Мукъвара Нарын-къеледа "Зурба ипекдин рехъ" лишандик кваз Татарстандин Елабугадин музей-заповедникдин выставка ачухнава. Ам шад гъалара ачухуниз талукъ мярекатда Татарстандай тир мугъманри - Елабугадин МР-дин кылин заместитель Зульфия Сунгатулли-нади, анин музей-заповедникдин директор Гуьлзада Руденкоди, Дербентдин музейрин илимрин къуллугъчийри, шегьердин общественностдин векилри иштиракна.

Гзаф маракълу и выставкада 9 уьлкведин 46 художникдин графикадин композицийрин, живописдин ва декоративно-прикладной искусстводин 80-далайни виниз эсерар къалурзава.

* * *

Алай йисан мартдин юкъвара Кострома шегьерда «Дербент легендарный, Дербент исторический» лишандик кваз выставка кардик акатнава. Ана Дагъустандин, гъа жергедай яз Дербентдинни, къадим шегьердиз талукъ живописдинни графикадин шиклар, милли алукунар, халичяяр ва заргаррин шейэр къалурнава.

Выставкадин махсус отдел Дербентдин панорамадин акунриз, анин цлариз, Нарын-къеледиз, тарихдин жуьреба-жуьре вахтара

къадим шегьердиз мугъман хъайи полководецрин, сиягъатчийрин, алимрин, писателрин шиклариз ва абурун гъакъиндай делилриз бахшнава.

Дербентдин государстводин тарихдинни архитектурадин ва художественный музей-заповедникди тешкилнавай и выставкадиз Костромадин агъалияр 15-апрелдалди килида.

* * *

Яргъал тир Индонезиядин меркез Джакартада "Россияда Исламдин адетар" лишандик кваз ачухнавай шикларин международный выставкадин разделрикай сад къадим Дербентдиз талукъарнава. Ана Россияда лап куьгънеди тир Дербентдин "Жуьмя мискиндин", Пак Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ терефдарар тир 40 векил кучукнавай Кырхляр сурарин ва маса шиклар къалурнава.

Ракъун рекьерин тарихдикай

Бажарагълу тешкилатчи, вичин уьмуьрдин ва зегъметдин гзаф йисара Дербентдин ракъун рекьин карханайра, гъа жергедай яз "Араблинская" станциядин начальниквилени баркалладин таж алаз кваллахай Гъажиагъа Мегъамедшерифован пайни кваз Дербентда Кеферпатан Кавказдин ракъун рекьин тарихдин музей ачухнавайдакы "Лезги газетди" кхъенай.

Общественный бинейраллаз музейдин директорвиле кваллахзавай. Гъ.Мегъамедшерифова чаз хабар гайивал, ракъун рекьин хазинадиз элкъвенвай аникай шегьергъилийрин ва мугъманрин рикл алай чка хъанва.

Музейдин экспонатрин къадар къвердавай артух, тарихдин маса музейрихъ галаз къадим Дербентдин алакъяяр мягъкем жезва.

Спорт

Кылин акъажунар вилик кума

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

И мукъвара ММА-дай кыле фейи Санкт-Петербург шегьердин чемпионатда иштираклай чи ватангъгли **Даир АГАЦАРСКИЙДИ** 93 килограммдин заланвал авайбурун арада 1-чка къуна. И гъалибвилин нетижада адаз ММА-дай Россиядин чемпионатда иштиракдай мумкинвал хъана.

Д.Агацарский 1996-йисуз Докъузпара райондин Мискискарин хуьре дидедиз хъана. 2015-йисуз ада Ростов шегьерда мореходный училище куьтягъна. Алай вахтунда ада икърардин бинедаллаз Кронштадт шегьерда ВМС-дин къушунра къуллугъзава.

Спортда Даира вичин алакъяунар идалай виликни къалурнай. Адакай Астраханский областда жегъилприн арада кикбоксингдай кыле фейи акъажунрин ва ММА-дай Шахты, Ростов шегьерин къве сеферда чемпионни хъана. Ам пешкарвилин женгинин самбодай кыле фейи акъажунрин кубокдин сагъибни я.

Ростовда Даир спортдин "Легион" клубда тежрибалу тренер И.Каримован

гъилик машгъул хъана. Алай вахтунда ам вичи къуллугъзавай шегьердин "Коби-Кай" спортклубда тренер М.Рядняныйдин регъбервилек кваз какахъай женгерал машгъул я.

Исятда Даира Россиядин чемпионатда иштиракуниз гъазурвал акъазва.

Мусадин агалкъун

Хазран КЪАСУМОВ

Алай йисан 31-мартдиз Ханты-Мансийск шегьерда ММА-дин какахъай женгерай Уралдин Федеральный округдин чемпионат кыле фена. Ана 77 килограммдин заланвилей Сургут шегьерда яшамыш жезвай эминхуьруьнви **Муса РАМАЗАНОВА** 1-чка къуна ва чемпионвилин твар къачуна.

Мусадиди гъеле школада клелзавай йисара Эминхуьруьн ДЮСШ-да азаддаказ къуршахар къунай вердишвилер къачуна, республикада тухвай хейлин турнирра квенккъечи чкаяр къуна.

Сургутдиз фейи М.Рамазанов, азаддаказ къуршахар къунаилай гъейри, спортдин маса жуьрейрални машгъул хъана. Кылди къачуртла, Муса азаддаказ къуршахар къунай, гъилералди куькунуй ва какахъай женгерай, женгинин самбодай Россиядин спортдин мастер, кудодай спортдин международный класдин мастер я.

Гила Муса Рамазанова алай йисан майдин сифте кылерай Москвада какахъай женгерай кыле фидай Россиядин чемпионатда иштиракда.

Гъвечли спортсмен

ЧИ МУХБИР

Шамил **ГЪАЖИМИРЗОЕВ** чи газет клелзавайбуруз таниш твар я. Тамам къве йис идалай вилик ам дзюдодин сирер чирунив эгечинай. Са тлимил вахтни арадай тефенмаз, ам шегьердин ачух квенккъечивал патал акъажунра - 1, республикадин дережадани вичин устадвал къалуруналди 2-чкайриз лайихлу хъанай. Ада Каспийскда тренер Тайгиб Жанбегован гъилик вердишвилер къачузва. Шоколада 3-классда хъсан къиметар аваз клелзава.

Шамила вичин къуватар самбодай ахтармишун къетина. Икл, алатай гъафтеда Къарабудахкент районда спортдин и жуьредай СССР-дин сад лагъай спортмастер хъайи Казбек Къурбанован гуьрметдай 2010-2012-йисара дидедиз хъанвай жававрнин арада кыле тухвай республикадин ачух турнирда Шамил Гъажимирзоева (23 кг) 2-чка къуна. Ам

медалдиз, Гуьрметдин грамотадиз ва пишкешдиз лайихлу хъана.

Чна Шамилахъ мадни еке агалкъунар хъуник умуд кутазава.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядин, алакьадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЪМЕДОВ

65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ

65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА

65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ

65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ВЕЛИЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гуьзчивал авунин рекъай Федеральный кьул-лугьдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрди регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур эльквена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахун мумкин я. Газетда чап авун патал теклифнавай материалра гъанвай делирлин дуьзвиллин ва керчеквиллин патакхай жавабдарвал авторрин чпин хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатдин квал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 15.50

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7068

Ⓜ - И лишандик квай материалар гъакьидихъ чапзавайбуру я.

Ⓜ - Икъван яшар хъанвайбуру келрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БНК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Цийи ктабар "Живедал цуьквер"

Мерд АЛИ

Ихтин твар алаз и йикъара чав Дагъустандин ктабрин чап-ханади урус члалал акъуднавай цийи ктаб агакъна. Адан автор РФ-дин писателрин ва журналистрин союзрин член, машгъур журналист ва шайр, рагъметлу Гуьлмегъамед ШУГАЕВ я.

Шириар урус члалал элькьурайди, ктаб туькьурайди ва адаз сифте гаф кхейдини Дагъустандин халкъдин шайр Арбен Къардаш я.

Лагъана кьанда, им шайрдин ва публицистдин 70 йисан юбилейдин ктаб я. Ам алатай 2018-йисуз чи гъилиз атун лазим тир. Амма чавай лугъуз тежер себебралди ции акъатна.

Лезги шайр ва журналист Г.Къ.Шугаев 1948-йисуз Докъуз-

пара райондин Миграгърин хуьре дидедиз хъана. Ана юкъван школа акъалтарна, Саратовдин госуниверситетдин юридический факультетда чирвилер къачуна, ахпа къисметди ам чи члехи улкъевдин - СССР-дин жуьреба-жуьре пипериз акъудна. Гъакъван жуьреба-жуьре хилера зегъметни члугуна. Эхирни хайи хуьруьз, вичин багърийрин патав хтана, ана культурадин хиле (хуьре ва районда) кваллахна.

Вичин кхьинра авторди уstadвилелди миграгъви писателрин - Шихнесир Къафланован, Жамидинан, Мурадхан Шихвердиеван, Гъаким Къурбанан, Мердали Жалилован, Зульфийкар Къафланован, Арбенан ирс давамарна, ам генани вини дережадиз акъудна.

"Живедал цуьквер" ("Цветы на снегу" автордин ирид лагъай ктаб я.

Эхиримжи йисара ада Докъузпара райондин "Эренлардин сес" газетдин килин редактордин заместителвиле кваллахзавай.

Вучда, къисметди вичиз кланивал ийида. Чавайни Гуьлмегъамед Шугаев фад къакъатна. Амма ирс чав гума. Келзавайбуру адан цийи ктабдизни кевелай итиж ийидайдал шак алач. Таржумачиди ам, вичиз кье члални (лезги, урус) дериндай чидайвилей, уstadвилелди, оригиналдин кьетленвилер, лезги члалан верцивал, шириарин цлалцлалвал хуьналди, чав агакъарнава. Аферин!

Ангелинади 1-чка къуна

Низамидин КЪАИНБЕГОВ

Санкт-Петербургда яшамин жезвай чи ватандаш Ангелина КЪАЗИЕВА "В лучах софитов"

твар алаз ана мукъвара киле фейи международный III конкурсда "Эстрадно пение. Соло" номинациядай 1-чкадиз лайихлу хъана. Адав шад гъалара лауреатвиллин диплом ва кубок вахкана...

Адан диде Ангелина Къазиевадин сугъбетдай малум хъайивал, им рушан сад лагъай агал-

къун туш. Ангелинади 50-далай виниз жуьреба-жуьре фестивалрани конкурсра иштиракна. Абура 40 сеферда гъалибвал къазанмишана. ИкI, 2018-йисуз Россияда кинодин Йисан сергъятра аваз киле фейи "Кинофильмайрай рикI алай манияр" вокалдин конкурсда, "Волшебная феерия" международный конкурсдани ам 1-чкайриз лайихлу хъана.

Ангелинади умуми образованидин ва Санкт-Петербургда культурадин госинститутдин патав гвай аялрин искусствойрин школадани агалкъунралди келзава. "Эдельвейс" твар алай искусствойрин центрадани вичин уstadвал хжаззава. Идалайни гъейри, чи ватандашди яшлугурун ва аялрин квалера, онкологийдин азарар квай аялар патал гузвай мергъяматлувиллин концертрани иштиракзава. Гъар йисуз Санкт-Петербургда киле физвай Яран суварикни ада лезги члалалди манияр тамамарзава.

Чи мурад Ангелинади хъ мадни еке агалкъунар хъун я.

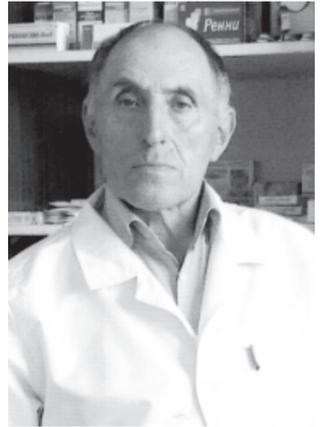
"ЛГ"-дин 14-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:

ДУЪЗ ЦАРАРА: 3. Сев. 5. Мес. 7. Къавах. 10. ТитгIх. 12. Сач. 13. Туругун. 14. Нек. 15. Заман. 17. Техил. 19. Хан. 20. Чул. 22. Тиф. 23. Къадакъ. 25. Дуван. 26. Велед. 27. Хабар. 29. Пал. 31. Хаш. 32. Рак. 34. Къатир. 36. Ругун. 38. Мух. 39. Шафакъат. 40. Лат. 41. Мурад. 43. Гурар. 45. Нин. 46. Лак.

ТИК ЦАРАРА: 1. Къев. 2. ВетI. 3. Сачах. 4. Ватан. 5. Минет. 6. Синиф. 7. Къаз. 8. Хун. 9. Чууд. 10. Туг. 11. Хел. 16. Малумат. 17. Хивелаг. 20. Чанак. 21. Лаваш. 23. Къах. 24. Къер. 28. Батлан. 29. Пахун. 30. Лишан. 32. Рутул. 33. Кулак. 34. Къум. 35. Рад. 36. Раг. 37. Нар. 42. РипцI. 44. Раж.

Продается участок 5 соток в с/о "Берёзка". Тел.: 8-988-299-60-74

З.А. Мамедов

Алай йисан 3-апрелдиз къурушвилер саки 60 йисуз аптекарвиле кваллахай Россиядин фармацевтрин илимрин обществодин член, килин дережа авай провизор-тешкилатчи Зейнал Авчиевич Мамедов кечмиш хъана лагъай чулава хабар агакъна.

З.А. Мамедов 1936-йисан 10-августдиз Ахцегъ райондин Игъиррин хуьре дуьньядал атана. Ада сифтегъан 3 класс хайи хуьре, 6-класс Ахцегъа, 7-класс Цийи Къурушдал куьтягъна. Гуьгъуьнлай ам Махачкъаладин медучилищедин фармацевтический отделенидик экечIна. 1963-йисуз училище яру дипломдалди куьтягъай З. Мамедов Дагъустандин аптекайрин Управлениди Къизляр шегъердин 34-нумрадин аптекадин заведующийвиле, анайни Брянск поселокдин 63-нумрадин аптекадиз рекъе твазва. Пуд йисуз Зейнал Авчиевич Кочубейдани кваллахна.

1966-йисуз Къурушдал аптекадин цийи дарамат эцигайла, ам жемьятдин тIалабуналди ина 62-нумрадин аптекадин киле акъвазна. Жегъил пешекар Зейнал духтурди (адаз хуьре вирида гуьрметдин лишан яз Зейнал духтур лугъудай) гъелелиг вич мураддин куклушрив агак тавунвайди гъиссзавай, гъавилей ам Пятигорскдин фармацевтический институтдик экечI хуьвуна ва 1975-йисуз анаг заочнидаказ акъалтарна.

11 йисуз хуьруьн жемьятдин сагъламвиллин къаравулда акъвазай Зейнал Авчиевич аптекайрин Управленидин къарардалди Хасавюрт шегъердин 6-нумрадин килин аптекадин заведующийвиле тайинарна. Зейнал Авчиевич вичел ихтибарнавай везифайрив намуслувилел-

ди эгечIна. Ада республикадин аптекайрин кьуллугъчийрихъ галаз семинарар тухвана, Киевда, Казанда, Пятигорскда, Махачкъалада чирвилер хжаждай курсара кел хуьвуна.

З. Мамедов Россиядин фармацевтрин илимрин обществодин член, килин дережа авай провизор-тешкилатчи тир. Зейнал духтурдин шикил хейлин йисара аптекайрин Управленидин Гуьрметдин доскада хъана. Ам Управленидин патай гуьрметдин грамотайриз, чухсагулдин чарариз, пулдин премийриз лайихлу хъана. З. Мамедов В.И. Ленинан юбилейдин, "Зегъметдин ветеран" медалрин ва "Соцсоревнованидин гъалибчи" кье знакдин сагъиб тир.

Вирира гуьрметни авторитет къазанмишай Зейнал духтур чешнелу хизандин кыл тир.

Къурушрин хуьруьн жемьятди, Зейнал Авчиевич Мамедов кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз, адан хизандиз, мукъвакьилийриз, ярар-дустариз, дериндай гъам члугуналди, башагълугъвал гузва. Адан экуь къамат яргъалди чи риклера амукъда.

Сканворд

Туькьурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

			Мулка-рин иеси	Лап кIеви металл
Куьруь къванер	Явшан			
			КъепИ-нихъ ядай мани	РД-дин са район
Аялар тежедай-ди	Ядигар хъиз тунвай затI			
	Нота		Баршугъ-вал	
Аял, велед	Индия-дин шегъер			
			Икъи хъанвай иви	
Европа-дин улкъве	РуцIугул			
Мал-девлет			Пачагъдин куьмекчи	